

Projekt

Uchwała Nr/....../2025
Rady Powiatu w Wyszku
z dnia 2025 r.

w sprawie uchwalenia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026 - 2035”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107 z późn. zm.) oraz art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025r., poz. 1214 z późn. zm.), Rada Powiatu w Wyszku uchwala, co następuje:

§ 1.

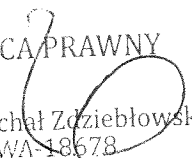
Uchwala się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035” w brzmieniu jak załącznik do niniejszej uchwały.

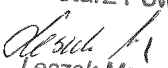
§ 2.

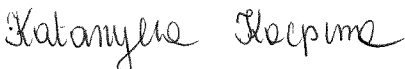
Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Wyszowskiego.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.

RADCA PRAWNY

Michał Zdziębowski
WA-18678

Sekretarz Powiatu

Leszek Marszał

Katarzyna Kocim

Załącznik do Uchwały Nr.../.../2025
Rady Powiatu w Wyszkanie
z dnia2025r.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1988r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107 z późn. zm.) do wyłącznej właściwości Rady Powiatu należy podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji Rady Powiatu. Zgodnie z art. 19 ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami. Zgodnie art. 112 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, powiatowe centrum pomocy rodzinie koordynuje realizację strategii. Obecnie obowiązująca „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wyszkańskim na lata 2016 – 2025” została przyjęta Uchwałą Nr XVIII/121/2016 Rady Powiatu w Wyszkanie z dnia 27 stycznia 2016 r.

Przygotowanie „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszkańskiego na lata 2026 – 2035” zostało poprzedzone sporządzeniem diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Powiatu.

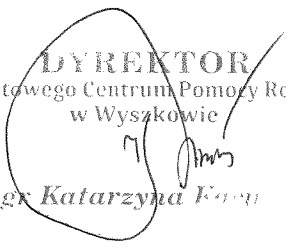
Uchwałą Nr 48/165/2025 Zarządu Powiatu Wyszkańskiego z dnia 22 kwietnia 2025 r. powołano Zespół ds. opracowania ww. Strategii. W skład zespołu weszli: dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, przedstawiciele gmin z terenu powiatu wyszkańskiego, naczelnik Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Wyszkanie, prezes zarządu Stowarzyszenia Rodzin Dzieci z Zaburzeniami Rozwoju „Bądźmy w kontakcie” oraz dyrektor Poradni Psychologicznej w Wyszkanie. Do zadań Zespołu należało:

- 1) promocja procesu opracowania Strategii wśród mieszkańców powiatu;
- 2) pomoc w zdobywaniu danych niezbędnych do diagnozy społecznej;
- 3) konsultacje merytoryczne opracowywanego dokumentu;
- 4) zgłaszanie uwag do treści dokumentu na etapie jego opracowywania.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszkowskiego na lata 2026 - 2035” jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Powiatu. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty.

Strategia była opracowywana w konsultacji z gminami, członkami Zespołu oraz jednostkami działającymi w obszarze pomocy społecznej.

W świetle powyższego przyjęcie uchwały jest uzasadnione.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Wyszkowie
mgr Katarzyna Kozłowska

POWIAT WYSZKOWSKI

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2026-2035

WRAZ Z DIAGNOZĄ LOKALNEJ SYTUACJI SPOŁECZNEJ

Gmina
Brańszczyk

Gmina
Długosiodło

Gmina
Rząśnik

Gmina
Somianka

Gmina
Wyszaków

Gmina
Zabrodzie

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	6
WSTĘP	8
METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII	10
UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII	13
SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	16
DOKUMENTY KRAJOWE	16
DOKUMENTY REGIONALNE	17
CHARAKTERYSTYKA POWIATU WYSZKOWSKIEGO	18
POŁOŻENIE I DEMOGRAFIA.....	18
RYNEK PRACY.....	24
SYTUACJA GOSPODARCZA.....	26
GOSPODARKA MIESZKANIOWA	28
KULTURA, SPORT I REKREACJA.....	29
EDUKACJA	31
OCHRONA ZDROWIA	34
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	35
UWARUNKOWANIA W ZAKRESIE EKONOMII SPOŁECZNEJ	37
POMOC SPOŁECZNA.....	44
POMOC SPOŁECZNA W GMINACH POWIATU WYSZKOWSKIEGO	46
POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W WYSZKOWIE.....	50
DIAGNOZA LOKALNEJ SYTUACJI SPOŁECZNEJ.....	52
WPROWADZENIE.....	52
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH	54
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA	54
PROBLEMATYKA BADANIA.....	56
WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH	58
DOBÓR PRÓBY	58
NARZĘDZIA BADAWCZE.....	59

WYNIKI BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH	
MIESZKAŃCÓW	60
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	60
PROBLEMY SPOŁECZNE.....	62
RYNEK PRACY	66
UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	68
SYTUACJA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB STARSZYCH	69
ZDROWIE.....	73
PROBLEMY NATURY BEHAVIORALNEJ	74
PROBLEMY W ZAKRESIE SIĘGANIA PO SUBSTANCJE SZKODLIWE	78
PROBLEM PRZEMOCY	82
BEZPIECZEŃSTWO	86
CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	88
WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA	88
BEZROBOCIE, PROMOCJA ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJA NA LOKALNYM	
RYNKU PRACY.....	92
AKTYWIZACJA OSÓB BEZROBOTNYCH	95
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA ORAZ	
ZDROWIE PSYCHICZNE	98
ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	100
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB	
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	101
ZDROWIE PSYCHICZNE	108
UZALEŻNIENIA.....	110
RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	117
PRZEMOC DOMOWA.....	119
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH	
I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO.....	125

PROBLEMY ZWIĄZANE Z ZAPEWNIENIEM OPIEKI DZIECIOM POZBAWIONYM OPIEKI RODZICÓW	130
STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA	133
CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	139
ANALIZA SWOT	140
ANALIZA PEST	148
MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	153
KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	154
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	174
SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	174
SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII	175
MONITORING I EWALUACJA.....	176
OCENA RYZYKA.....	180
WNIOSKI I PODSUMOWANIE.....	181
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	184
SPIS RYSUNKÓW.....	184
SPIS TABEL.....	184
SPIS WYKRESÓW.....	188
BIBLIOGRAFIA.....	192

WYKAZ SKRÓTÓW

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

DPS – Dom Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KPP – Komenda Powiatowa Policji w Wyszowie

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

NGO (ang. *non-government organization*) – organizacje pozarządowa

OIK – Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wyszowie

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

OREW – Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

OzN – Osoba z niepełnosprawnością

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszowie

PCUW – Powiatowe Centrum Usług Wspólnych w Wyszowie

PES – podmioty ekonomii społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PIK – Punkty Informacyjno-Konsultacyjne

POW – Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza

POZ – podstawowa opieka zdrowotna

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wyszowie

PSOUU – Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Wyszowie

PŚDS – Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy typu B

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Wyszowie

SOSW – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Konopnickiej w Wyszowie

SPZZOZ – Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Wyszowie

UD – Uniwersytet Dzieci

WUTW – Wyszowski Uniwersytet Trzeciego Wieku

WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej im. Urszuli Zofii Mikołajczyk Wyszów

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

WSTĘP

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX wieku były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów ekonomii społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035² jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Powiatu. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest

¹ Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”

systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia zawiera kilka części składowych: charakterystykę Powiatu, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową zawierającą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- ubóstwo,
- bezrobocie, promocja zatrudnienia oraz aktywizacja na lokalnym rynku pracy,
- niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba,
- zdrowie psychiczne,
- uzależnienia,
- przemoc domowa,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- problemy związane z zapewnieniem opieki dzieciom pozbawionym opieki rodziców,
- starzenie się społeczeństwa.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny oraz efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. W efekcie zapewni to mieszkańcom dogodne warunki do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Podstawowe elementy Strategii są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne, jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Powiat do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców jego pożądanego obrazu w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania powiatu w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat. Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Powiatu, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie,
- planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych,

- planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych³.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań ukierunkowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Powiatu i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Spójna wizja Powiatu w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp.	Etap	Charakterystyka
1.	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału Powiatu, umożliwia wskazanie obszarów problemowych na jej terenie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, problemach oraz potrzebach jest analiza danych zastanych, tj. bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych, trendów społecznych oraz wniosków z badań społecznych. Ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Powiatu jest analiza SWOT, wskazująca na jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.
2.	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Powiat za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3.	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych na terenie Powiatu. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.

³ R. W. Gryffin (2004), *Podstawy zarządzania organizacjami*, Warszawa: PWN., s. 224-225

Lp.	Etap	Charakterystyka
4.	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem jest określenie planu, zgodnie z którym Strategia ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji oraz sprawozdawczość mają wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: Opracowanie własne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi narzędzie, które służy instytucjom samorządowym i organizacjom pozarządowym we wspieraniu oraz wzmacnianiu potencjału społeczności lokalnej. Z tego powodu w proces jej tworzenia i wdrażania należy włączyć osoby szczególnie nią zainteresowane, czyli mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i pracowników instytucji publicznych. Włączenie ich w procesy decyzyjne i kreowanie działań nazywa się **partycypacją społeczną**, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne oraz badania diagnozujące zagrożenia lokalne i potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stwarza warunki do wykorzystania jej potencjału.

UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Opracowanie całościowej, spójnej i wieloletniej koncepcji rozwiązywania problemów społecznych Powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą jurejdczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107, z późn. zm.), która w powiązaniu z art. 19, ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych powiatu o charakterze obligatoryjnym należy *opracowanie oraz realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*⁴.

Tworząc niniejszą Strategię opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki Państwa. Wśród innych najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. Ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego,
3. Ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego,
4. Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
5. Ustawa z dnia 10 maja 2019 r. o ochronie danych osobowych,
6. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.)

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
3. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
4. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
5. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
6. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
9. Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
3. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
4. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
2. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
3. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
4. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
5. Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych,
6. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
7. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,

8. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego,
9. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
10. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
11. Uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
12. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
13. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
2. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
3. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
5. ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych.

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE DZIAŁANIA WOBEC OBYWATELI INNYCH PAŃSTW

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
2. Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
3. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
4. Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie kraju oraz regionu. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski w zakresie średnio i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Ponadto wymienić można również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- Strategia Demograficzna 2040,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

Dokumenty regionalne

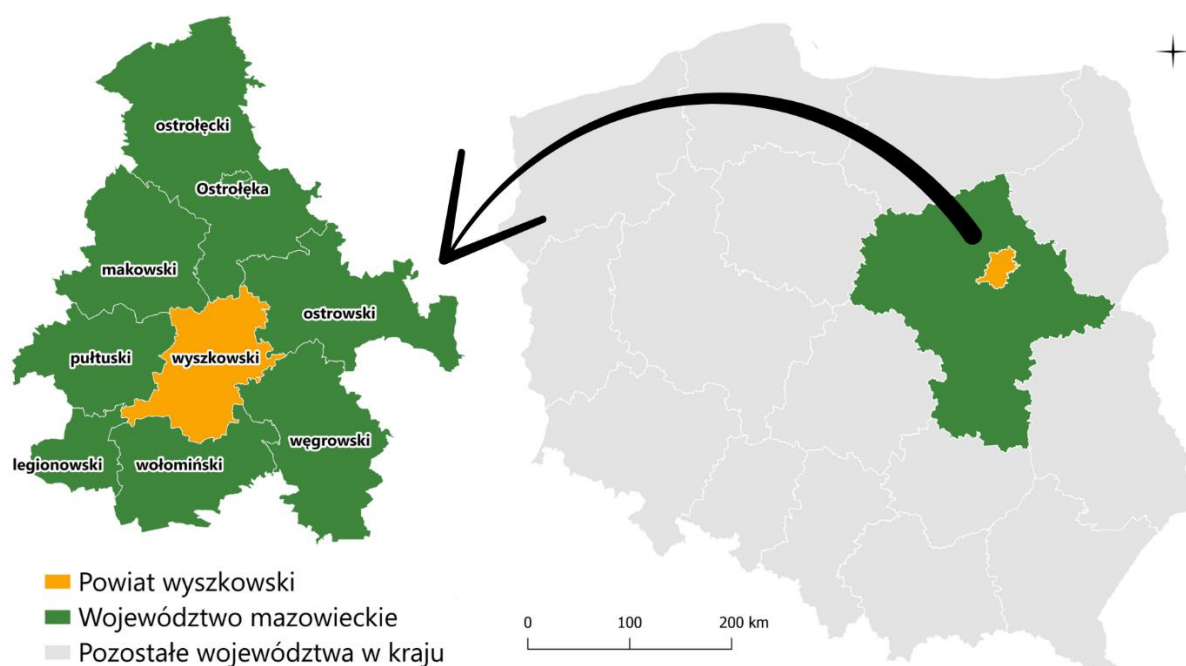
Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami nadrzędnymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 są: **Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”** oraz **Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030**. Strategia rozwoju stanowi odpowiedź na zmieniające się uwarunkowania w skali krajowej i europejskiej, a także istniejące zagrożenia w znacznym stopniu ograniczające prawidłowy rozwój obszaru. Dokument nawiązuje m.in. do polityki rozwojowej określonej w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Działania uwzględnione w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 wpisują się m.in. w realizację celu strategicznego pn. *Mazowsze zintegrowane społecznie*, poprzez rozwój usług społecznych, wspieranie integracji osób zagrożonych wykluczeniem, przeciwdziałanie ubóstwu oraz promowanie deinstytucjonalizacji.

CHARAKTERYSTYKA POWIATU WYSZKOWSKIEGO

POŁOŻENIE I DEMOGRAFIA

Powiat wyszkowski położony jest w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, w sąsiedztwie powiatów: ostrołęckiego, ostrowskiego, węgrowskiego, wołomińskiego, legionowskiego, pułtuskiego i makowskiego. Powierzchnia Powiatu zajmuje 876,5 km², a jego siedzibą administracyjną jest miasto Wyszaków.

Rysunek 1. Położenie powiatu wyszkowskiego na tle sąsiednich powiatów, województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne.

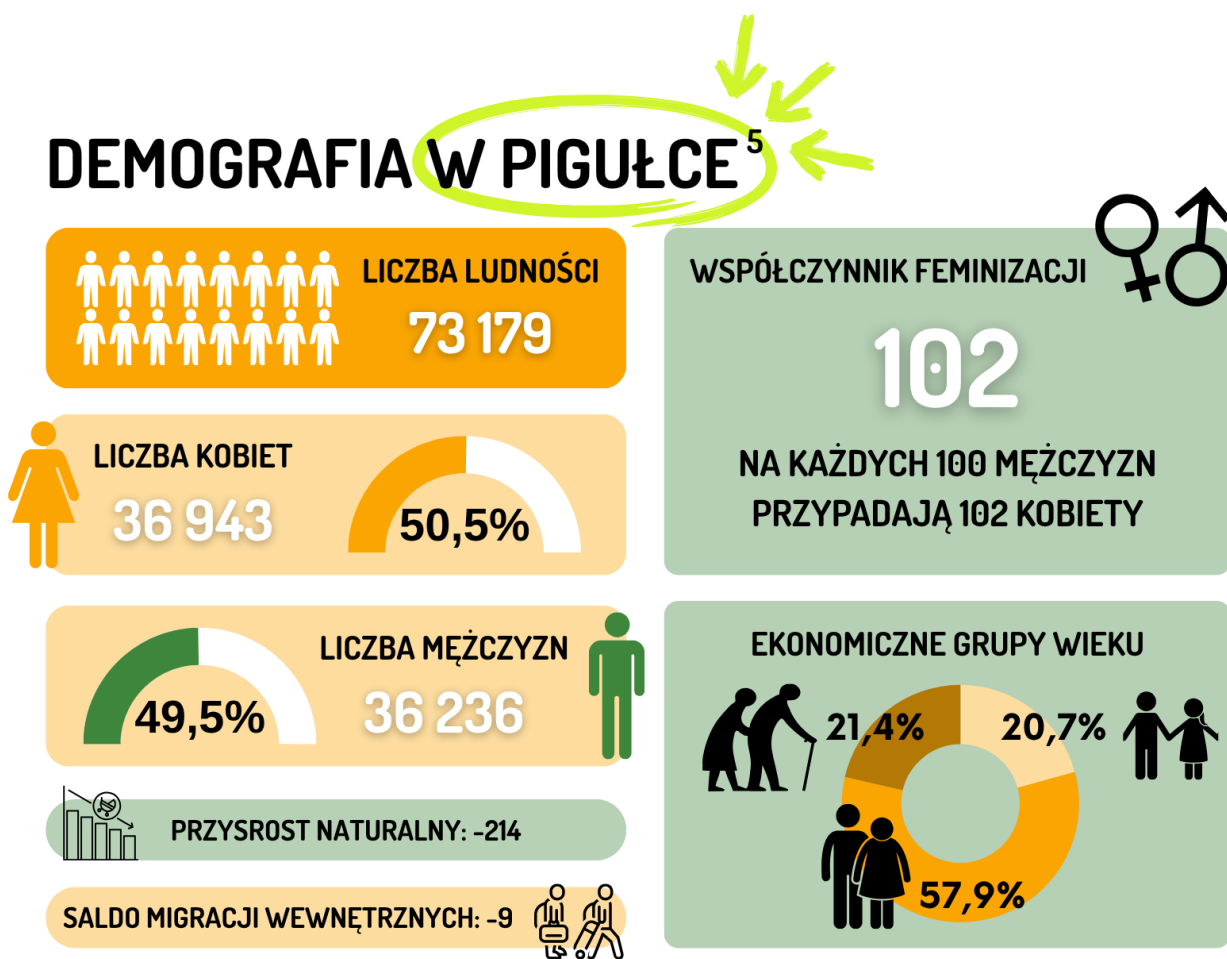
W skład Powiatu wchodzi jedna gmina miejsko-wiejska (Wyszaków) oraz pięć gmin wiejskich: Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik, Somianka oraz Zabrodzie. Pod względem powierzchni największą jest Gmina Brańszczyk, bowiem jej obszar zajmuje 167,6 km², co stanowi 19,1% powierzchni całego Powiatu. Na drugim miejscu pod względem powierzchni znajduje się gmina wiejska Długosiodło (167,5 km², tj. 19,1% powierzchni Powiatu), natomiast najmniejszą gminą tworzącą powiat wyszkowski jest Gmina Zabrodzie, której obszar zajmuje 10,5% powierzchni (92,0 km²).

Rysunek 2. Lokalizacja poszczególnych gmin powiatu wyszkowskiego w odniesieniu do jego siedziby – Miasta Wyszów

Źródło: Opracowanie własne.

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Powiat wyszkowski zamieszkuje 73 179 osób (stan na 31.12.2024 roku). Liczba ludności Powiatu jest nieznacznie zróżnicowana pod względem płci – na jego terenie zamieszkuje 36 236 mężczyzn, którzy stanowią 49,5% populacji oraz 36 943 kobiety (51,5%).

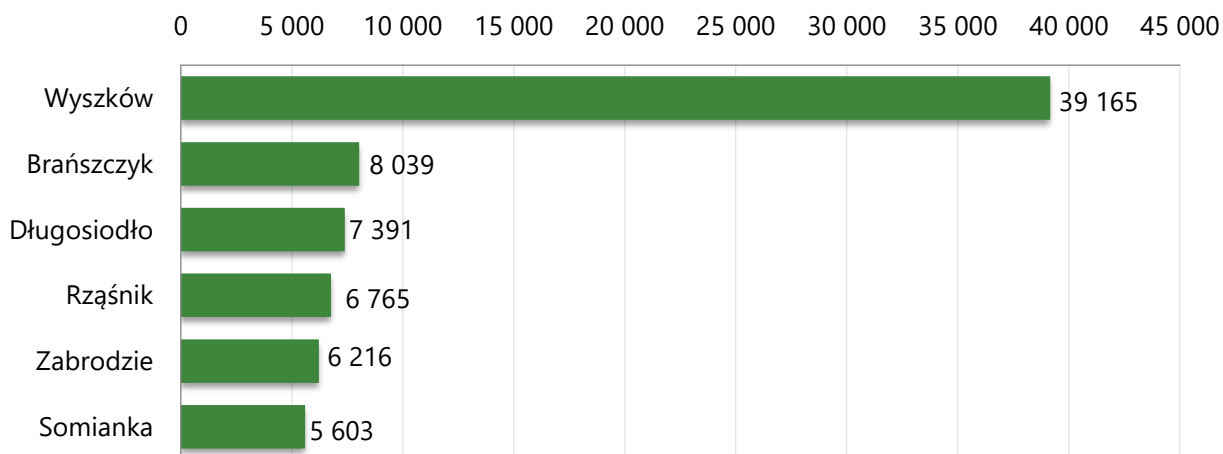
Współczynnik feminizacji w Powiecie wynosi 102, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 102 kobiety. W województwie mazowieckim współczynnik ten był nieco wyższy i wynosił 109 (stan na 31.12.2024 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców Powiatu zmniejszyła się o 383 osoby, czyli o 0,5% w stosunku do roku 2022. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

⁵ Dane zamieszczone na grafice przedstawiają stan na 31.12.2024 r. [BDL GUS]

Wykres 1. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Powiat na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Rozpatrując populację Powiatu z podziałem na poszczególne gminy można zauważyć, że jej największa część zamieszkuje Gminę Wyszków (39 165 osób). Na drugim z kolei miejscu pod względem liczby ludności plasuje się Gmina Brańszczyk, która liczy 8 039 mieszkańców, na trzecim – Gmina Długosiodło z zamieszkującymi ją 7 391 osobami, natomiast na czwartym Gmina Rząśnik – na jej obszarze mieszka 6 765 osób. Najmniejsza liczba osób zamieszkuje Gminę Somianka (5 603 osoby). Szczegółowe dane statystyczne przedstawia kolejny wykres.

Wykres 2. Liczba mieszkańców powiatu wyszkowskiego w podziale na gminy w 2024 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w Powiecie ujemny i wynosi -214 (stan na koniec 2024 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -2,92 na 1 000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2022-2024 przyrost naturalny ulegał systematycznemu spadkowi, a jego najniższa wartość została odnotowana w 2024 roku (-214). Szczegółowe dane statystyczne przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Przyrost naturalny w powiecie wyszkowskim w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
urodzenia żywe	742	611	609
zgony	861	801	823
przyrost naturalny	-119	-190	-214

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Najwyższy przyrost naturalny na 1 000 ludności w 2024 roku odnotowany został w Gminie Somianka, gdzie przyjął wartość -0,71, z kolei najniższą wartość współczynnika odnotowano w Gminie Brańszczyk, gdzie kształtowała się na poziomie -7,21. Szczegółowe dane dotyczące przyrostu naturalnego na 1 000 ludności w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego zostały zaprezentowane w tabeli poniżej.

Tabela 3. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminach powiatu wyszkowskiego w 2024 roku

gmina	przyrost naturalny na 1 000 ludności
Brańszczyk	-7,21
Długosiodło	-3,78
Rząśnik	-2,35
Somianka	-0,71
Wyszków	-2,55
Zabrodzie	-1,29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Struktura ludności w powiecie wyszkowskim według ekonomicznych grup wieku w roku 2024 przedstawiała się następująco:

- 20,7% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 17 roku życia,
- 57,9% mieszkańców było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64,
- 21,4% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet jest to 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Kolejna tabela przedstawia udział ludności według ekonomicznych grup wieku w powiecie wyszkowskim. Na przestrzeni lat 2022-2024 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (o 0,9 pp.), a zarazem spadek osób w wieku produkcyjnym (o 0,6 pp.) oraz przedprodukcyjnym (o 0,4 pp.). Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w powiecie wyszkowskim prezentuje się nieco odmiennie od wskaźników w całym województwie mazowieckim, na którego terenie 19,1% osób jest w wieku przedprodukcyjnym, 58,6% w wieku produkcyjnym, a 22,4% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w powiecie wyszkowskim w latach 2022-2024 (w procentach)

wyszczególnienie	2022	2023	2024
wiek przedprodukcyjny	21,1	20,9	20,7
wiek produkcyjny	58,5	58,1	57,9
wiek poprodukcyjny	20,5	21,0	21,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2024 roku zarejestrowano saldo migracji wewnętrznych dla powiatu wyszkowskiego było ujemne i wyniosło -9. W tym samym roku odnotowano korzystne saldo migracji zagranicznych wynoszące 16. Na przestrzeni omawianych lat saldo migracji wewnętrznych ulegało wahaniom, z kolei w przypadku migracji zagranicznych zaobserwowano postępujący wzrost. Szczegółowe dane statystyczne przedstawia kolejna tabela.

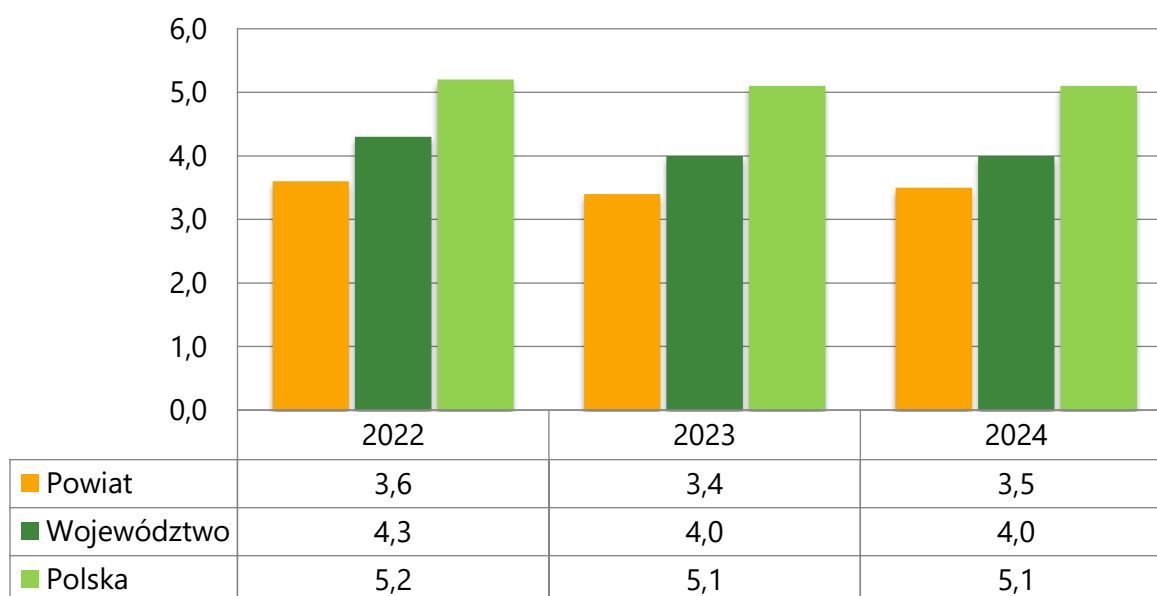
Tabela 5. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w powiecie wyszkowskim w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
saldo migracji wewnętrznych	-36	108	-9
saldo migracji zagranicznych	4	5	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji). Kolejny wykres przedstawia wartość stopy bezrobocia w powiecie wyszkowskim, województwie mazowieckim oraz w całej Polsce. W 2024 roku wynosiła ona w Powiecie 3,5%, a więc była niższa niż stopa bezrobocia rejestrowanego w Województwie (4,0%) oraz niż średnia dla całego kraju (5,1%). Na przestrzeni lat 2022-2024 stopa bezrobocia w powiecie wyszkowskim ulegała wahaniom, z kolei w całym Województwie i w Polsce odnotowano tendencje spadkowe. Szczegółowe dane statystyczne przedstawia kolejny wykres.

Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie wyszkowskim na przestrzeni lat 2022-2024 w porównaniu do województwa mazowieckiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Barometr zawodów to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Dzieli on zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe. Zawody deficytowe to takie, w których liczba wolnych miejsc pracy jest większa niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej pracodawcom znaleźć kandydatów do pracy). Zawody zrównoważone to te, w których liczba wolnych miejsc pracy jest zbliżona do liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców. Zawody nadwyżkowe, w których liczba wolnych miejsc jest mniejsza niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej osobom poszukującym pracy znaleźć zatrudnienie).

Z najnowszej dostępnej przeprowadzonej analizy wynika, że do grupy **zawodów deficytowych** (brak bezrobotnych) w powiecie wyszkowskim w 2025 roku zaliczono m.in.:

■ blacharzy i lakierników samochodowych,	■ mechaników pojazdów samochodowych,
■ cukierników,	■ murarzy i tynkarzy,
■ fizjoterapeutów i masażystów,	■ nauczycieli szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych,
■ kierowców samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych,	■ pielęgniarki i położne,
■ kucharzy,	■ pracowników służb mundurowych,
■ lekarzy,	■ robotników budowlanych.

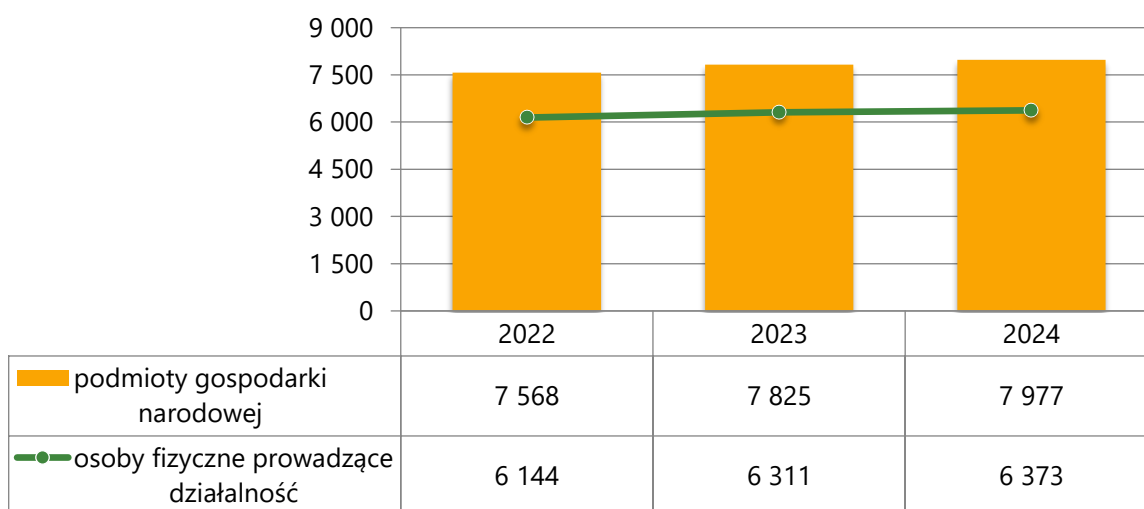
Niższe zapotrzebowanie niż liczba osób bezrobotnych występuje w **zawodach nadwyżkowych**, których w 2025 roku nie wskazano⁶.

⁶ Barometr zawodów w powiecie wyszkowskim w 2025 roku

SYTUACJA GOSPODARCZA

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W powiecie wyszkowskim pod koniec 2024 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 7 977 podmiotów gospodarki narodowej, z czego większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 6 373 (79,9%). Podobnie sytuacja wyglądała w poprzednich latach. Na przestrzeni lat 2022-2024 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Powiecie systematycznie się zwiększała – w stosunku do 2022 roku nastąpił wzrost na poziomie 5,4%. Szczegółowe dane statystyczne przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2022-2024 w powiecie wyszkowskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na przestrzeni ostatnich lat najwięcej podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych było w Gminie Wyszów – w 2024 roku odnotowano ich tam 4 941. Gmina Brańszczyk uplasowała się na drugim miejscu pod względem ich liczby (673 podmioty), natomiast najmniej podmiotów odnotowano w Gminie Somianka (527). W latach 2022-2024 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON zwiększała się we wszystkich gminach Powiatu. Najmniejszy wzrost odnotowany został w Gminie Rząśnik (3,2%), natomiast największy w Gminie Zabrodzie (13,7%). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024

gmina	2022	2023	2024	Dynamika zmian
Brańszczyk	638	648	673	+5,5%
Długosiodło	589	626	651	+10,5%
Rząśnik	563	574	581	+3,2%
Somianka	487	508	527	+8,2%
Wyszków	4 760	4 902	4 941	+3,8%
Zabrodzie	531	567	604	+13,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w powiecie wyszkowskim według klas wielkości to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 7 736 (stan na koniec 2024 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników odnotowano w Powiecie 203. Działalność prowadzi również 35 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników oraz 3 duże przedsiębiorstwa, w tym 1 z ponad 1 000 zatrudnionych osób. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny rysunek.

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie powiatu wyszkowskiego według klas wielkości (stan na koniec 2024 roku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

GOSPODARKA MIESZKANIOWA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w powiecie wyszkowskim to łącznie 26 345 nieruchomości (stan na koniec 2024 roku). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w całym Powiecie w 2024 roku kształtowała się na poziomie 90,5 m². Na przestrzeni lat 2022-2024 można zauważyć nieznaczny wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania – w stosunku do roku 2022 kształtował się on na poziomie 0,4%. Szczegółowe dane statystyczne przedstawia kolejna tabela.

Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w powiecie wyszkowskim w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba mieszkań	25 411	25 922	26 345
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	90,1	90,2	90,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W latach 2022-2024 w Polsce odnotowano systematyczny wzrost liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców – z 412,4 w 2022 roku do 425,9 w 2024 roku. W województwie mazowieckim wskaźnik kształtował się na wyższym poziomie niż średnia krajowa, wzrastając z 450,6 (2022 rok) do 464,8 (2024 rok), co potwierdza wysoką dynamikę rozwoju rynku mieszkaniowego w regionie. W powiecie wyszkowskim wartość wskaźnika wzrosła w tym czasie z 345,4 do 360,0, jednak wciąż pozostaje ona znacznie niższa niż średnia wojewódzka i krajowa, co może świadczyć o relatywnie mniejszym zasobie mieszkaniowym oraz wskazuje na potrzebę intensyfikacji działań inwestycyjnych, zwłaszcza w zakresie budownictwa dostępnego dla młodych rodzin i gospodarstw domowych o niższych dochodach.

Wykres 5. Liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców w latach 2022-2024 w powiecie wyszkowskim, województwie mazowieckim oraz kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie powiatu wyszkowskiego prowadzą przede wszystkim Ośrodki Kultury, Biblioteki Publiczne, a także świetlice działające w ich obrębie. Ponadto powiat wyszkowski partycypuje wraz z Gminą Zabrodzie, Fundacją Museion Norwid z siedzibą w Warszawie i Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego w prowadzeniu Muzeum Cypriana Norwida w Dębinkach (w organizacji).

Organizacją zajęć sportowych, imprez oraz utrzymaniem bazy sportowo-rekreacyjnej zajmują się prowadzone przez samorządy gminne ośrodki sportu, a także kluby sportowe. Oprócz gminnych instytucji, zadania z zakresu kultury, sportu i rekreacji realizowane są również na poziomie Powiatu – poprzez Wydział Promocji i Rozwoju. W skład infrastruktury sportowo-rekreacyjnej powiatu wyszkowskiego wchodzi m.in.: hale sportowe, boiska, sale gimnastyczne, siłownie oraz place zabaw.

Tabela 8. Jednostki działające w zakresie kultury i sportu na terenie poszczególnych gmin powiatu wyszkowskiego

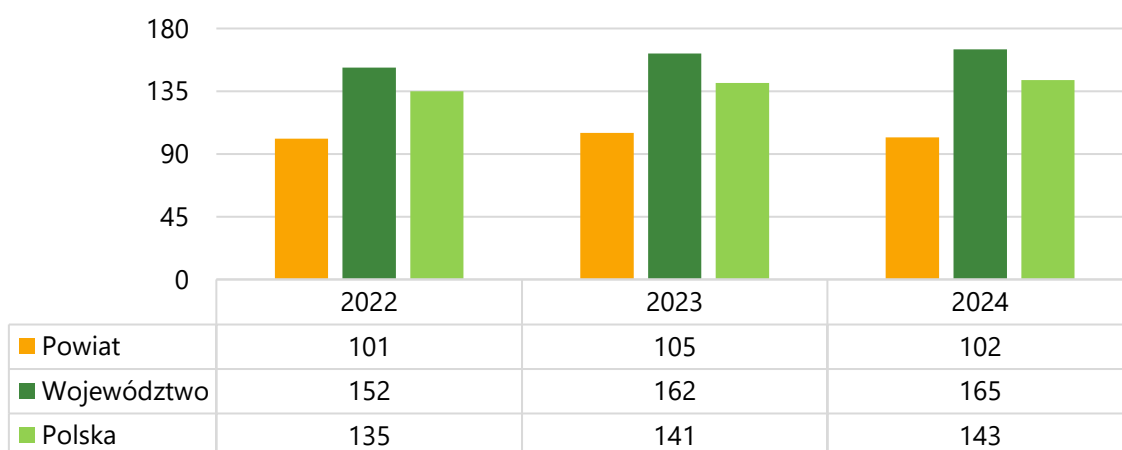
gmina	jednostki
Brańszczyk	■ Gminne Centrum Kultury, Sportu i Turystyki w Brańszczyku ■ Gminna Biblioteka Publiczna w Brańszczyku
Długosiodło	■ Gminna Biblioteka Publiczna w Długosiodle z filiami w Blochach i Starym Bosewie

gmina	jednostki
	Gminne Centrum Informacji, Kultury, Sportu i Rekreacji w Długosiodle
Rząśnik	Gminna Biblioteka Publiczna w Rząśniku wraz z filią w Nowym Lubielu
Somianka	- Gminny Ośrodek Kultury w Somiance - Biblioteka Publiczna w Somiance z filią w Popowie
Wyszków	- Wyszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji - Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna - Wyszowski Ośrodek Kultury „Hutnik”
Zabrodzie	Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Zabrozie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron internetowych gmin oraz raportów o stanie gminy.

Kolejny wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w powiecie wyszkowskim, województwie mazowieckim oraz w kraju w latach 2022-2024. Analiza danych statystycznych pozwala zauważyć, że wskaźnik ten w powiecie wyszkowskim każdorazowo przyjmował zdecydowanie niższą wartość niż odnotowano w przypadku średniej dla Województwa i kraju. W 2022 roku w powiecie wyszkowskim było to 102 czytelników, w Województwie – 165, natomiast w kraju – 143. Jednocześnie w powiecie wyszkowskim zaobserwować można wahania poziomu czytelnictwa na przestrzeni ostatnich trzech lat, podczas gdy w przypadku Województwa i kraju obserwowany jest systematyczny wzrost.

Wykres 6. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w powiecie wyszkowskim, województwie mazowieckim i kraju w latach 2022-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

EDUKACJA

W 2024 roku Powiat Wyszowski był organem prowadzącym dla następujących jednostek oświatowych:

- Zespołu Szkół Nr 1 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Wyszowie,
- I Liceum Ogólnokształcącego im. Cypriana Kamila Norwida w Wyszowie,
- Zespołu Szkół w Długosiodle,
- Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej „Kopernik” w Wyszowie,
- Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Marii Konopnickiej w Wyszowie,
- Zespołu Szkół Specjalnych w Brańszczyku.

Kolejna tabela przedstawia placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym są poszczególne gminy wchodzące w skład powiatu wyszkowskiego.

Tabela 9. Wykaz placówek oświatowych i wychowawczych, dla których organem prowadzącym są poszczególne gminy powiatu wyszkowskiego

gmina	placówki
Brańszczyk	■ Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Białymbłocie ■ Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Leśnej Placówki AK „Mrowisko” w Knurowcu ■ Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Nowych Budach ■ Szkoła Podstawowa im. Piotra Kulasińskiego w Trzciance ■ Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Turzynie ■ Zespół Placówek Oświatowych w Brańszczyku: ○ Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza ○ Przedszkole Samorządowe ■ Zespół Placówek Oświatowych w Porębie: ○ Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego ○ Przedszkole Samorządowe
Długosiodło	■ Gminny Żłobek w Długosiodle ■ Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Blochach ■ Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Dalekiem ■ Szkoła Podstawowa im. hm. ppor. AK "Zośki" T. Zawadzkiego w Sieczychach ■ Zespół Szkół w Starym Bosewie ■ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Długosiodle:

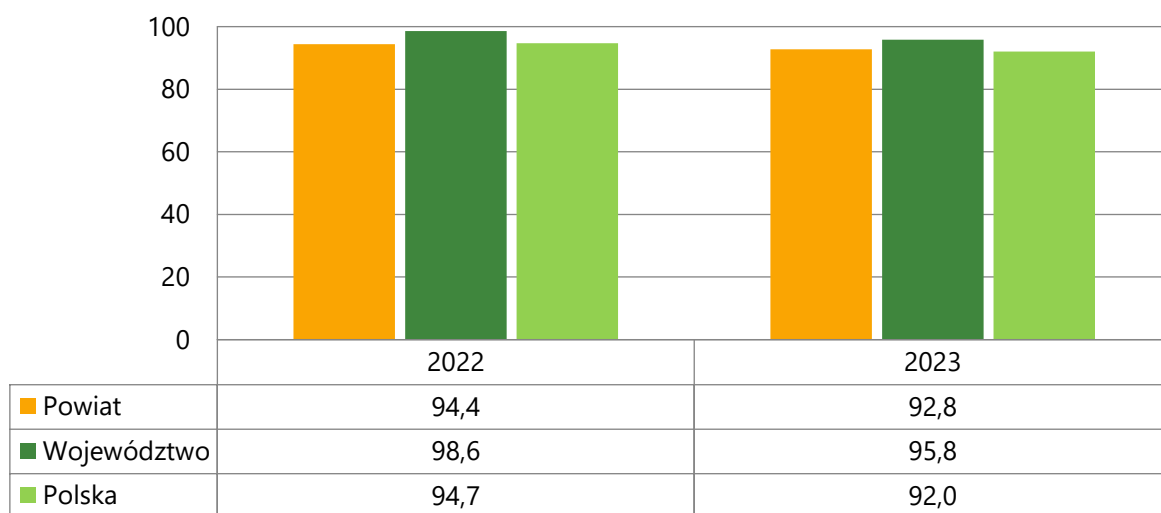
gmina	placówki
	○ Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Długosiodle ○ Przedszkole Samorządowe w Długosiodle
Rząśnik	■ Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Rząśniku ■ Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Bielinie ■ Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Komorowie ■ Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Trzaskomy w Porządziu ■ Szkoła Podstawowa im. ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Starym Lubielu
Somianka	■ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Somiance ■ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Woli Mystkowskiej ■ Szkoła Podstawowa w Ulasku
Wyszków	■ Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Rybnie ■ Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Lucynowie ■ Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Leszczydole-Nowinach ■ Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Leszczydole Starym ■ Szkoła Podstawowa nr 1 im. Adama Mickiewicza w Wyszkowie ■ Szkoła Podstawowa nr 2 im. Władysława Broniewskiego w Wyszkowie ■ Szkoła Podstawowa nr 3 im. Stanisława Wróbla "Jaskółki" w Wyszkowie ■ Szkoła Podstawowa nr 4 im. Obrońców Westerplatte w Wyszkowie ■ Szkoła Podstawowa nr 5 im. Żołnierzy Armii Krajowej w Wyszkowie ■ Przedszkole nr 1 w Wyszkowie ■ Przedszkole nr 2 w Wyszkowie ■ Przedszkole nr 4 w Wyszkowie ■ Przedszkole nr 7 w Wyszkowie ■ Przedszkole nr 9 w Wyszkowie
Zabrodzie	■ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Zabrodziu ■ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Adelinie ■ Szkoła Podstawowa im. C. K. Norwida w Dębinkach ■ Żłobek Gminny w Adelinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych w Biuletynie Informacji Publicznej.

Współczynnik skolaryzacji netto, definiowany jest jako relacja liczby osób (w danej grupie wiekowej) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W 2023 roku w powiecie wyszkowskim wyniósł 92,8%, co oznacza, że w stosunku

do 2022 roku uległ spadkowi o 1,6 pp. Ten sam współczynnik dla województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2022-2023 kształtował się na wyższym poziomie, niż miało to miejsce na terenie powiatu wyszkowskiego. W przypadku kraju w 2023 roku wskaźnik skolaryzacji był wyższy niż w powiecie wyszkowskim, a jednocześnie niższy w porównaniu do całego Województwa.

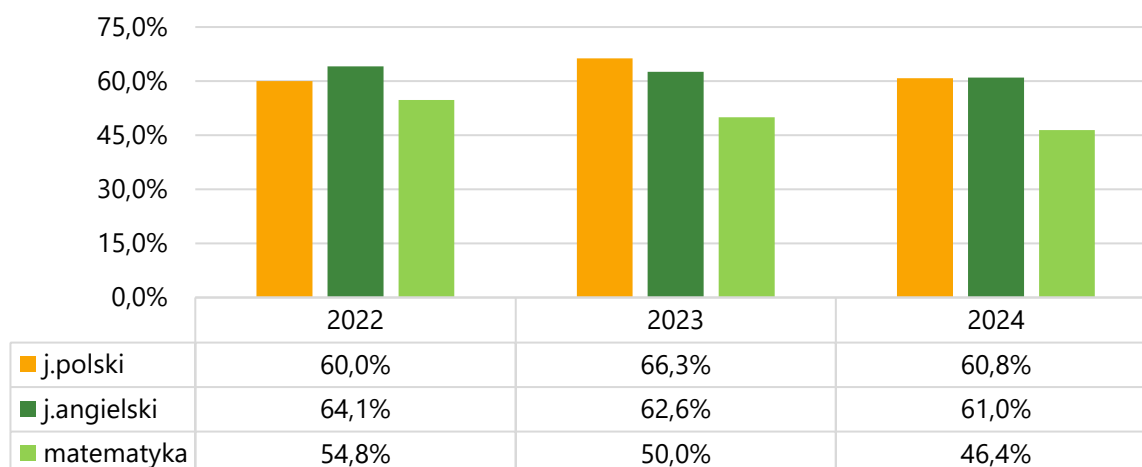
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie powiatu wyszkowskiego, województwa mazowieckiego i kraju (w procentach) na przestrzeni lat 2022-2023⁷

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na kolejnym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z terenu powiatu wyszkowskiego na przełomie ostatnich trzech lat. Z zebranych danych wynika, że wyniki uczniów uległy pogorszeniu w przypadku egzaminów z języka angielskiego oraz matematyki, z kolei analiza wyników egzaminu z języka polskiego pozwoliła na odnotowanie zmiennych tendencji. Najlepsze wyniki uzyskują uczniowie z egzaminu z języka angielskiego – w 2024 roku średni wynik kształtował się na poziomie 61,0%.

⁷ W momencie opracowywania Strategii dane za rok 2024 nie były jeszcze dostępne [02.07.2024 r.]

Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z terenu powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>.

W powiecie wyszkowskim funkcjonują dwa lokalne Uniwersytety Dziecięce – w Gminie Wyszów oraz w Gminie Rząśnik. Obie inicjatywy skierowane są do dzieci w wieku wczesnoszkolnym (klasy 0–III) i oferują bezpłatne, cykliczne zajęcia rozwijające ciekawość poznawczą, kompetencje społeczne i kreatywność. Programy obejmują wykłady i warsztaty z zakresu nauk przyrodniczych, technicznych i humanistycznych, a także wycieczki edukacyjne. Uniwersytet w Wyszowie zapewnia 75 miejsc, a w Rząśniku – 50. Działalność uniwersytetów dziecięcych stanowi ważny element lokalnej polityki edukacyjnej i wspiera rozwój kapitału społecznego od najmłodszych lat.

OCHRONA ZDROWIA

W zakresie ochrony zdrowia kluczową rolę w Powiecie Wyszowskim pełni **Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Wyszowie (SPZZOZ)**, będący jedyną tego typu placówką w Powiecie. Szpital zapewnia dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej, w tym diagnostyki. Placówka odgrywa istotną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców Powiatu, a także w realizacji działań profilaktycznych i rehabilitacyjnych.

Z danych GUS wynika, iż w powiecie wyszkowskim w 2024 roku funkcjonowały 42 przychodnie zdrowia, a na 1 przypadło 1 742 mieszkańców. W ramach POZ w 2024 roku najwięcej porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca udzielono w Gminie Wyszów (5,5), a najmniej w Gminie Rząśnik (3,5). Szczegółowe dane statystyczne przedstawia kolejna tabela.

Tabela 10. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w powiecie wyszkowskim z podziałem na gminy w 2024 roku

gmina	liczba osób przypadających na 1 przychodnię	porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca
Brańszczyk	2 010	3,6
Długosiodło	3 696	4,2
Rząśnik	3 383	3,5
Somianka	1 868	4,1
Wyszów	1 351	5,5
Zabrodzie	3 108	4,6
Powiat wyszkowski	1 742	4,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

Przestrzeganiem porządku publicznego na terenie całego Powiatu zajmuje się **Komenda Powiatowa Policji w Wyszowie**. Ochronę przeciwpożarową zapewnia natomiast **Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Wyszowie**.

W 2024 roku w powiecie wyszkowskim stwierdzono łącznie 1 447 przestępstw. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Powiecie wyniósł wówczas 74,0% i był wyższy od wskaźnika wykrywalności dla województwa mazowieckiego (61,8%) oraz wyższy od wskaźnika dla całej Polski (69,8%). Na przestrzeni ostatnich trzech lat odnotowano wahania liczby stwierdzonych

przestępstw, przy jednoczesnym wzroście wskaźnika wykrywalności sprawców przestępstw.

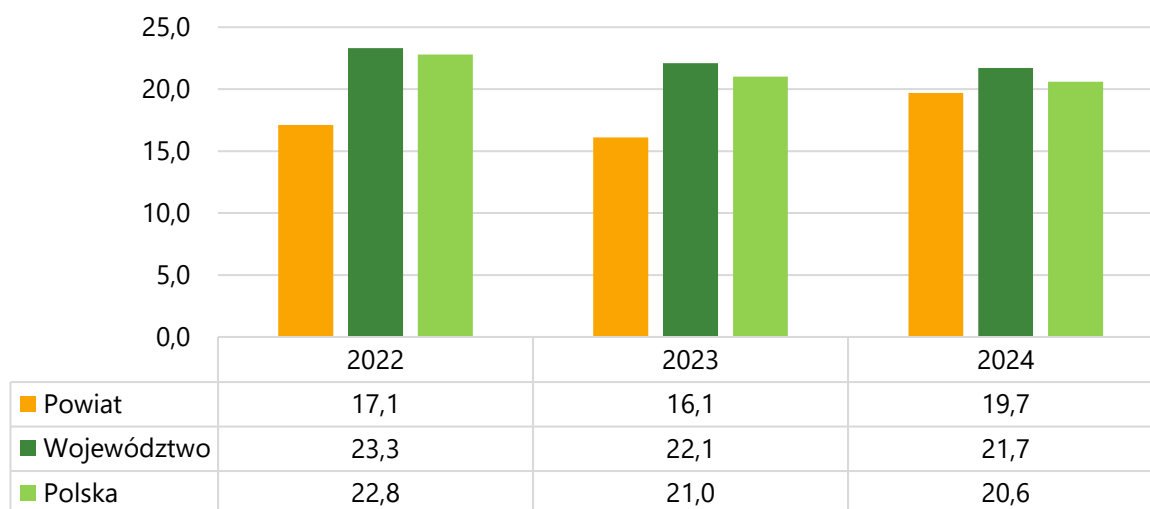
Tabela 11. Liczba przestępstw stwierdzonych i wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w powiecie wyszkowskim w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba przestępstw stwierdzonych	1 256	1 180	1 447
współczynnik wykrywalności [%]	62,7	66,3	74,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W powiecie wyszkowskim w 2024 roku na każdych 1 000 mieszkańców odnotowano 19,7 przestępstw. Jest to wartość niższa niż odnotowano zarówno w przypadku województwa mazowieckiego (21,7), jak i całego kraju (20,6). Liczba stwierdzonych przestępstw na 1 000 ludności w powiecie wyszkowskim ulegała wahaniom na przestrzeni ostatnich trzech lat, z kolei w przypadku województwa mazowieckiego i Polski dostrzegalny jest regularny spadek.

Wykres 9. Liczba stwierdzonych przestępstw na 1 000 ludności w powiecie wyszkowskim, województwie mazowieckim oraz w kraju na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

UWARUNKOWANIA W ZAKRESIE EKONOMII SPOŁECZNEJ

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek, a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na kanwie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokojenie podstawowych potrzeb, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Ówczesne przesłanki umożliwiły wykreowanie ekonomii społecznej znanej obecnie, czyli ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem.

Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury, czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyszczególnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych

wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

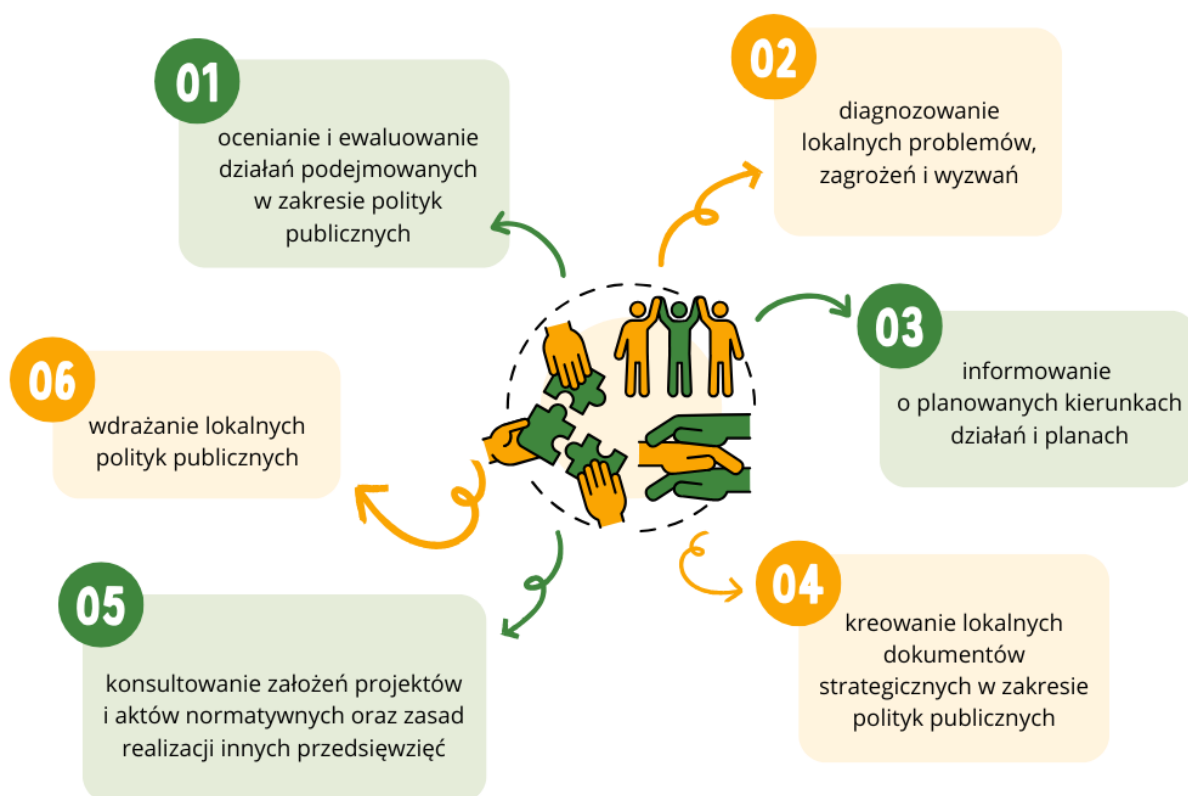
Rysunek 4. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*.

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. Doświadczenie wynikające z podejmowanych działań umacnia przyzwolenie tych podmiotów do powzięcia części odpowiedzialności za kierunek i kształt lokalnej polityki społecznej. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecanie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom, niemniej wraz z rozwojem sektora ES zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny.

Rysunek 5. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019.

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań.

Ważnym aspektem rozróżniającym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji. W przypadku zadań publicznych rozróżnia się ich 5, w tym:

- otwarty konkurs ofert,
- „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,
- zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje z kolei poprzez zlecenie zadań w formie:

- zlecenia usług,
- zlecenia instytucji,
- bonu na aktywność (regranting),
- kooperacyjnego rozwiązania problemów.

Rozwijanie sektora ekonomii społecznej i współpracy publiczno-pozarządowej możliwe jest przy aktywnym udziale **lokalnych organizacji pozarządowych**, których celem działalności jest budowa kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”⁸.

Organizacje pozarządowe, prowadzące działalność pożytku publicznego poprzez zgromadzenie w swoich szeregach lokalnych liderów pragnących rozwiązywać ważne problemy społeczne, znacząco wpływają na jakość życia w Powiecie. Poczucie odpowiedzialności za rozwój lokalnych społeczności powoduje, że organizacje te są odpowiednim partnerem Powiatu do realizacji zadań publicznych.

⁸ J. Oniszczyk, *Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy*, s. 269

Samorząd powiatowy od wielu lat współpracuje z organizacjami pozarządowymi w ramach uchwalanego corocznie Programu współpracy Powiatu Wyszowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Celem głównym Programu na 2025 rok jest *dążenie do harmonijnej i partnerskiej współpracy pomiędzy Powiatem a organizacjami dla jak najlepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców Powiatu*. Poprzez określenie i realizację tych zasad samorząd pragnie włączyć organizacje pozarządowe w system demokracji lokalnej i zwiększyć aktywność lokalnej społeczności.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi odbywa się również w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego, a realizowane zadania obejmują m.in. kształtowanie zachowań dzieci i młodzieży, profilaktykę zachowań ryzykownych, wspieranie rodzin i podnoszenie kompetencji wychowawczych, animowanie czasu wolnego dzieci, młodzieży i rodzin, a także wspieranie osób w szczególnej sytuacji, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami.

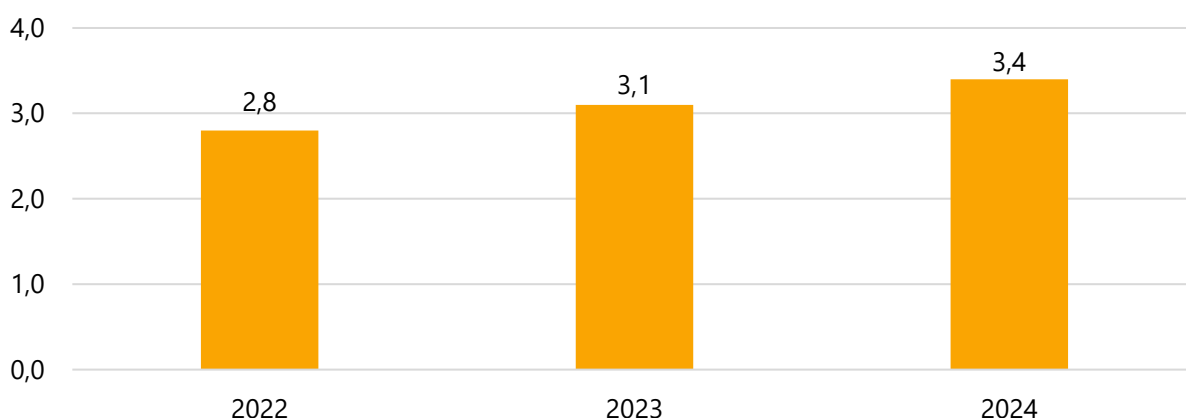
Na obszarze powiatu wyszkowskiego funkcjonują organizacje pozarządowe, w tym takie, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Według danych GUS, na terenie powiatu wyszkowskiego w 2024 roku zarejestrowanych było 248 organizacji pozarządowych, w tym 217 stowarzyszeń i organizacji społecznych, które stanowiły 2,7% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej oraz 31 fundacji (0,4%). W 2024 roku w porównaniu do 2022 roku liczba fundacji oraz stowarzyszeń wzrastała, co szczegółowo obrazuje kolejna tabela.

Tabela 12. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w powiecie wyszkowskim na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej, w tym:	7 568	7 825	7 977
▪ fundacje	25	25	31
▪ stowarzyszenia i organizacje społeczne	184	202	217

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Zgodnie z danymi GUS na terenie powiatu wyszkowskiego w 2024 roku na 1 000 mieszkańców przypadały średnio 3 fundacje/stowarzyszenia/organizacje pozarządowe. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych przypadających na 1 000 mieszkańców Powiatu systematycznie rosła.

Wykres 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wśród podmiotów trzeciego sektora funkcjonujących w Powiecie, ich największa ilość w 2024 roku zarejestrowana była w Gminie Wyszków (140). W Gminie Brańszczyk swoją działalność prowadziło 36 organizacji, w Gminie Długosiodło – 22 organizacje, natomiast najmniejsza liczba NGO działała na obszarze gmin: Rząśnik (13) oraz Zabrodzie (18).

Tabela 13. Łączna liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	29	31	36
Długosiodło	18	21	22
Rząśnik	13	13	13
Somianka	16	17	19
Wyszków	121	132	140
Zabrodzie	12	13	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzonych działań na terenie Powiatu, niezwykle istotnym potencjałem jest doświadczona kadra jednostek samorządu terytorialnego. Pracownicy administracji samorządowej posiadają wieloletnie doświadczenie i kompetencje, które umożliwiają im efektywne działanie w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, realizacji różnorodnych programów i projektów na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców oraz inicjowania nowych, skutecznych działań w obszarze pomocy społecznej. Istotne dla realizatorów polityki społecznej oraz założeń wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest partnerstwo i kompleksowe działanie w obszarach, w których występują problemy społeczne. Wymagają one szerokiego podejścia i ścisłej współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkowie z Ośrodkami Pomocy Społecznej, administracją rządową, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz lokalnej społeczności i osób przeżywających trudności, podmiotami ekonomii społecznej oraz sektorem prywatnym.

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu wsparcia.

Na szczeblu samorządu gminnego zadania z zakresu pomocy społecznej realizują ośrodki pomocy społecznej. Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonują:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańszczyku,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długosiodle,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzęśniku,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somiance,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zabrodziu.

Jednostki pomocy społecznej na terenie powiatu wyszkowskiego realizują zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej polegające w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb,
- realizacji zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym,
- realizacji zadań zleconych gminie z zakresu administracji rządowej.

Realizowane zadania z zakresu pomocy społecznej i rozeznanych potrzeb lokalnej społeczności uwarunkowane są obowiązującymi aktami prawnymi, w szczególności:

- ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,

- uchwałą Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
- ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawą z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Ponadto, Ośrodki Pomocy Społecznej podejmują zadania dotyczące profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej, które zawarte są w następujących dokumentach:

- Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Programach Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

Na szczeblu powiatu wyszkowskiego zadania z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej realizowane są przez:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszku,
- Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Wyszku,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wyszku (prowadzony przez Stowarzyszenie MONAR),

- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy typu B,
- Dom Pomocy Społecznej w Brańszczyku,
- Dom Pomocy Społecznej w Niegowie,
- Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci „Fiszor” w Gaju,
- Warsztat Terapii Zajęciowej,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe.

POMOC SPOŁECZNA W GMINACH POWIATU WYSZKOWSKIEGO

W latach 2022-2024 łączna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminach należących do powiatu wyszkowskiego ulegała wahaniom. W 2022 roku z pomocy skorzystało 2 189 rodzin, w 2023 roku – 2 402, natomiast w 2024 roku – 2 235 rodzin. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminach należących do powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	289	302	257
Długosiodło	273	341	335
Rząśnik	162	162	209
Somianka	154	110	135
Wyszków	1 205	1 384	1 222
Zabrodzie	106	103	77
RAZEM	2 189	2 402	2 235

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok.

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. W 2024 roku w gminach powiatu wyszkowskiego, wskaźnik ten kształtował się na zróżnicowanym poziomie. Można zauważyć, że w omawianym roku najniższy poziom wskaźnika odnotowano w gminie Zabrodzie (1,63%), z kolei największa liczba świadczeniobiorców na 1 000 mieszkańców występowała w gminie Brańszczyk (3,75%). Na przestrzeni analizowanych lat wskaźnik deprywacji lokalnej na szczeblu powiatowym uległ tendencji spadkowej z 2,61% w 2022

roku do 2,32% w 2024 roku. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 15. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2022-2024 w gminach należących do powiatu wyszkowskiego (w procentach)

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	3,96	4,53	3,75
Długosiodło	2,93	3,03	2,72
Rząśnik	2,39	2,37	2,38
Somianka	2,69	2,05	1,74
Wyszków	1,95	1,89	1,68
Zabrodzie	1,74	1,73	1,63
ŚREDNIA	2,61	2,60	2,32

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok.

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich trzech lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W 2022 roku liczba mieszkańców powiatu wyszkowskiego długotrwale pobierających świadczenie wyniosła 824, w 2023 roku – 823, natomiast w 2024 roku – 814. W porównaniu do 2022 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmniejszyła się o 1,2%. Najwięcej osób długotrwale pobierających świadczenie pomocy społecznej mieszkało w gminie Wyszków (353 osoby), natomiast najmniej w gminie Zabrodzie (47 osób). Szczegółowe dane statystyczne przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2022-2024 w gminach należących do powiatu wyszkowskiego

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	171	162	168
Długosiodło	98	95	103
Rząśnik	71	68	85
Somianka	63	60	58
Wyszków	385	398	353
Zabrodzie	36	40	47
RAZEM	824	823	814

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

W dalszej kolejności przedstawione zostały dane dotyczące liczby osób, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2022-2024 w gminach należących do powiatu wyszkowskiego. W 2022 roku wywiady z największą ilością beneficjentów pomocy społecznej zostały przeprowadzone w gminie Wyszków (1 889 osób) oraz w gminie Długosiodło (354 osoby). Ogółem we wszystkich gminach Powiatu, na przestrzeni omawianych lat liczba osób, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe uległa zwiększeniu o 40,8% – największy wzrost dostrzegalny jest w gminie Wyszków (145,0%). Odnotowano również przypadki gmin, gdzie liczba ta uległa spadkowi – największy zaobserwowano w przypadku gminy Brańszczyk (o 65,6%). Gmina Rząśnik jest jedyną z analizowanych JST, w której wartość wskaźnika utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Szczegółowe dane przedstawia kolejna tabela.

Tabela 17. Liczba osób, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2022-2024 w gminach należących do powiatu wyszkowskiego

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	675	647	232
Długosiodło	188	137	354
Rząśnik	117	111	117
Somianka	97	72	63
Wyszków	771	1 033	1 889
Zabrodzie	91	88	76
RAZEM	1 939	2 088	2 731

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku społecznym poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna prowadzona jest:

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej,

- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2024 roku na najwyższym poziomie w gminie Wyszaków (235,45%), natomiast najniższa wartość wskaźnika została odnotowana w gminach: Brańszczyk (120,10%) oraz Zabrodzie (121,67%). W 2024 roku w stosunku do roku 2022 wartość wskaźnika pracy socjalnej w większości gmin uległa wzrostowi – wyjątek stanowi gmina Zabrodzie, gdzie odnotowano spadek o 17,0 pp.

Tabela 18. Wskaźnik pracy socjalnej w gminach należących do powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024 (w procentach)

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	111,3	112,61	120,10
Długosiodło	164,38	204,32	223,81
Rząśnik	102,94	136,36	194,00
Somianka	161,29	156,52	227,12
Wyszaków	207,04	247,58	235,45
Zabrodzie	138,67	147,83	121,67

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok.

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W WYSZKOWIE

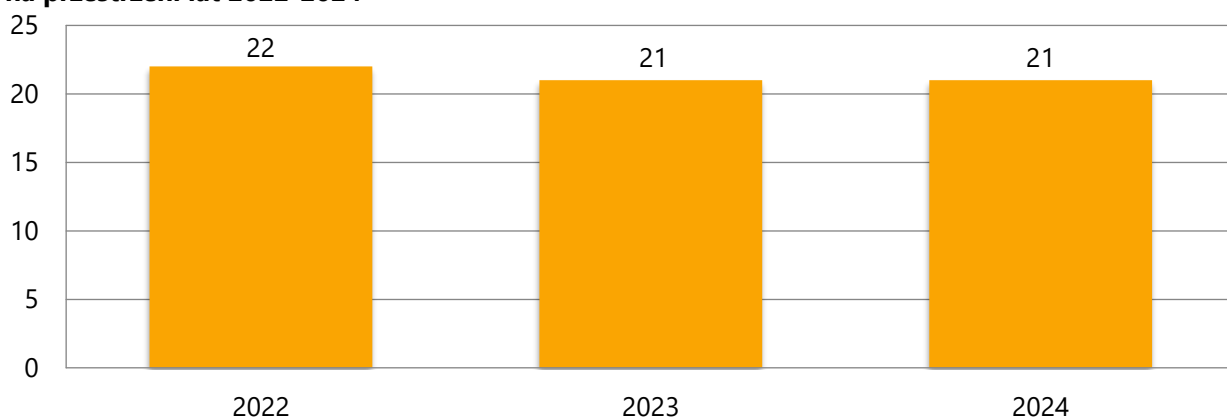
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkanie jest jednostką organizacyjną samorządu terytorialnego. Centrum realizuje zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej określone ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także zadania wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnością. Głównym celem działania PCPR jest realizacja zadań samorządu powiatowego w zakresie pomocy społecznej, pieczy zastępczej, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością, udzielania wsparcia osobom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, usamodzielniania się oraz integracji ze środowiskiem. Do podstawowych zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie wynikających z ustawy o pomocy społecznej należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- przyznawanie należnej pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, wychowankom opuszczającym młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, schroniska dla nieletnich,
- prowadzenie mieszkań chronionych dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą,
- umieszczanie w domach pomocy społecznej skierowanych do nich osób,
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.

Podstawą prawną do realizowania zadań z zakresu pomocy społecznej jest wspomniana ustawa oraz wydane do niej rozporządzenia, a także dokument prawa miejscowego – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych.

W 2024 roku w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkwowie zatrudnionych było 21 pracowników. Na przestrzeni ostatnich lat liczba pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie utrzymywała się na stosunkowo stałym poziomie. Szczegółowe dane prezentuje kolejny wykres.

Wykres 11. Liczba pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkwowie na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkwowie pełni kluczową rolę w zakresie realizacji zadań z obszaru polityki społecznej na poziomie powiatowym, koordynując działania wspierające osoby z niepełnosprawnościami, rodziny zastępcze oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Skuteczna realizacja tych zadań jest możliwa m.in. dzięki wsparciu instytucjonalnemu i organizacyjnemu zapewnianemu przez wyspecjalizowane jednostki powiatowe.

Powiatowe Centrum Usług Wspólnych w Wyszkwowie to jednostka organizacyjna powiatu wyszkowskiego, funkcjonująca od 1 stycznia 2020 roku. Realizuje zadania z zakresu obsługi finansowo-księgowej, kadrowo-płacowej oraz administracyjno-organizacyjnej dla powiatowych jednostek oświatowych, poradni oraz placówek specjalnych. Centrum działa w oparciu o statut nadany uchwałą Rady Powiatu i zapewnia efektywność oraz standaryzację procesów wspólnych w obszarze edukacji i administracji publicznej.

DIAGNOZA LOKALNEJ SYTUACJI SPOŁECZNEJ

WPROWADZENIE

Żyjemy w erze globalizacji. Ma ona dla nas pozytywne jak i negatywne skutki. Według Doroty Czajkowskiej-Majewskiej globalizacja jest „*wehikułem postępu, poprawy warunków życia i zdrowia ludzkości*”⁹. Panujące przekonanie, o tym, że dzięki globalizacji nastąpiła poprawa warunków życiowych wielu społeczeństw jest pozytywnym faktem, aczkolwiek trzeba mieć na uwadze to, że istnieją też negatywne skutki globalizacji takie jak: dewastacja środowiska, większa podatność na globalny kryzys ekonomiczny, zwiększenie ubóstwa, nasilanie się bezrobocia, bezdomności oraz wszelkie różnice między narodami bogatymi i biednymi. W rezultacie w społeczeństwie polskim powyższe problemy społeczne są coraz bardziej widoczne.

Jerzy Kwaśniewski przez problem społeczny rozumie takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- dotyczy wielu osób w społeczności,
- ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- domaga się rozwiązania,
- można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹⁰.

Jacek Wódz zauważa, że należy odróżnić problemy społeczne od patologii społecznej. Patologia wiąże się z widocznym łamaniem ładu społecznego, a także często jest zawiniona przez osoby nią objęte, natomiast problem społeczny jest zjawiskiem, które

⁹ Czajkowska-Majewska D., *Człowiek globalny*, s. 99

¹⁰ Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, s. 7

nie jest bezpośrednio zawinione przez osoby nim dotknięte. Problemy społeczne „(...) *następują często na skutek samego funkcjonowania systemu społecznego, albo pewnych społecznych zjawisk zewnętrznych i nie są celowym łamaniem ładu społecznego*”¹¹.

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś - przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki¹². Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- rozpoznania wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- określenia skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,

¹¹ Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, s. 172

¹² Szatur-Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109

- zbadania regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- weryfikacji proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

W niniejszym rozdziale przedstawiono założenia metodologiczne stanowiące fundament prowadzonych badań. Celem rozdziału jest szczegółowe zaprezentowanie podejścia badawczego, które posłużyło do zebrania, analizy i interpretacji danych.

W rozdziale tym zaprezentowano m.in.: cele badania, przyjęte podejście metodologiczne (ilościowe, jakościowe lub mieszane), sposób doboru próby badawczej, zastosowane narzędzia badawcze oraz problematykę badania.

CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Niniejsza diagnoza realizowana jest na zlecenie powiatu wyszkowskiego, w celu ukazania skali różnych problemów społecznych występujących wśród mieszkańców Powiatu. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- rozpoznania problemów występujących wśród mieszkańców Powiatu,
- wskazania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów,
- ukazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Rysunek 6. Etapy przeprowadzenia badania diagnozującego problemy społeczne

Źródło: Opracowanie własne.

PROBLEMATYKA BADANIA

PROBLEM ALKOHOLOWY (ALKOHOLIZM) – czyli spożywanie alkoholu w sposób, który wykracza poza powszechnie uznawane wzorce picia okazjonalnego, obyczajowego i towarzyskiego. Dodatkowo u osób pijących alkohol występują zauważalne zaburzenia prawidłowego funkcjonowania psychospołecznego i fizycznego¹³.

PROBLEM NARKOTYKOWY (NARKOMANIA) – obejmuje stałe lub okresowe zażywanie środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, tzw. dopalaczy, w celach pozamedycznych¹⁴.

PROBLEM NIKOTYNOWY (NIKOTYNIZM) – czyli silne uzależnienie od nikotyny i potrzeba sięgania po wyroby zawierające tą substancję, np. papierosy i e-papierosy. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie Powiatu, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE – Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne formalnie potwierdziło istnienie uzależnień/nałogów behawioralnych w maju 2013 poprzez opublikowanie piątej rewizji klasyfikacji DSM i włączenie zaburzenia uprawiania hazardu do kategorii zaburzeń i nałogów.

PROBLEM PRZEMOCY – to intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, a także powoduje cierpienia i szkody¹⁵.

RYNEK PRACY – bezrobocie ściśle wiąże się z innymi poważnymi kwestiami społecznymi np. alkoholizmem, ubóstwem, czy obniżeniem standardu życia całej rodziny, stąd poświęciliśmy część naszej diagnozy na ten także ważny temat.

¹³ Piłch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2003, s. 92

¹⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii

¹⁵ <http://www.niebieskalinia.info> [dostęp: 22.07.2025]

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ – do głównych problemów osób niepełnosprawnych należałoby zaliczyć niski poziom aktywności zawodowej, problemy z utrzymaniem zdobytego zatrudnienia, izolację społeczną, która jest konsekwencją braku samodzielności i konieczności pomocy innych osób, bariery architektoniczne oraz transportowe, które utrudniają poruszanie się, a także brak form wsparcia społecznego, które umożliwią osobom z niepełnosprawnościami prowadzenie niezależnego, dorosłego życia w społeczności lokalnej z zachowaniem indywidualnych potrzeb. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, w Polsce było 3 457 tys. osób z potwierdzeniem prawnym niepełnosprawności.

OSOBY STARSZE – według klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia wyodrębnia się cztery etapy procesu starzenia się: wiek przedstarczy od 45 do 59, wiek starzenia się od 60 do 74 lat, wiek starczy od 75 do 89 lat oraz długowieczność – co najmniej 90 lat¹⁶. Do głównych problemów seniorów można zaliczyć: ubóstwo, wykluczenie społeczne, choroby, ograniczenie sprawności fizycznej i umysłowej, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji, różne utrudnienia architektoniczne czy niski dostęp do technologii.

UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE – wykluczenie społeczne i ubóstwo to ważne problemy współczesnego świata. Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa, choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone.

ZDROWIE PSYCHICZNE – według WHO zdrowie psychiczne jest stanem, na który składają się trzy aspekty: dobra kondycja zdrowotna, poczucie komfortu psychicznego oraz utrzymywanie prawidłowych relacji społecznych.

BEZPIECZEŃSTWO – oznacza stan braku zagrożeń oraz poczucie pewności i stabilizacji, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i zbiorowym¹⁷.

¹⁶ M. Muszałik, M. Biercewicz, *Problemy opiekuńcze u osób w starszym wieku*, s. 132

¹⁷ *Słownik Pojęć z Zakresu Bezpieczeństwa Narodowego*, red. K. Żukrowska, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza¹⁸. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację¹⁹.

Badanie zostało wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą techniki **CAWI** (*ang. Computer Assisted Web Interview*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

DOBÓR PRÓBY

Dobór próby badawczej, czyli zdefiniowanie jaką część danej zbiorowości będziemy badać, może być on losowy albo nielosowy. W przypadku poniższych badań zastosowano dobór losowy, ponieważ badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać wszystkich jej członków.

Badania były przeprowadzone w drugim kwartale 2025 roku i wzięło w nich udział łącznie 455 osób.

¹⁸ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60

¹⁹ Przewłocka J., *CAWI - specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97

NARZĘDZIA BADAWCZE

Diagnoza Problemów Społecznych w powiecie wyszkowskim została opracowana w oparciu o odpowiedzi uczestników badania na pytania zawarte w **ustrukturyzowanym kwestionariuszu ankiety**, który składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy.

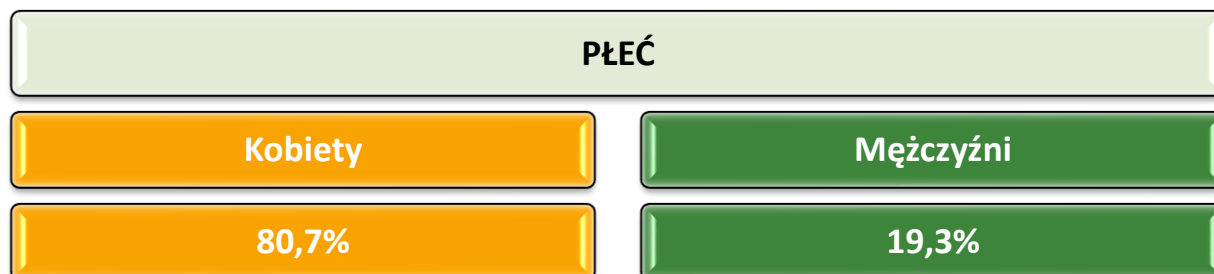
Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb miejsc dziesiętnych (maksymalnie +/- 0,5%).

WYNIKI BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie powiatu wyszkowskiego wzięło udział 455 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety – stanowiły one 80,7% ogółu (367 kobiet), z kolei mężczyźni – 19,3% (88 mężczyzn).

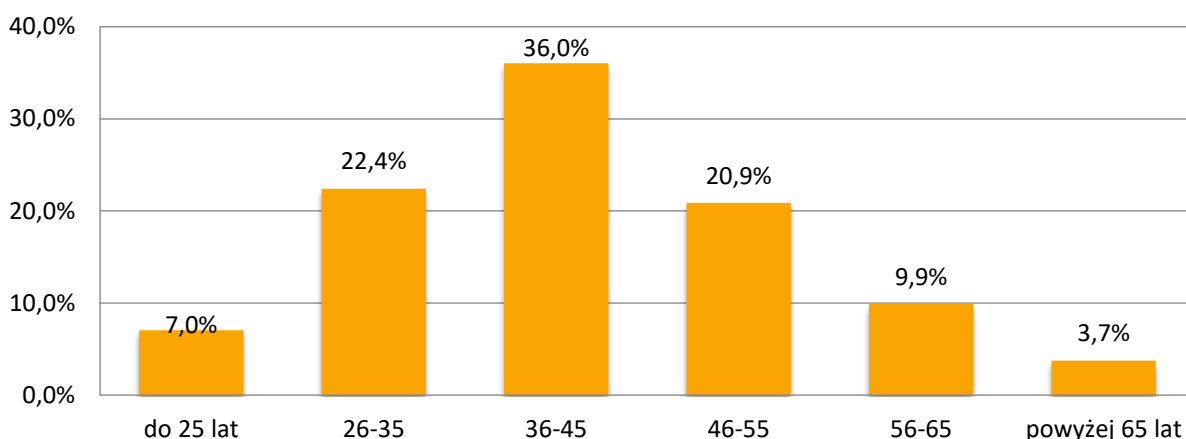
Rysunek 7. Płeć uczestników badania $N^{20}=455$

Analiza struktury badanej społeczności pokazuje, iż respondenci byli mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 36-45 lat (36,0%) oraz 26-35 (22,4%). W badaniu udział wzięli również mieszkańcy w przedziale wiekowym 46-55 lat (20,9%). Wśród osób biorących udział w badaniu najmniej liczną grupę stanowiły osoby mające 56-65 lat (9,9%), do 25 lat (7,0%) oraz powyżej 65 lat (3,7%).

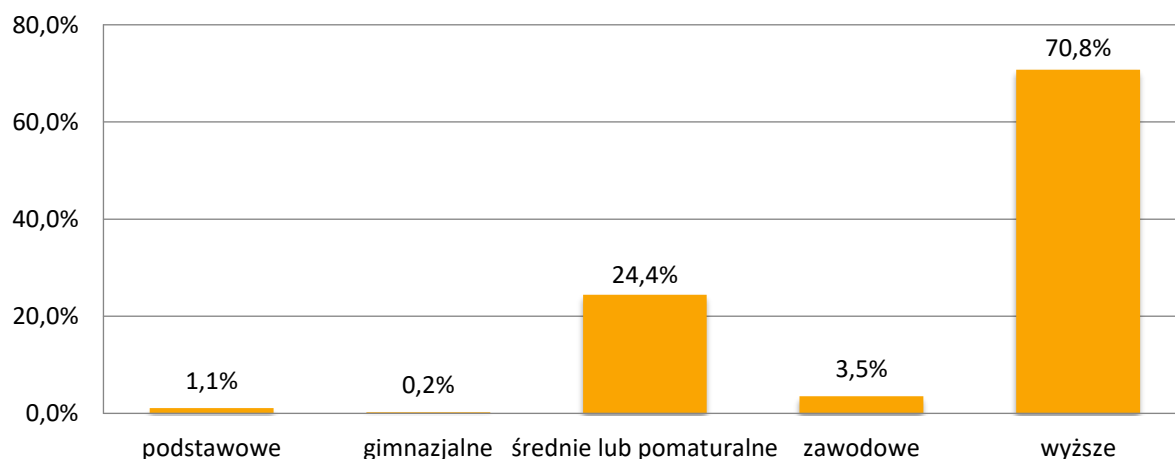
²⁰ N oznacza wielkość próby badawczej, tj. liczbę osób odpowiadających na pytanie

Wykres 12. Wiek: N=455

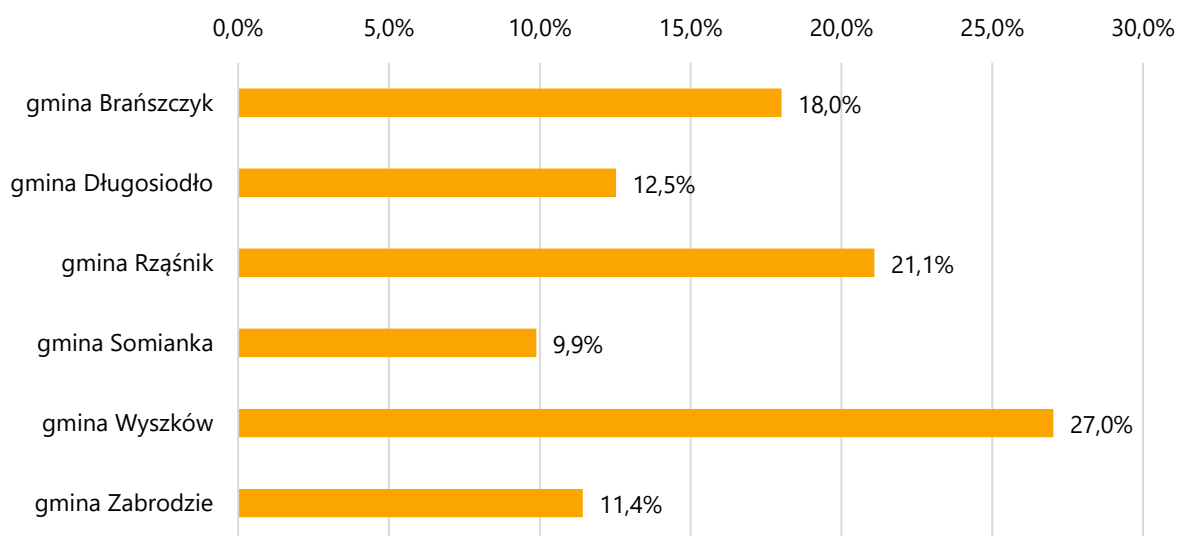
Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (70,8%), natomiast średnio co czwarty respondent zadeklarował wykształcenie średnie lub pomaturalne (24,4%). 3,5% ankietowanych stanowią osoby z wykształceniem zawodowym, z kolei 1,1% respondentów zakończyło edukację na poziomie szkoły podstawowej, a 0,2% – na etapie gimnazjum.

Wykres 13. Wykształcenie: N=455

Największy odsetek respondentów to mieszkańcy gminy Wyszów (27,0%), z kolei na drugim miejscu znaleźli się badani z gminy Rząśnik (21,1%), a następnie z gminy Brańszczyk (18,0%). 12,5% ankietowanych stanowiły osoby zamieszkujące gminę Długosiodło, 11,4% deklaracji dotyczyło gminy Zabrodzie, a 9,9% – gminy Somianka.

Wykres 14. Miejsce zamieszkania: N=455

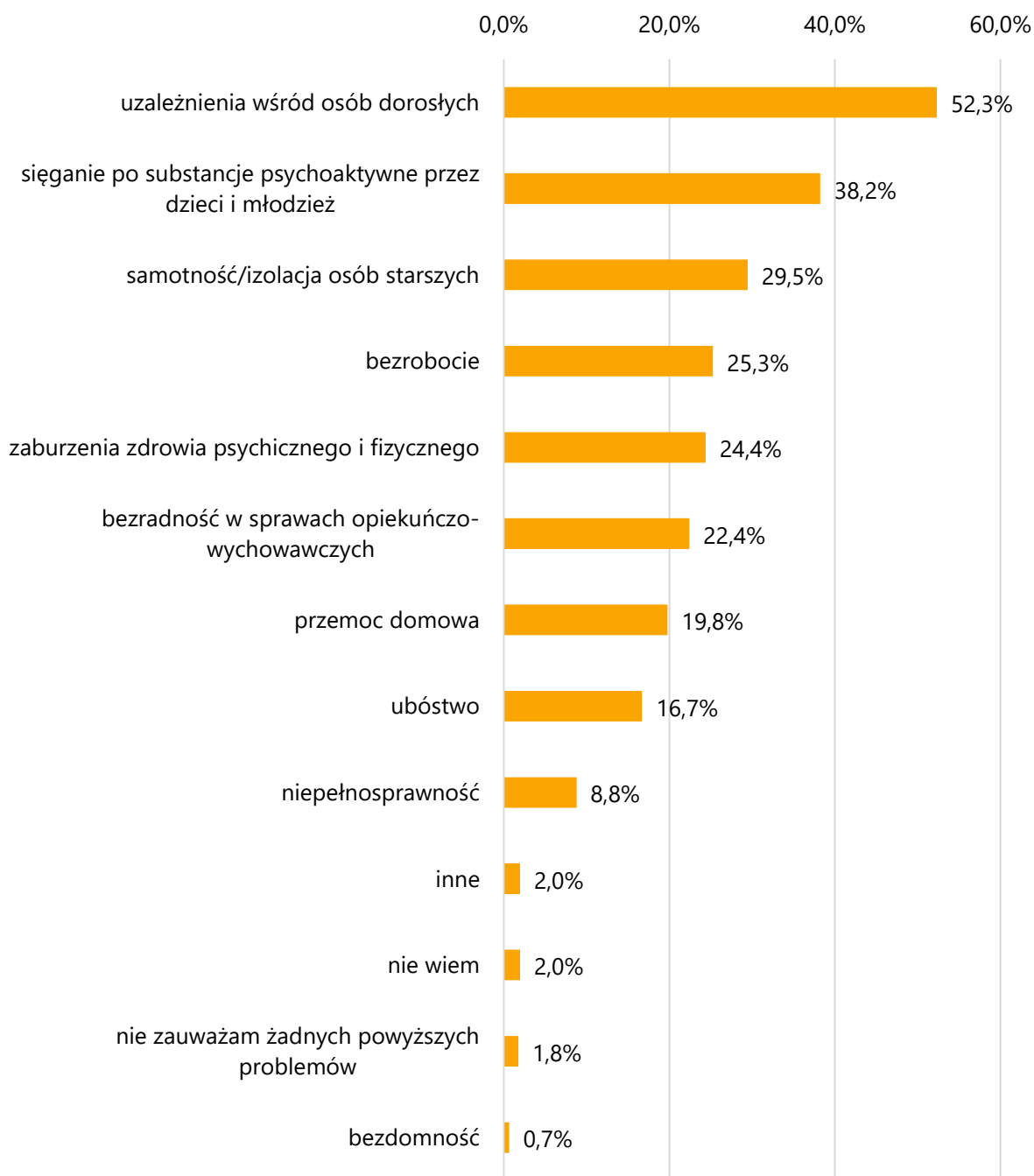
PROBLEMY SPOŁECZNE

Respondenci zostali poproszeni w pierwszej kolejności o wskazanie głównych problemów w sferze społecznej na obszarze powiatu wyszkowskiego. Za najważniejsze z nich uznano: uzależnienia wśród osób dorosłych (52,3%), sięganie po substancje psychoaktywne przez dzieci i młodzież (38,2%) oraz samotność/izolacja osób starszych (29,5%). 25,3% ankietowanych wskazało na bezrobocie, 24,4% – zaburzenia zdrowia psychicznego i fizycznego, a 24,4% – bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto blisko co piąty badany zaznaczył przemoc domową (19,8%).

Wśród „innych” najczęściej identyfikowanych problemów społecznych na terenie Gminy wskazywano: wykluczenie komunikacyjne, brak miejsc pracy, niskie płace oraz rosnące bezrobocie, migracje, przemoc rówieśniczą w szkołach, akty wandalizmu i niebezpieczne zachowania w przestrzeni publicznej, a także przejawy dyskryminacji. Problemem pozostaje także ubóstwo energetyczne.

Najmniejszy odsetek odpowiedzi dotyczył bezdomności (0,7%). 1,8% respondentów nie zauważa żadnych problemów wymienionych w kafeterii odpowiedzi, a 2,0% deklaruje brak wiedzy w tym zakresie.

Wykres 15. Jakiego Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Powiatu? N=455

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

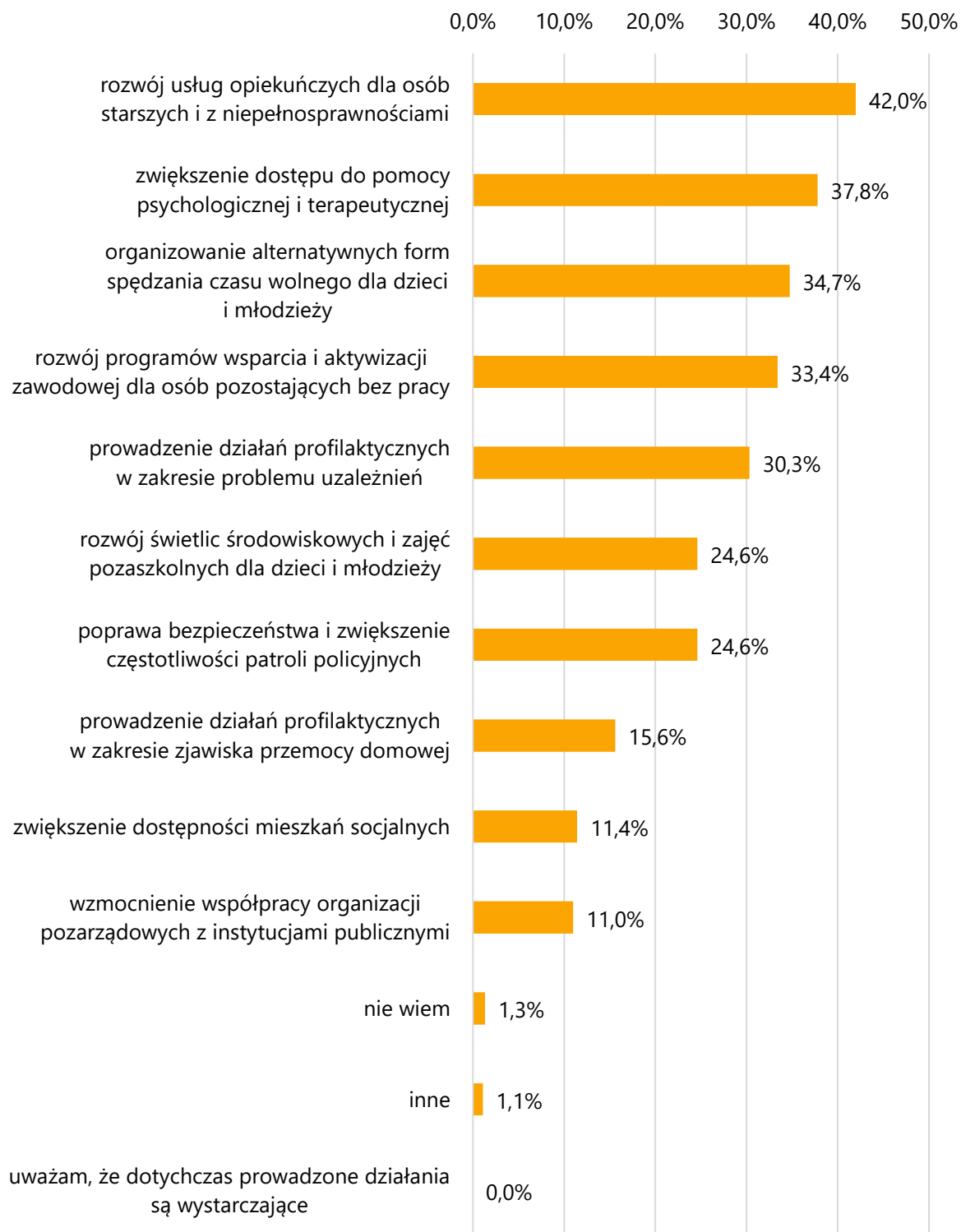
Analiza wskazań mieszkańców dotyczących działań priorytetowych dla przeciwdziałania problemom społecznym na terenie Powiatu pokazuje wyraźne preferencje wobec wsparcia osób zależnych oraz poprawy dostępności usług społecznych i zdrowotnych.

Najczęściej wskazywanym kierunkiem działań jest rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami (42,0%), co podkreśla rosnące potrzeby związane ze starzejącym się społeczeństwem oraz ograniczoną dostępnością opieki instytucjonalnej i środowiskowej. Na drugim miejscu znalazło się zwiększenie dostępu do pomocy psychologicznej i terapeutycznej (37,8%), co wskazuje na rosnącą skalę problemów zdrowia psychicznego.

Wysoko ocenione zostały również działania skierowane do dzieci i młodzieży: organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego (34,7%) oraz rozwój świetlic środowiskowych i zajęć pozaszkolnych (24,6%), co może świadczyć o potrzebie wzmacniania działań profilaktycznych i integracyjnych. Jedna trzecia respondentów (33,4%) wskazała na konieczność aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, a 30,3% dostrzega potrzebę profilaktyki uzależnień.

Nieco mniej wskazań dotyczyło kwestii bezpieczeństwa (24,6%), przemocy domowej (15,6%) i mieszkalnictwa socjalnego (11,4%), co może wynikać z mniejszej widoczności tych problemów lub ich marginalizacji w świadomości społecznej. Stosunkowo niski nacisk mieszkańcy położyli na potrzebę wzmacniania współpracy międzysektorowej (11,0%). Odpowiedzi „nie wiem” (1,3%) i „inne” (1,1%) miały charakter marginalny. Wśród innych propozycji wyróżniono m.in. potrzebę rozwoju komunikacji powiatowej, w tym wprowadzenie bezpłatnego transportu publicznego. Postulat ten ma na celu zmniejszenie wykluczenia komunikacyjnego, szczególnie w mniejszych miejscowościach, gdzie dostęp do kolei i prywatnych przewoźników jest ograniczony. Wskazano również na konieczność poprawy przepływu informacji, zwiększenia atrakcyjności powiatu dla inwestorów oraz tworzenia nowych miejsc pracy.

Wykres 16. Jakie działania należałoby podjąć, aby skutecznie przeciwdziałać problemom społecznym występującym na terenie Powiatu? N=455

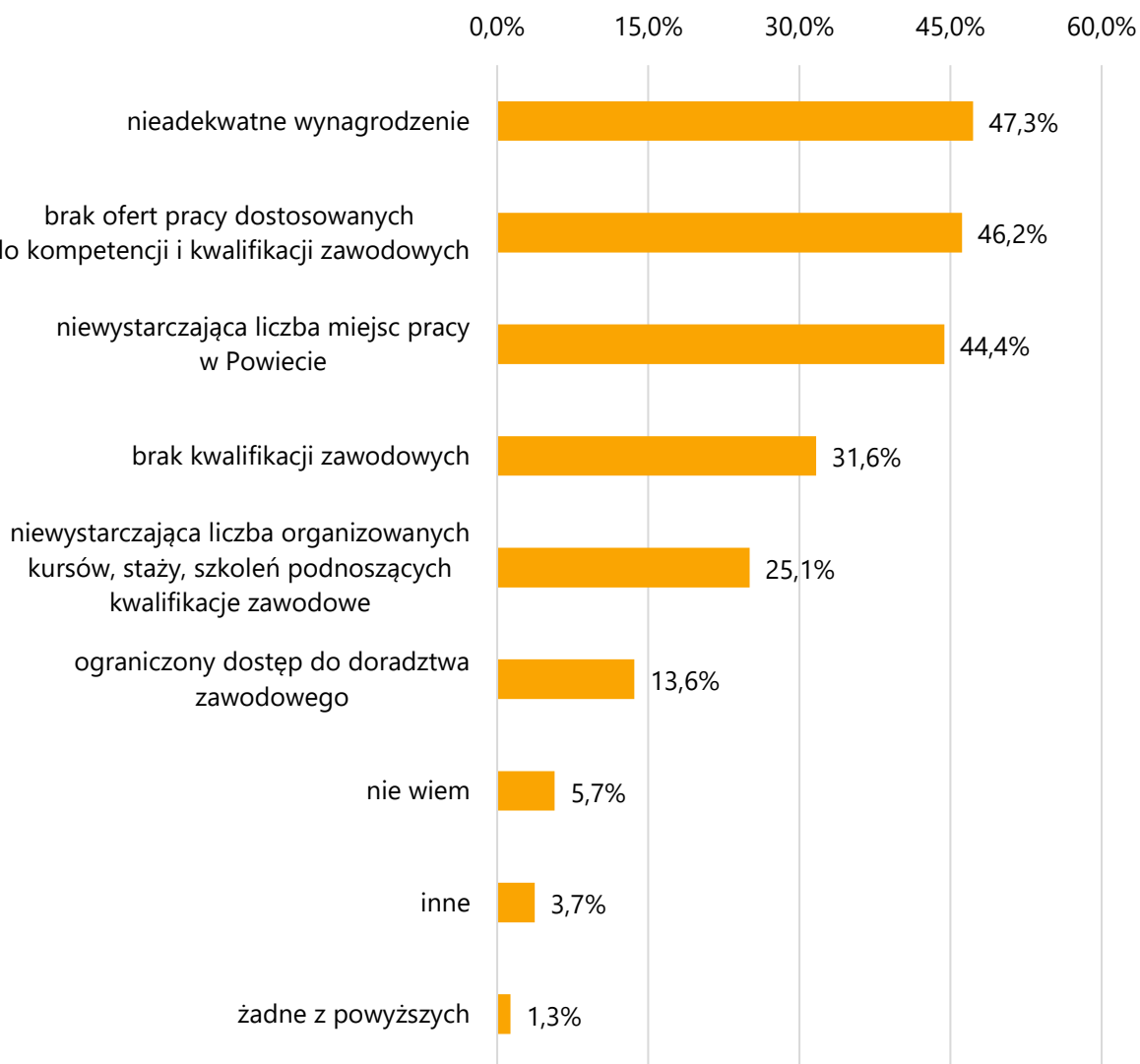
RYNEK PRACY

W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców powiatu wyszkowskiego. Badani mieli określić z jakimi trudnościami mogą się borykać osoby bezrobotne i poszukujące zatrudnienia na terenie Powiatu. Najwięcej mieszkańców uważa, że problem w tym zakresie stanowi nieadekwatne wynagrodzenie (47,3%). Nieznacznie mniej respondentów wskazało na brak ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji zawodowych społeczności lokalnej (46,2%), a także na niewystarczającą liczbę miejsc pracy w Powiecie (44,4%). Blisko co trzecia odpowiedź dotyczyła braku kwalifikacji zawodowych mieszkańców (31,6%), a co czwarta – niewystarczającej liczby organizowanych kursów, staży, szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (25,1%).

W odpowiedziach „inne” mieszkańcy wymieniali m.in. brak stabilnych ofert pracy, niechęć pracodawców do zatrudniania osób młodych i starszych (55+), powszechność zatrudnienia „na czarno” oraz nadużywanie staży, które nie prowadzą do etatów. Utrudnieniem jest również wykluczenie komunikacyjne – brak transportu zbiorowego ogranicza możliwości dojazdu do pracy, szczególnie dla mieszkańców wsi. Mieszkańcy podkreślają także istnienie ukrytego bezrobocia, niską opłacalność pracy i ograniczoną motywację do podejmowania zatrudnienia, m.in. z powodu dostępności świadczeń socjalnych. Pojawiają się również opinie o preferowaniu zatrudniania obcokrajowców i pracy „po znajomości”, co wpływa na zniechęcenie osób pozostających bez zatrudnienia.

Odpowiedzi „nie wiem” (5,7%) oraz „żadne z powyższych” (1,3%) mogą wskazywać na brak świadomości społecznej, niskie zaangażowanie obywatelskie lub brak identyfikacji z przedstawionymi problemami.

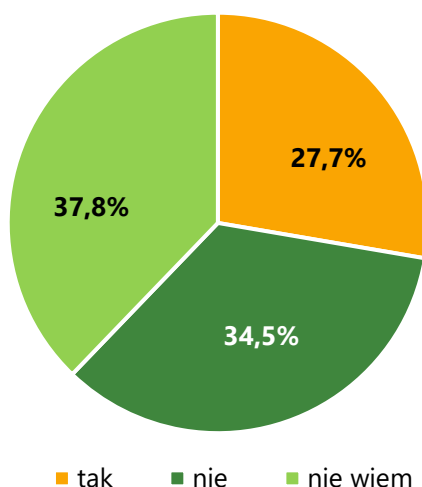
Wykres 17. Jakie trudności najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Powiatu? N=455

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W odniesieniu do dostosowania kierunków szkół ponadpodstawowych do potrzeb rynku pracy, jedynie 27,7% respondentów ocenia je jako adekwatne. 34,5% uważa, że nie odpowiadają one aktualnym wymaganiom lokalnego rynku, natomiast największa grupa – 37,8% – nie ma zdania w tej kwestii. Wyniki te mogą wskazywać na niedostateczną widoczność powiązań między systemem edukacji a lokalnym rynkiem pracy oraz brak efektywnej komunikacji informacji zawodowej w społeczności lokalnej.

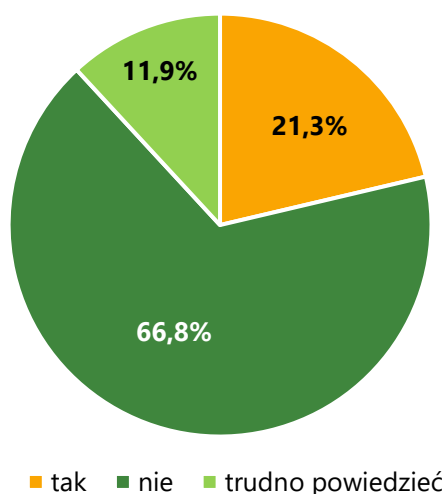
Wykres 18. Czy Pana/i zdaniem kierunki szkół ponadpodstawowych są dostosowane do aktualnych potrzeb rynku pracy na terenie Powiatu? N=455

UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

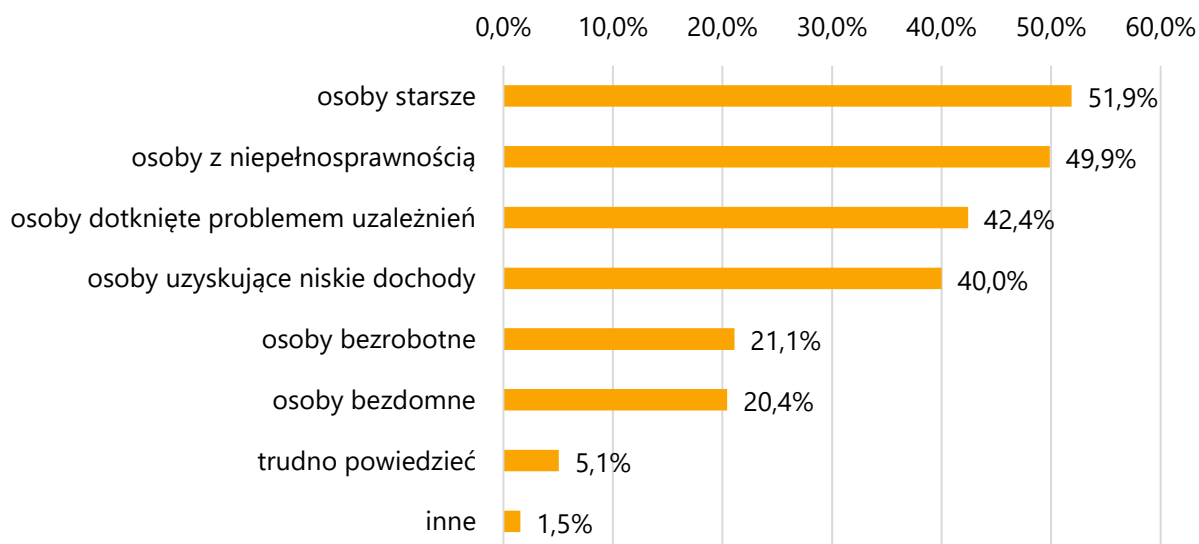
Następne pytanie dotyczyło tego, czy respondenci doświadczyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem problemów w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające zasoby finansowe. Odpowiedzi rozkładały się na zróżnicowanym poziomie – 66,8% osób odpowiedziało przecząco na to pytanie, 21,3% badanych przyznało, że doznało w okresie ostatniego roku tego rodzaju problemu, z kolei 11,9% respondentów miało trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 19. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające zasoby finansowe? N=455

W kolejnym pytaniu, mieszkańcy mieli wskazać, jakie ich zdaniem grupy społeczne są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Powiatu. Na pierwszym miejscu znalazły się osoby starsze (51,9%), na drugim – osoby z niepełnosprawnościami (49,9%), z kolei na trzecim – osoby dotknięte problemem uzależnień (42,4%). 40,0% uczestników badania wskazało na osoby uzyskujące niskie dochody, natomiast średnio co piąty respondent wytypował osoby bezrobotne (21,1%) oraz osoby bezdomne (20,4%). Trudności w udzieleniu jednoznacznej odpowiedzi wykazało 5,1% ankietowanych, z kolei 1,2% badanych wymieniło m.in.: samotne matki z dziećmi, młodzież dotkniętą wykluczeniem transportowym, a także osoby niezaradne życiowo.

Wykres 20. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Powiatu? N=455

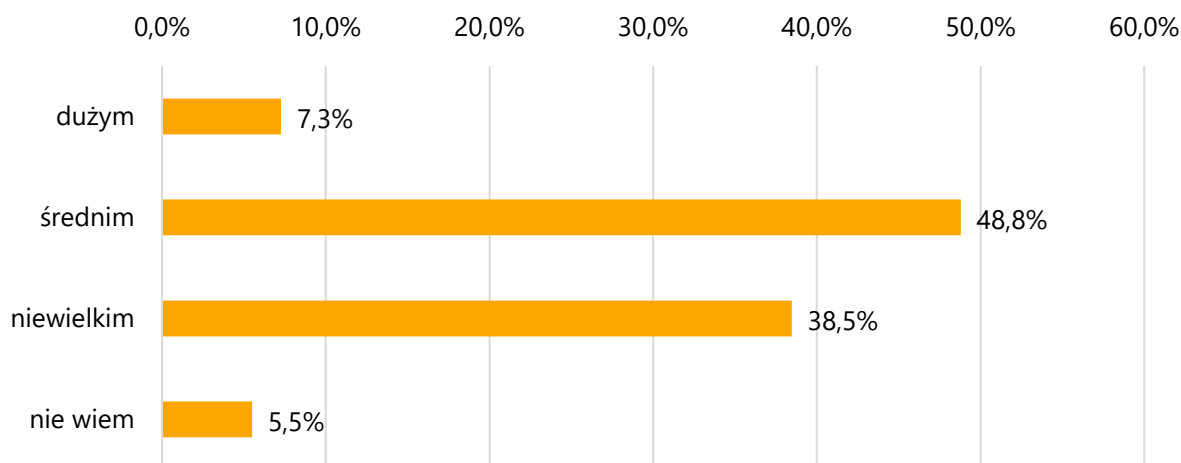

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

SYTUACJA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB STARSZYCH

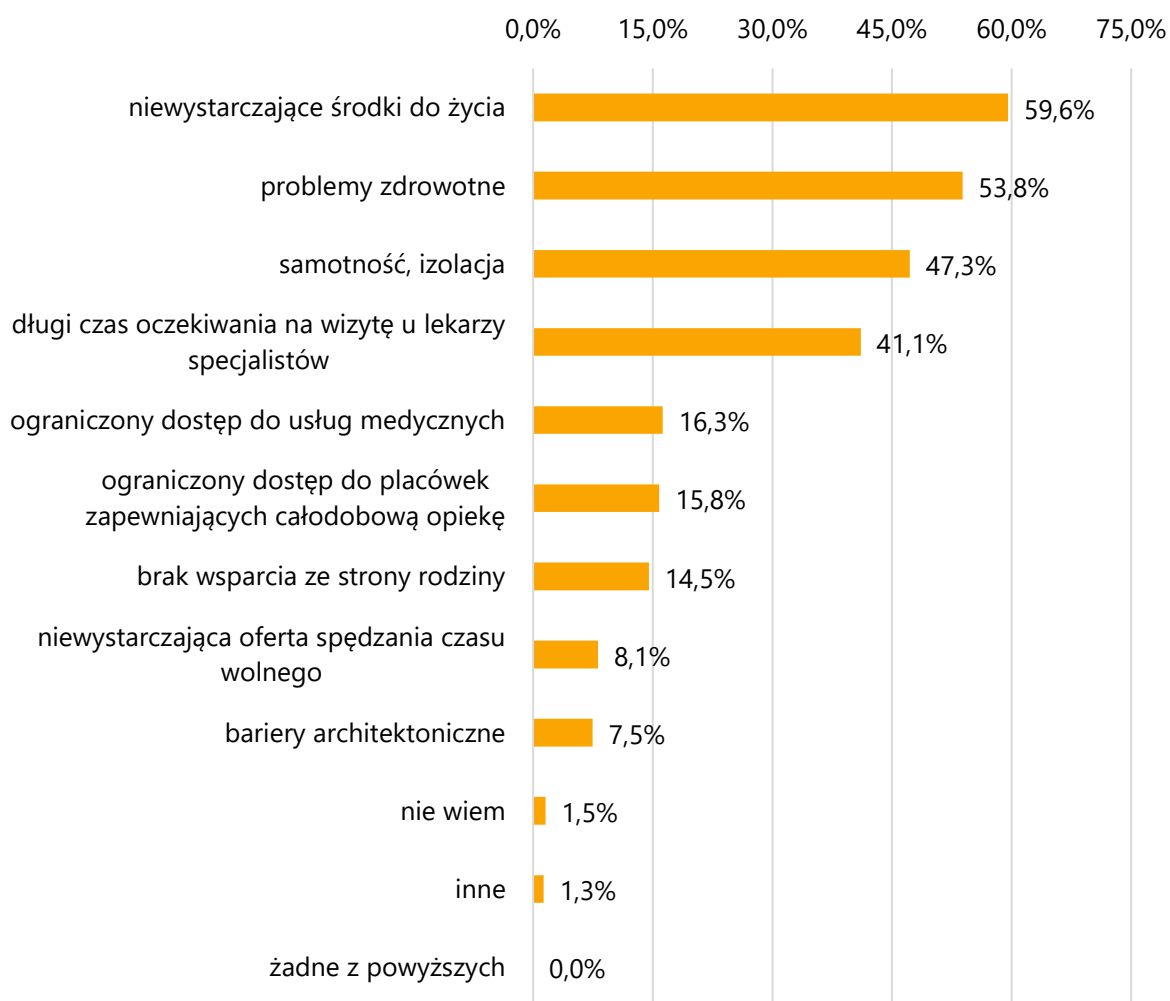
Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej Powiatu do osób z niepełnosprawnościami. 48,8% badanych uważa, że jest ona dostosowana w stopniu średnim, a 38,5% mieszkańców jest zdania, że jest przystosowana w niewielkim stopniu. 7,3% ankietowanych twierdzi, że wiele miejsc w Powiecie jest przystosowanych do osób z niepełnosprawnością, z kolei 5,5% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 21. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Powiecie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=455

Następnie ankietowani zostali poproszeni o wskazanie najczęstszych problemów dotyczących starszych mieszkańców Powiatu. Największy odsetek badanych wskazał kolejno na: niewystarczające środki do życia (59,6%), problemy zdrowotne (53,8%), samotność, izolację (47,3%) oraz długi czas oczekiwania na wizytę u lekarzy specjalistów (41,1%). W dalszej kolejności wskazywano na ograniczony dostęp do usług medycznych (16,3%), a także do placówek zapewniających całodobową opiekę (15,8%). 14,5% uczestników badania wytypowało brak wsparcia ze strony rodziny, 8,1% – niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego, z kolei 7,5% – bariery architektoniczne.

W odpowiedziach „inne” respondenci zwrócili uwagę m.in. na wykluczenie komunikacyjne oraz choroby psychiczne (1,3%), natomiast brak wiedzy w tym zakresie wykazało 1,5% badanych. Szczegóły przedstawiono na kolejnym wykresie.

Wykres 22. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Powiecie? N=455

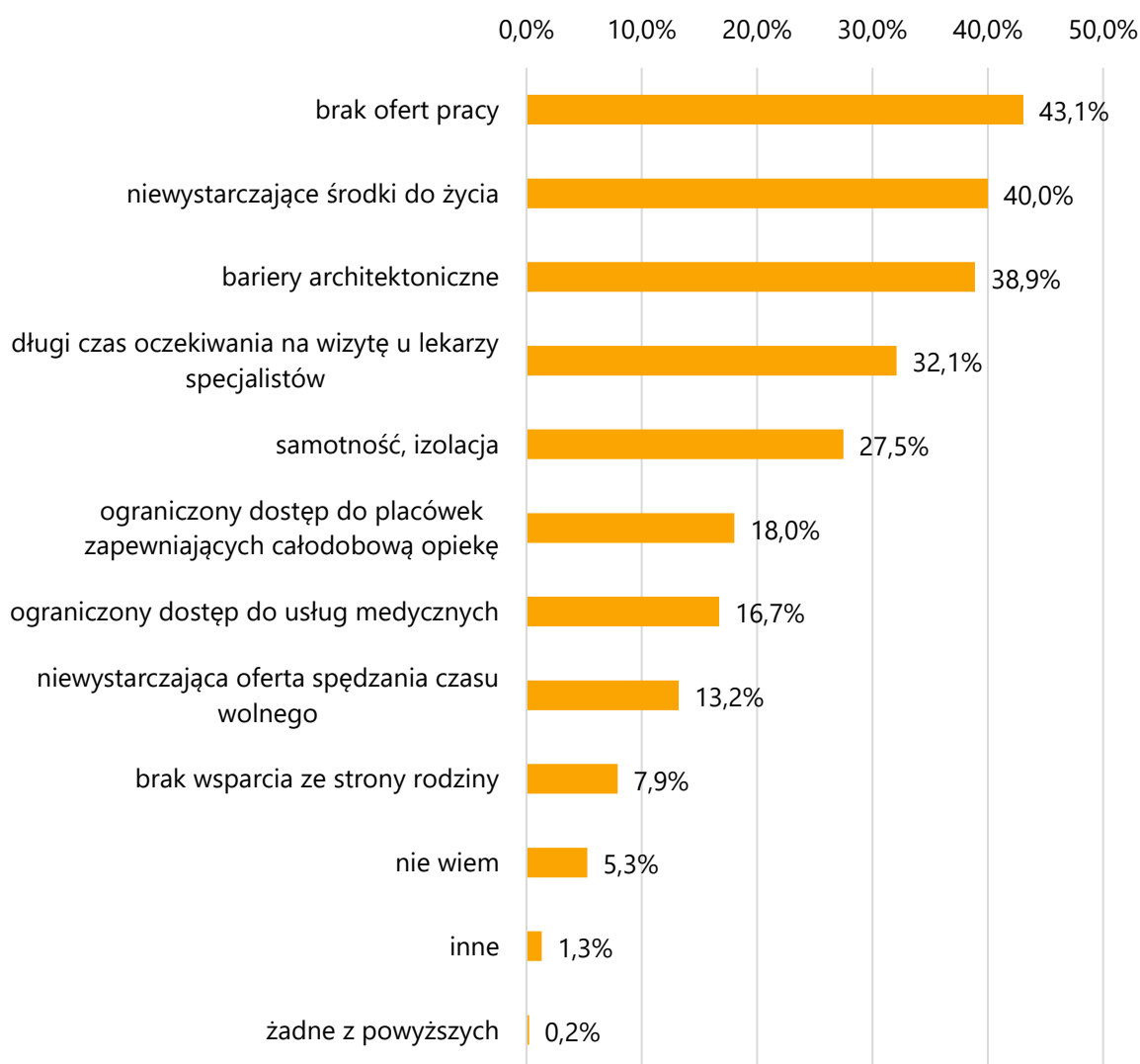
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Analogiczne pytanie dotyczyło problemów dotyczących mieszkańców Powiatu, zmagających się z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Zdaniem większości badanych, najważniejszym problemem tej grupy mieszkańców jest brak ofert pracy (43,1%). W dalszej kolejności wskazywano na: niewystarczające środki do życia (40,0%), bariery architektoniczne (38,9%) oraz długi czas oczekiwania na wizytę u lekarzy specjalistów (32,1%). Średnio co czwarty badany wskazał na samotność, izolację (27,5%), natomiast blisko co piąty wytypował ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (18,0%). 16,7% odpowiedzi dotyczyło ograniczonego dostępu do usług medycznych, 13,2% – niewystarczającej oferty spędzania czasu wolnego, a najmniejsza liczba badanych stwierdziła, że problem stanowi brak wsparcia ze strony rodziny (7,9%).

Wśród innych odpowiedzi podkreślono ponownie wykluczenie komunikacyjne, a także ograniczony dostęp do placówek rehabilitacyjnych dla dzieci z niepełnosprawnością i braki w systemie wsparcia po zakończeniu edukacji – brakuje placówek dziennego oraz całodobowego pobytu, a istniejące są przepełnione i niedostępne. Zgłaszane są także trudności w kontakcie z instytucjami, jak i ograniczone informowanie przez lokalne ośrodki pomocy społecznej o dostępnych świadczeniach i formach wsparcia.

Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarował odsetek 5,3% ankietowanych, a 0,2% nie dostrzega żadnych problemów, które zostały wymienione w kafeterii odpowiedzi.

Wykres 23. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Powiecie? N=455

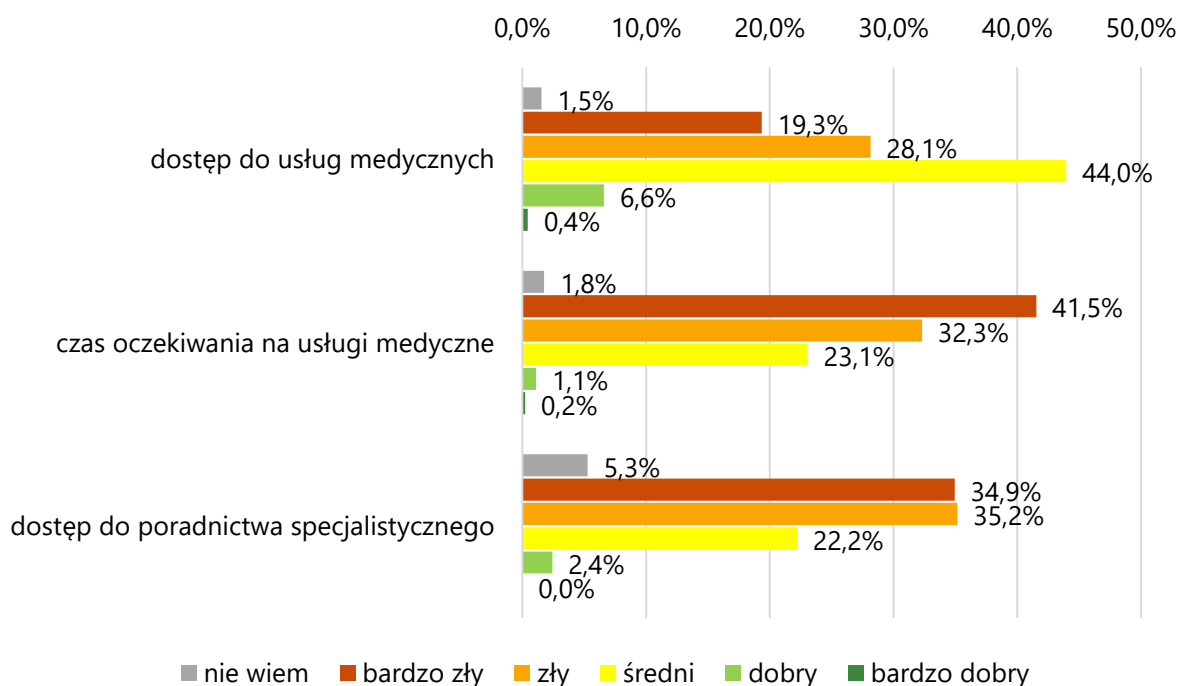

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

ZDROWIE

Analiza odpowiedzi dotyczących opieki zdrowotnej na terenie powiatu wyszkowskiego wskazuje na niską ocenę dostępności i jakości usług. Dostęp do usług medycznych został oceniony jako zły lub bardzo zły przez łącznie 47,4% respondentów, a jedynie 7,0% oceniło go jako dobry lub bardzo dobry. Najczęściej wskazywaną oceną była odpowiedź „średni” (44,0%). Czas oczekiwania na usługi medyczne oceniono jeszcze bardziej krytycznie – aż 73,8% uznało go za zły lub bardzo zły, a tylko 1,3% za dobry lub bardzo dobry. Równie niskie oceny uzyskał dostęp do poradnictwa specjalistycznego, gdzie negatywnie wypowiedziało się 70,1% ankietowanych, a tylko 2,4% wskazało ocenę „dobry”. Stosunkowo wysoki odsetek odpowiedzi „nie wiem” (szczególnie w zakresie poradnictwa – 5,3%) może świadczyć o ograniczonej dostępności lub niewystarczającej informacji o tego typu usługach. Średnie ocen w skali 1–6 (gdzie 1 to „bardzo zły”, a 6 „bardzo dobry”) wyniosły odpowiednio: 3,4 dla dostępu do usług medycznych, 2,8 dla czasu oczekiwania oraz 2,8 dla poradnictwa specjalistycznego, co wskazuje na ogólny niedosyt w zakresie dostępności i jakości opieki zdrowotnej w Powiecie.

Wykres 24. Proszę ocenić wymienione aspekty w zakresie opieki zdrowotnej na terenie Powiatu: N=455

W kolejnym bloku tematycznym badani mieli określić, czy w okresie ostatniego roku utrzymywały się u nich wymienione stany, przynajmniej przez dwa tygodnie. Z danych zawartych w tabeli wynika, że:

- 67,0% doświadczyło obniżenia nastroju (305 osób);
- 62,9% zmagало się z osłabioną koncentracją (286 osób);
- 51,0% doznało zaburzeń snu (232 osoby);
- 46,4% miało niską samoocenę (211 osób);
- 39,6% doświadczyło poczucia lęku (180 osób);
- 3,7% miało myśli samobójcze (17 osób);
- 0,4% ankietowanych podejmowało się czynów samobójczych (2 osoby).

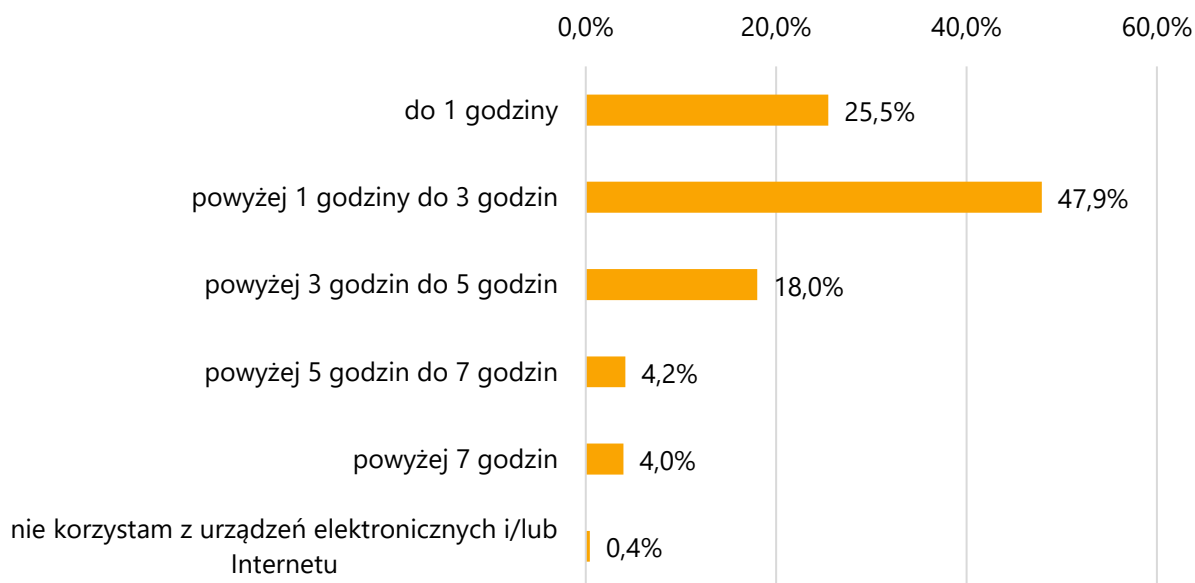
Tabela 19. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=455

wyszczególnienie	tak		nie	
	%	Liczba odp.	%	Liczba odp.
obniżenie nastroju	67,0	305	33,0	150
osłabienie koncentracji	62,9	286	37,1	169
zaburzenia snu	51,0	232	49,0	223
niska samoocena	46,4	211	53,6	244
poczucie lęku	39,6	180	60,4	275
myśli samobójcze	3,7	17	96,3	438
czyny samobójcze	0,4	2	99,6	453

PROBLEMY NATURY BEHAWIORALNEJ

Mieszkańcom powiatu wyszkowskiego zadano również pytania, mające na celu zidentyfikowanie problemów w zakresie nadmiernego podejmowania się niektórych czynności, wśród których znajdowało się m.in. korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu. Jak wynika z odpowiedzi ankietowanych, najwięcej osób przeznacza na tą czynność od 1 do 3 godzin dziennie (47,9%), z kolei 25,5% ankietowanych wskazało na maksymalnie 1 godzinę. Znaczne ilości czasu, tj. 5-7 godzin dziennie na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu poświęca 4,2% respondentów, z kolei 4,0% uczestników badania wybrało przedział „powyżej 7 godzin” w ciągu dnia. 0,4% respondentów nie podejmuje się w ogóle tego w ogóle.

Wykres 25. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=455

W dalszej kolejności mieszkańcy mieli odpowiedzieć na pytanie, czy zdarza się im korzystać z urządzeń elektronicznych/Internetu dłużej niż wstępnie zakładali. Twierdząco odpowiedziało 257 osób (56,9%), z kolei przeczącej odpowiedzi udzieliło 81 ankietowanych (17,9%). 70 osób nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie (15,5%), natomiast 44 badanych nie przewiduje określone czasu na tego rodzaju aktywność (9,7%). 1 osoba pominęła to pytanie.

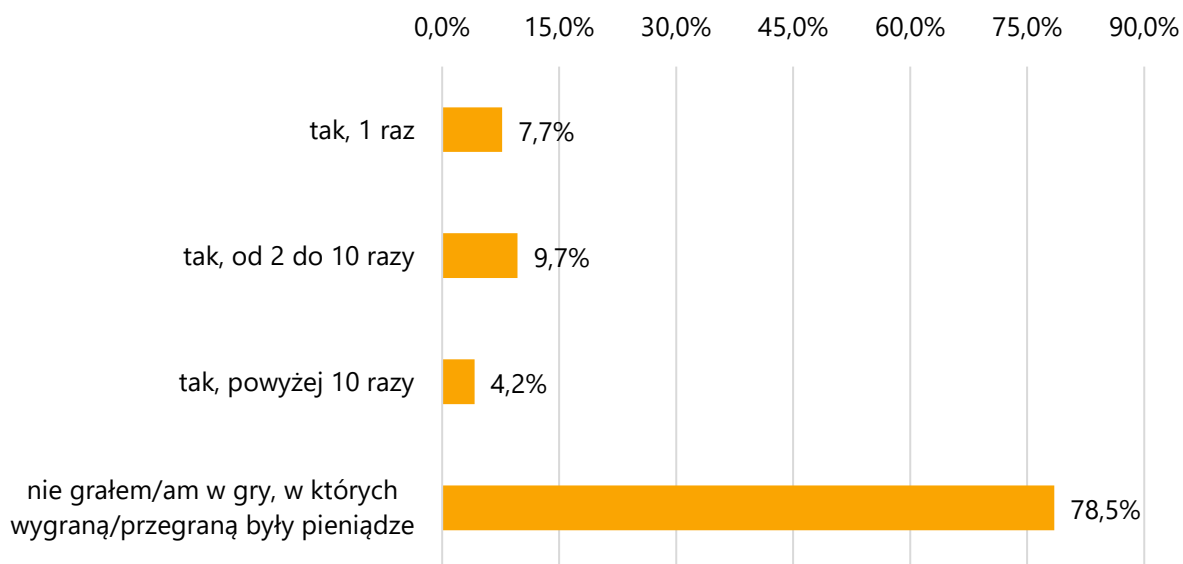
Tabela 20. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=452

odpowieź	%	liczba odp.
tak	56,9	257
nie	17,9	81
trudno powiedzieć	15,5	70
nie przewiduję określonego czasu	9,7	44

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Powiatu, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry w których wygraną/przegraną były pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 21,6% ankietowanych dorosłych mieszkańców

powiatu wyszkowskiego, wśród których 7,7% wskazało, że grało w nie jednokrotnie, 9,7% przyznało, że podejmowało się tego 2-10 razy, z kolei 4,2% grało w gry hazardowe częściej niż 10 razy.

Wykres 26. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze (np. zdrażki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=455

Kolejne pytanie dotyczyło motywacji, które kierowały mieszkańcami uczestniczącymi w grach hazardowych, a mianowicie odnosiło się do tego, czy badani kiedykolwiek grali w tego typu gry z powodu trudności finansowych lub w celu poprawy swojej sytuacji ekonomicznej. 35 osób potwierdziło zaistnienie takiej sytuacji (35,7%), ponad połowa badanych zaprzeczyła temu (56 osób, tj. 57,1%), a 7 respondentów miało problemy z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (7,1%).

Tabela 21. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=98

odpowiedź	%	liczba odp.
tak	35,7	35
nie	57,1	56
trudno powiedzieć	7,1	7

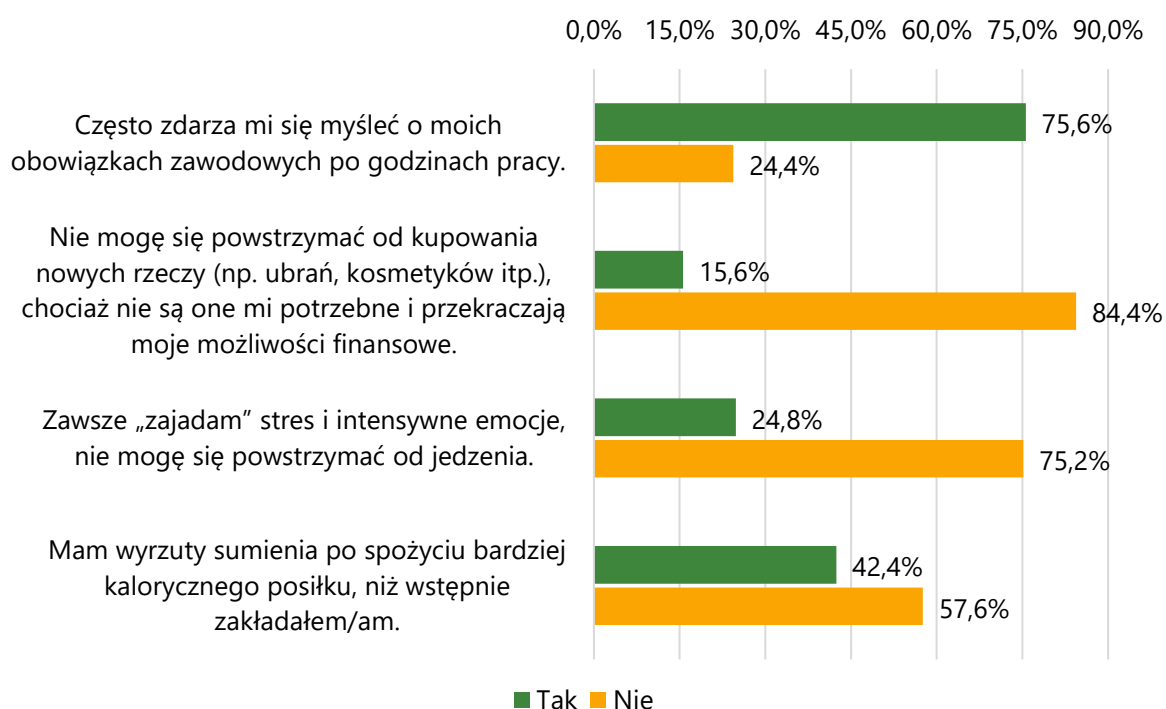
W dalszej części badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców powiatu wyszkowskiego, respondenci udzielili również istotnych informacji na temat ich decyzji zakupowych oraz zakresu aktywności fizycznej i zaburzeń odżywiania. Zakupoholizm, a także nadmierna aktywność fizyczna są przykładami uzależnień behawioralnych,

które w okresie ostatnich lat zwiększyły swoją skalę, w szczególności wśród rozwiniętych i sprawnie funkcjonujących społeczeństw, dlatego pytania ujęte w kwestionariuszu ankiety skierowanej do respondentów dotyczyły również występowania tego problemu wśród lokalnej społeczności.

Jak wynika z analizy materiału badawczego, część ankietowanych przejawia zachowania świadczące o możliwości występowania wśród nich zaburzeń w zakresie pracy, odżywiania oraz zakupów. Doświadczenia respondentów w tych obszarach przedstawiają się następująco:

- 75,6% osób biorących udział w badaniu myśli o obowiązkach zawodowych po godzinach pracy (90,2%);
- 15,6% respondentów nie może się powstrzymać od kupowania nowych rzeczy, chociaż przekraczają ich możliwości finansowe i nie są im potrzebne;
- 24,8% ankietowanych zawsze zajada stres i inne intensywne emocje;
- 42,4% uczestników badania ma wyrzuty sumienia po spożyciu bardziej kalorycznego posiłku niż wstępnie zakładali.

Wykres 27. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń zaznaczając X w odpowiednim miejscu. N=455

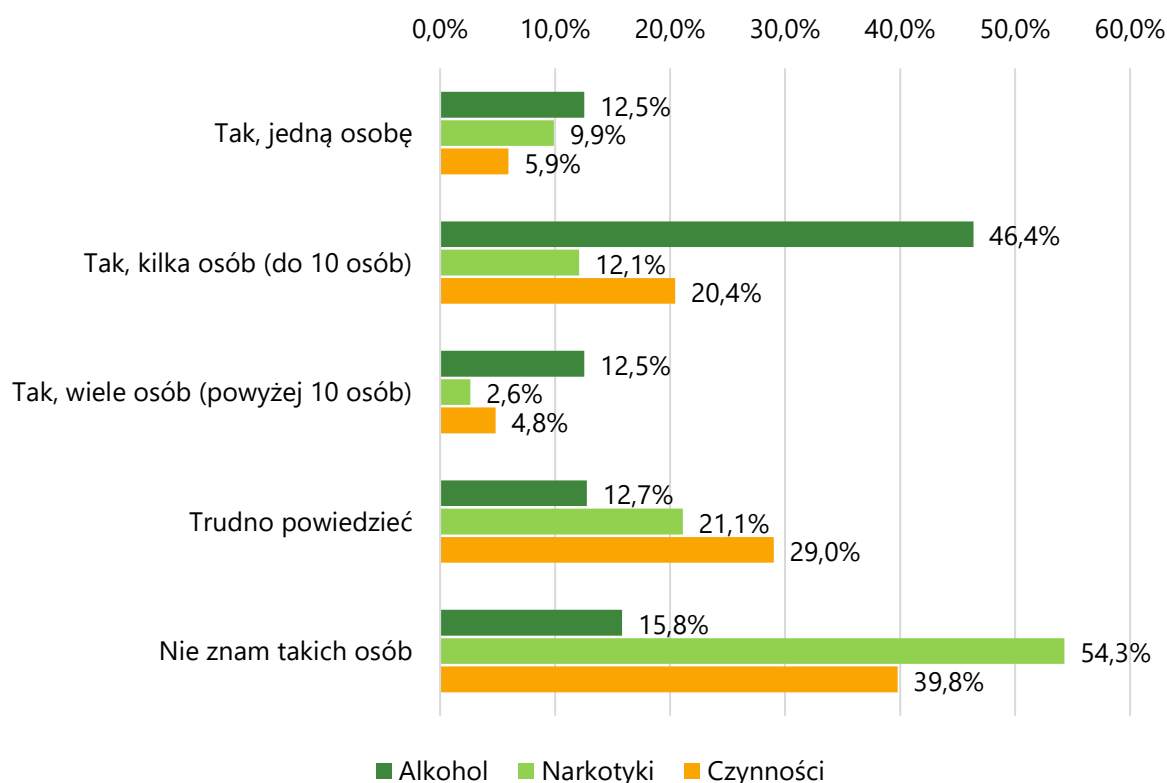

PROBLEMY W ZAKRESIE SIĘGANIA PO SUBSTANCJE SZKODLIWE

Badani mieszkańcy powiatu wyszkowskiego zostali zapytani także o skalę nadużywania alkoholu, narkotyków oraz nadmiernego podejmowania czynności, przez osoby w ich otoczeniu. Jak wynika z odpowiedzi respondentów:

- 71,4% badanych zna w swoim otoczeniu osoby nadużywające alkoholu, w tym 12,5% – jedną taką osobę, 46,4% – kilka takich osób, a kolejne 12,5% – wiele takich osób;
- 24,6% badanych zna w swoim otoczeniu osoby nadużywające narkotyków, w tym 9,9% – jedną taką osobę, 12,1% – kilka takich osób, a 2,6% – wiele takich osób;
- 31,1% badanych zna w swoim otoczeniu osoby podejmujące się nadmiernie różnego rodzaju czynności, w tym 5,9% – jedną taką osobę, 20,4% – wiele takich osób, z kolei 4,8% – kilka takich osób.

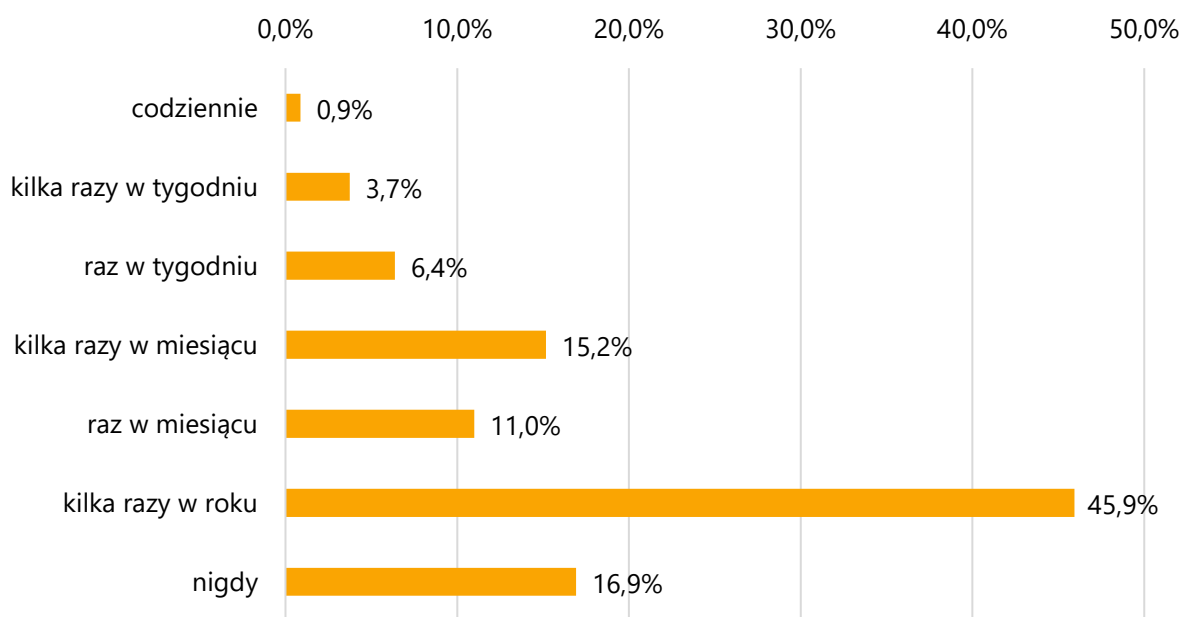
Wykres 28. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa, alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=455

PROBLEM ALKOHOLOWY

Pierwsze pytanie dotyczące kwestii sięgania po alkohol odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Można zauważyć, iż 3,7% respondentów sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, 6,4% respondentów – raz w tygodniu, 15,2% – kilka razy w miesiącu, z kolei 11,0% – raz w miesiącu. Na okazjonalne spożywanie alkoholu, tj. kilka razy w roku wskazało 45,9% ankietowanych, natomiast abstynencję zadeklarowało 16,9% mieszkańców. Szczególnie niepokojący jest odsetek respondentów deklarujących codzienne spożywanie alkoholu (0,9%), co może świadczyć o obecności utrwalonych wzorców ryzykownych zachowań oraz potencjalnym zagrożeniu uzależnieniem w części populacji.

Wykres 29. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=455

Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji, w której respondenci stracili kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu. Większość ankietowanych podała, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie zdarzyło im się upić (293 osoby, tj. 77,5%). 42 respondentów wskazało, że doszło do tego 1 raz (11,1%), 32 badanych przyznało, że miało to miejsce 2-5 razy (8,5%), natomiast 4 odpowiedzi padły na 6-10 razy (1,1%). Pozostali uczestnicy badania przyznali, że zdarzyło im się stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu więcej niż 10 razy (1,9%).

Tabela 22. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=378

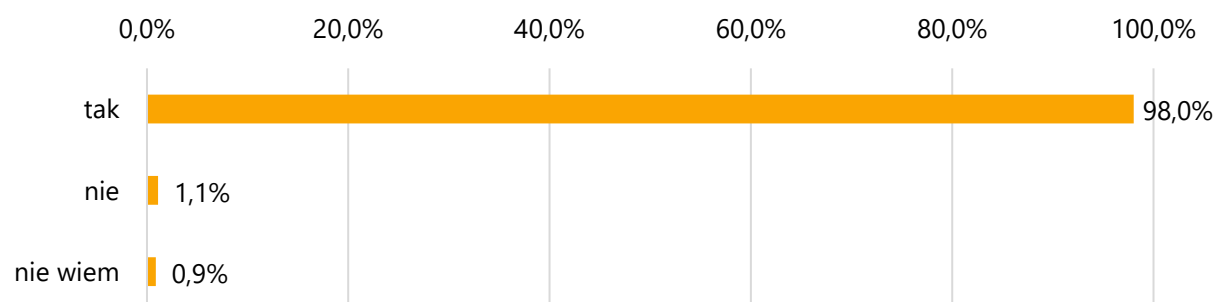
odpowiedź	%	liczba odp.
1 raz	11,1	42
2-5 razy	8,5	32
6-10 razy	1,1	4
powyżej 10 razy	1,9	7
ani razu	77,5	293

Kolejną analizowaną kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Na to pytanie również większość respondentów odpowiedziała, że nigdy nie kierowała pojazdem w takim stanie (345 osób, tj. 91,3%). Wśród ankietowanych 4 z nich wskazało, że zdarzyło im się to jednokrotnie (1,1%), 2 osobom zdarza się to sporadycznie (0,5%), 1 – często (0,3%), natomiast pozostałe 26 badanych nie posiada prawa jazdy (6,9%).

Tabela 23. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=378

odpowiedź	%	liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	91,3	345
raz mi się to zdarzyło	1,1	4
zdarza mi się to sporadycznie	0,5	2
zdarza mi się to często	0,3	1
nie posiadam prawa jazdy	6,9	26

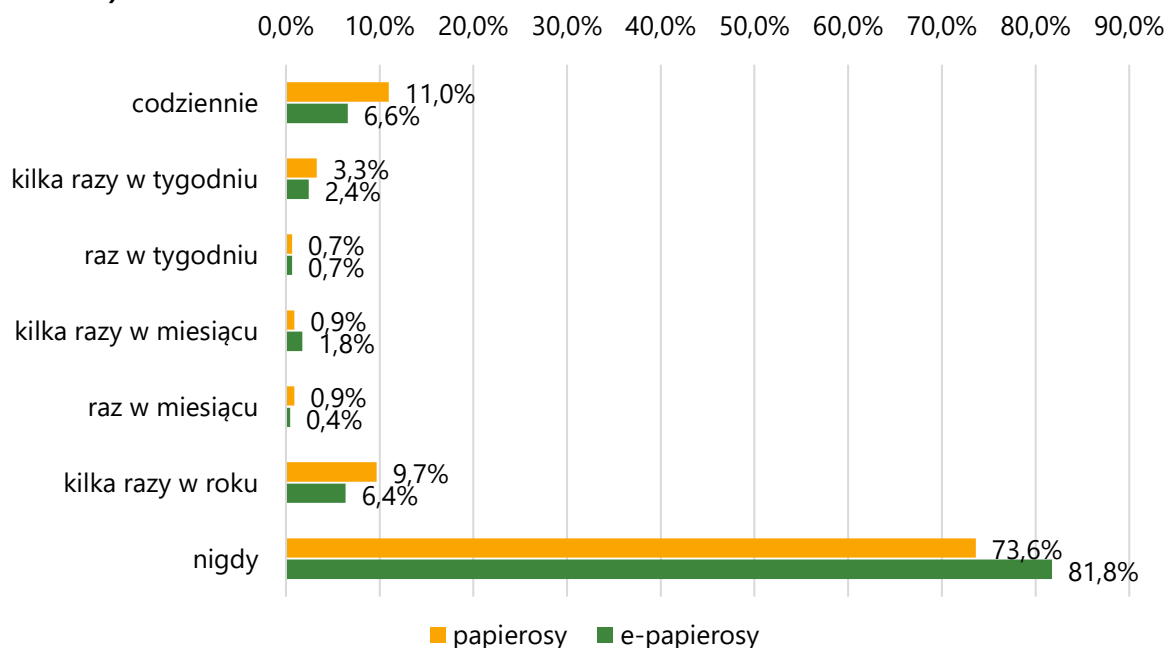
W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, na rozwój dziecka. Niemal wszyscy respondenci dostrzegają negatywny wpływ jaki ma picie alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka (98,0%), odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 0,9% badanych, a 1,1% zaprzecza, jakoby miało to jakiś wpływ.

Wykres 30. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=455

PROBLEM NIKOTYNOWY

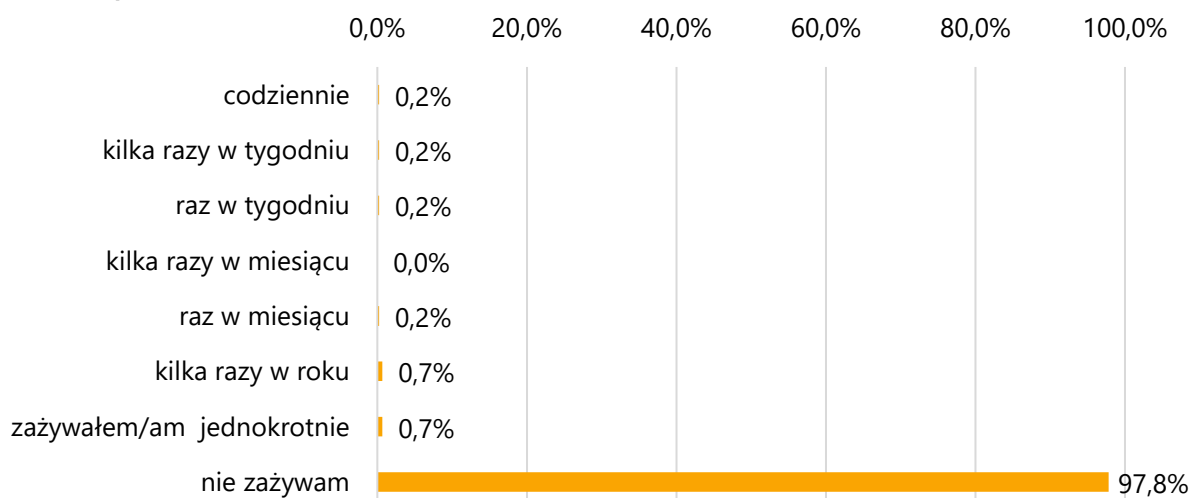
Kolejny z analizowanych obszarów miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów tradycyjnych oraz papierosów elektronicznych przez dorosłych mieszkańców powiatu wyszkowskiego. Spośród wszystkich badanych osób papierosy tradycyjne pali 26,5% ankietowanych, przy czym 9,7% sięga po nie kilka razy w roku, po 0,9% – raz lub kilka razy w miesiącu, 0,7% – raz w tygodniu, 3,3% – kilka razy w tygodniu, z kolei 11,0% – codziennie. E-papierosy pali łącznie 18,3% badanych, przy czym 6,4% pali je kilka razy w roku, 0,4% – raz w miesiącu, 1,8% – kilka razy w miesiącu, 0,7% – raz w tygodniu, 2,4% – kilka razy w tygodniu, natomiast 6,6% – codziennie.

Wykres 31. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=455

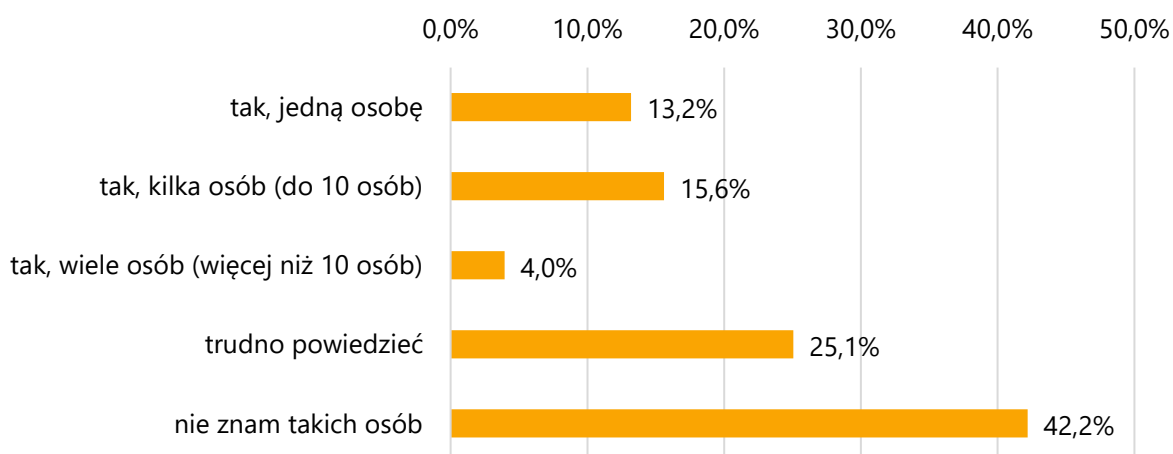
PROBLEM NARKOTYKOWY

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali zażywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Powiatu. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 2,2% badanych, spośród których po 0,2% wskazało na zażywanie ich codziennie, kilka razy tygodniu, raz w tygodniu lub raz w miesiącu, natomiast po 0,7% robi to kilka razy w roku bądź sięgnęło po tego rodzaju substancje jednokrotnie.

Wykres 32. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=455

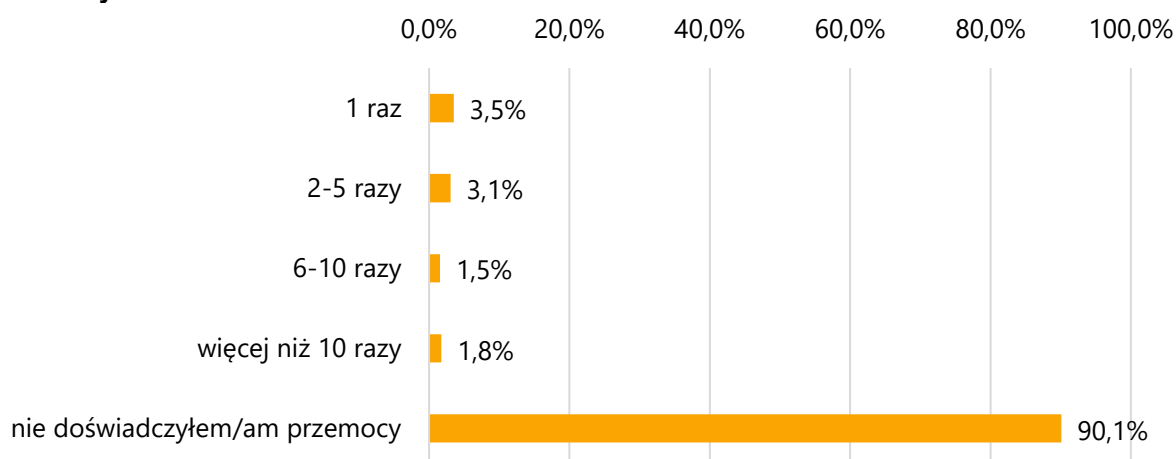
PROBLEM PRZEMOCY

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Powiatu. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło aż 32,8% badanych, w tym 13,2% respondentów zna jedną taką osobę, 15,6% ankietowanych wskazało na kilka takich osób (tj. do 10 osób), natomiast 4,0% – wiele osób. 25,1% respondentów nie jest pewnych czy w ich otoczeniu są osoby doznające przemocy domowej.

Wykres 33. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy domowej? N=455

Mieszkańcy biorący udział w badaniu ankietowym, odpowiedzieli również na pytanie dotyczące bezpośredniego doświadczania przemocy domowej przez nich samych. Z zebranych danych wynika, że w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie przemocy doznało 9,9% respondentów, w tym 3,5% zadeklarowało, że miało to miejsce jednokrotnie, 3,1% – 2-5 razy, zdaniem 1,5% – 6-10 razy, natomiast 1,8% – więcej niż 10 razy.

Wykres 34. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy domowej? N=455

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doświadczanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna, na którą wskazało większość ankietowanych odpowiadających na to pytanie (42 osoby, tj. 93,3%). 12 odpowiedzi dotyczyło zaniedbania (26,7%), 8 – przemocy fizycznej (17,8%), z kolei 5 badanych doznało przemocy ekonomicznej (11,1%). Ponadto 2 uczestników badania przyznało, że nie wie jakiego rodzaju przemocy doznało (4,4%).

Tabela 24. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=45

odpowiedź	%	liczba odp.
przemoc psychiczna	93,3	42
zaniedbanie	26,7	12
przemoc fizyczna	17,8	8
przemoc ekonomiczna	11,1	5
nie wiem	4,4	2
przemoc seksualna	0,0	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zapytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najczęściej, bo 21 ankietowanych doznało przemocy ze strony męża/żony (48,8%). Po 11 osób wskazało na rodziców oraz innych członków rodzin (po 25,6%), z kolei 8 odpowiedzi dotyczyło partnera/partnerki (18,6%). Ponadto 2 uczestników badania przyznało, że doznało przemocy ze strony innych osób, wśród których wymieniono m.in. współpracowników (4,7%). 2 osoby pominęły to pytanie.

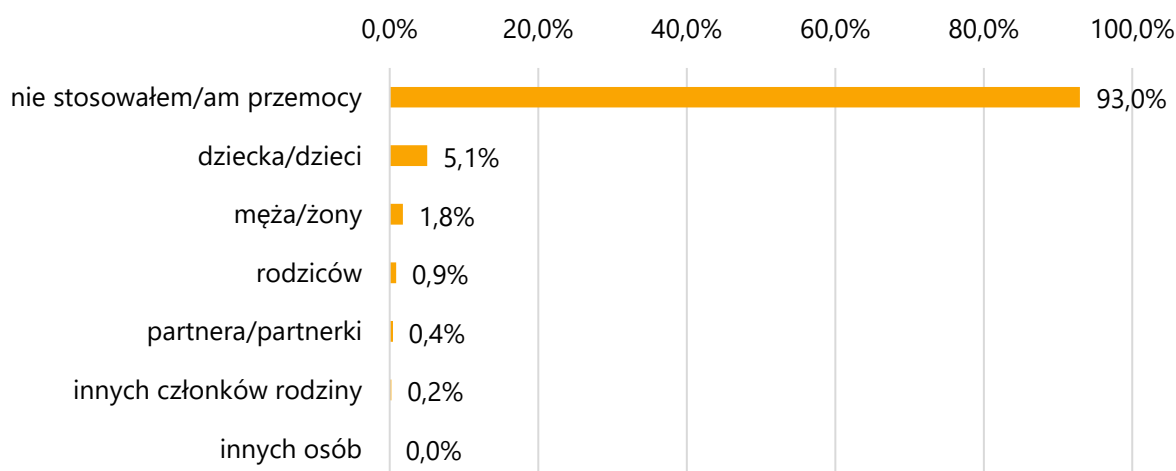
Tabela 25. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=43

odpowieź	%	liczba odp.
mąż/żona	48,8	21
rodzice	25,6	11
inni członkowie rodziny	25,6	11
partner/partnerka	18,6	8
inne osoby	4,7	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznała się nieznacznie mniejsza część badanych niż w przypadku jej doznawania, tj. 7,0%. Mieszkańcy Powiatu deklarujący stosowanie przemocy w okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem, głównie kierowali ją w stronę dziecka/dzieci (5,1%). 1,8% odpowiedzi padło również na męża/żonę, 0,9% – rodziców, 0,4% – partnera/partnerkę, natomiast 0,2% – wobec innych członków rodziny.

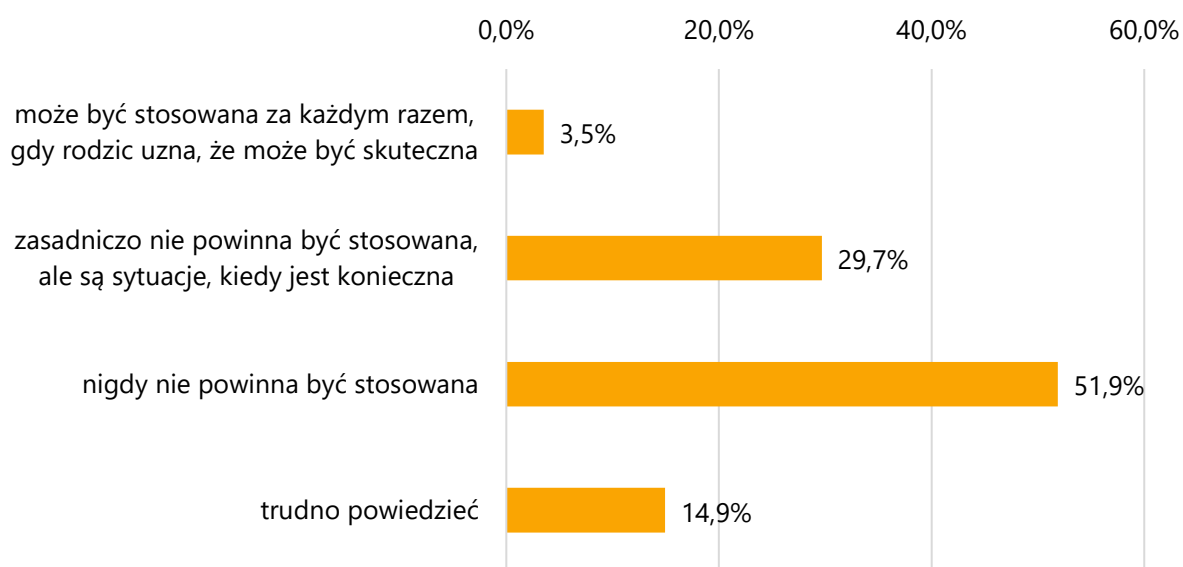
Wykres 35. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc? N=455

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

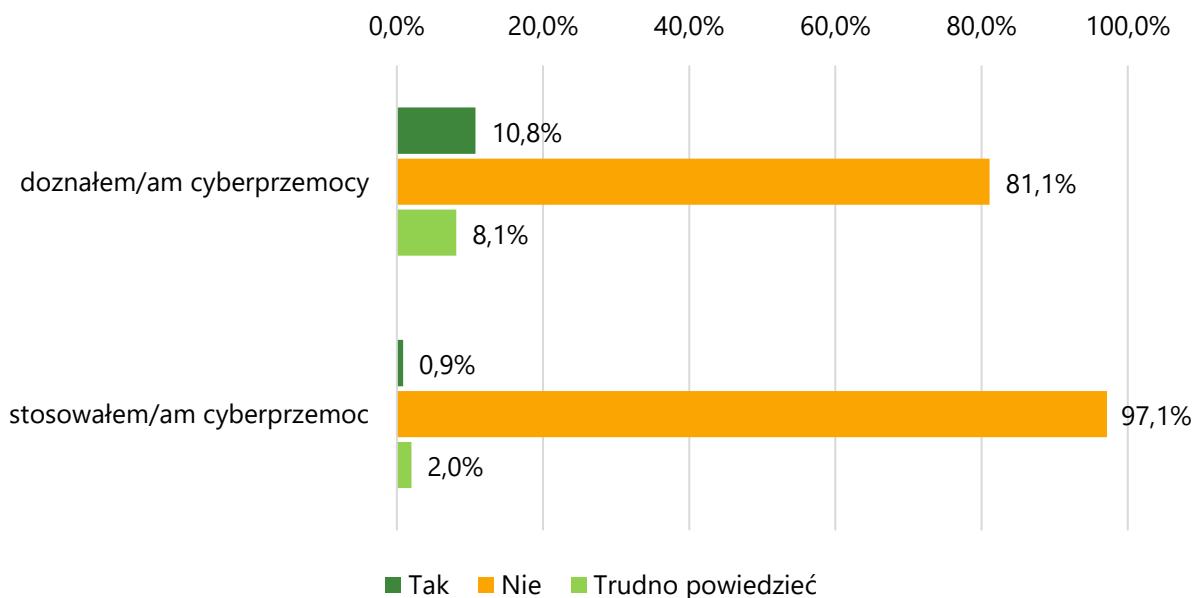
Ważnym aspektem badania dotyczącego problemów społecznych w powiecie wyszkowskim była również opinia mieszkańców na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci jako metody wychowawczej. W świetle ich odpowiedzi można stwierdzić, iż połowa badanych całkowicie nie toleruje przemocy jako metody wychowawczej (51,9%), jednakże aż 29,7% mieszkańców uważa, że istnieją sytuacje, kiedy kary fizyczne są konieczne. Ponadto, 14,9% ankietowanych nie potrafi jednoznacznie określić swojego stosunku do badanej sprawy, wybierając odpowiedź „trudno powiedzieć”, natomiast 3,5% respondentów uważa, że kary fizyczne mogą być stosowane za każdym razem, gdy rodzic uzna, że mogą być skuteczne.

Wykres 36. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) jest metodą wychowawczą, która: N=455

Ostatnie pytanie z zakresu problemu przemocy ujęte w kwestionariuszu ankiety dotyczyło zjawiska cyberprzemocy i miało na celu oszacowanie skali jej występowania wśród dorosłych mieszkańców Powiatu. Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, czy zdarzyło im się kiedykolwiek doświadczyć oraz stosować cyberprzemoc. Z deklaracji badanych wynika, że takiego problemu doświadczyło 10,8% respondentów, z kolei 8,1% badanych miało trudności z odpowiedzią na to pytanie. Do stosowania przemocy w Internecie przyznało się 0,9% ankietowanych, a 2,0% badanych w tym kontekście zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

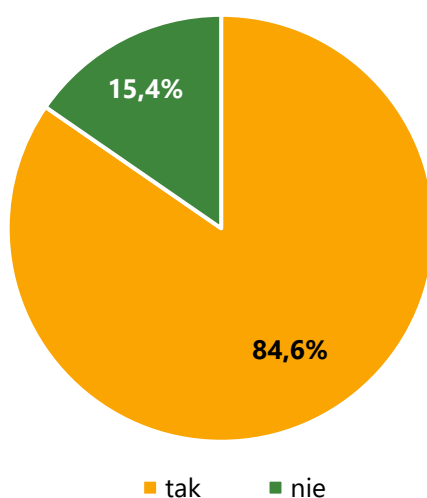
Wykres 37. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=455

BEZPIECZEŃSTWO

Zdecydowana większość respondentów (84,6%) deklaruje, że czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania. Odpowiedź przeczącą wskazało 15,4% badanych, co może sugerować występowanie lokalnych zagrożeń lub subiektywne poczucie braku bezpieczeństwa w wybranych obszarach Powiatu.

Wykres 38. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania?

Najczęściej wskazywanymi przyczynami braku poczucia bezpieczeństwa na obszarze Powiatu są zagrożenia drogowe, takie jak piraci drogowi i nietrzeźwi kierowcy (55,7%). Na kolejnych miejscach znalazły się: częste włamania i kradzieże (48,6%), spożywanie alkoholu w miejscach publicznych (47,1%), a także niewystarczająca liczba patroli policyjnych (44,3%). Znacząca część respondentów zwróciła uwagę na niedostatecznie rozwinięty monitoring (37,1%) oraz przypadki bójek i rozbojów (25,7%). Brak odpowiedniego oświetlenia w miejscu zamieszkania wskazało 20,0% badanych, a odpowiedzi „inne” – 5,7%, gdzie wymieniono m.in. napięcia społeczne związane z obecnością imigrantów i cudzoziemców w przestrzeni lokalnej oraz zwiększony hałas wiązany ze spożywaniem alkoholu w miejscach publicznych.

Tabela 26. Co wpływa na Pana/i brak poczucia bezpieczeństwa na terenie Powiatu? N=70

Odpowiedź	%	Liczba odpowiedzi
zagrożenia na drodze (piraci drogowi, nietrzeźwi kierowcy)	55,7	39
częste włamania i kradzieże	48,6	34
osoby nietrzeźwe, spożywające alkohol w miejscach publicznych	47,1	33
niewystarczająca liczba patroli policji	44,3	31
zbyt mała liczba kamer monitorujących rejony szczególnie niebezpieczne	37,1	26
bójki, rozboje	25,7	18
okolica, w której mieszkam, nie jest wystarczająco oświetlona	20,0	14
inne	5,7	4
trudno powiedzieć	0,0	0

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Na podstawie danych empirycznych przekazanych między innymi przez Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie funkcjonujące w powiecie wyszkowskim oraz danych statystycznych GUS, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi charakterystyka problemu i działań interwencyjnych.

WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2024 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu w takich gminach jak: Długosiodło oraz Somianka, w gminach Brańszczyk i Zabrodzie – na miejscu drugim, z kolei w gminach Rzęśnik i Wyszów znajdowało się ono na trzecim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

Dane źródłowe pokazują, że łączna liczba rodzin zamieszkujących gminy powiatu wyszkowskiego, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2022-2024 spadkowi na poziomie 28,7%. W 2022 roku z tego powodu z pomocy skorzystało łącznie 630 rodzin, w 2023 roku – 606, natomiast w 2024 roku – 449 rodzin. Największy spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa dostrzegalny jest w gminie Wyszów (42,2%), a najmniejszy

w gminie Zabrodzie (7,3%), z kolei w gminie Długosiodło odnotowano wzrost o 1,0% względem roku 2022. Szczegółowe dane prezentuje kolejna tabela.

Tabela 27. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa w gminach wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024

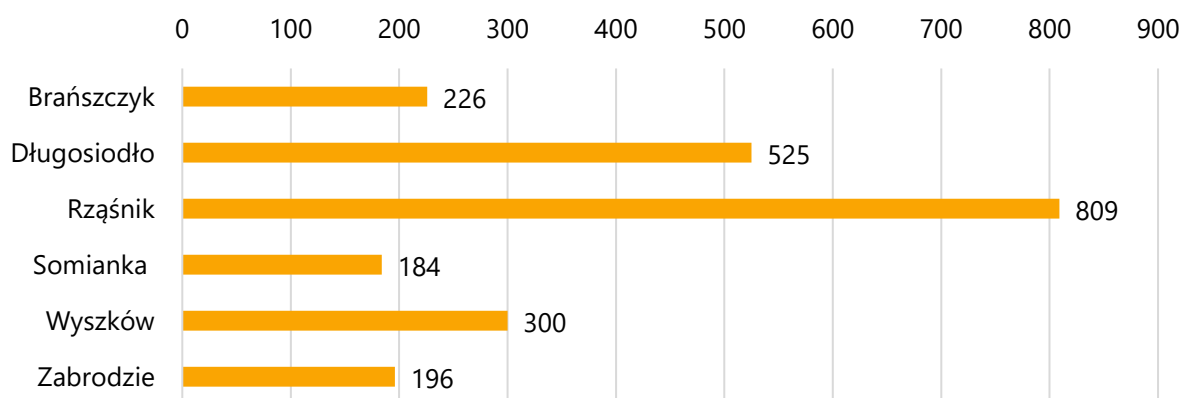
gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	106	101	71
Długosiodło	104	114	105
Rząśnik	43	39	32
Somianka	47	34	36
Wyszków	289	268	167
Zabrodzie	41	50	38
OGÓŁEM	630	606	449

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie wyszkowskim od stycznia 2019 roku realizują program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, z niepełnosprawnościami i w podeszłym wieku.

Ośrodki Pomocy Społecznej w poszczególnych gminach realizują Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027. W 2024 roku wsparciem z tego tytułu objęto 2 240 osób, z czego najwięcej zamieszkiwało gminę Rząśnik (809 osób).

Wykres 39. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin objętych wsparciem w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa w 2024 roku

Źródło: Raporty o stanie gmin za rok 2024 oraz Sprawozdania z działalności OPS za 2024 rok.

Wśród największej liczby osób otrzymujących świadczenie pieniężne w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w 2024 roku znalazło się 235 mieszkańców gminy Wyszów, z kolei najmniejsza liczba świadczeniobiorców zamieszkiwała gminę Somianka (11 osób). W postaci świadczenia niepieniężnego pomoc otrzymało w przedmiotowym roku najwięcej mieszkańców gminy Brańszczyk – 198 osób. Najmniejsza liczba świadczeń niepieniężnych została przyznana w gminie Zabrodzie – skorzystało z nich jedynie 49 świadczeniobiorców. Na przestrzeni ostatnich trzech lat w większości gmin powiatu wyszkowskiego spadła liczba osób pobierających świadczenie pieniężne – wyjątek stanowi gmina Rząśnik, gdzie odnotowano blisko czterokrotny wzrost względem roku 2022. W przypadku świadczeń niepieniężnych dostrzegalny jest wzrost liczby świadczeniobiorców w przypadku czterech gmin: Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik i Zabrodzie, z kolei w pozostałych gminach odnotowano znaczący spadek.

Tabela 28. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2022-2024 w gminach powiatu wyszkowskiego

gmina	rodzaj świadczenia	2022	2023	2024
Brańszczyk	pieniężne	31	24	20
	niepieniężne	152	214	198
Długosiodło	pieniężne	49	50	43
	niepieniężne	101	104	102
Rząśnik	pieniężne	6	24	21
	niepieniężne	83	91	95
Somianka	pieniężne	19	13	11
	niepieniężne	94	79	60
Wyszów	pieniężne	256	245	235
	niepieniężne	225	236	190
Zabrodzie	pieniężne	27	28	24
	niepieniężne	46	56	49

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do dodatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W analizowanym okresie świadczenia pieniężne w formie dodatków mieszkaniowych zostały przyznane jedynie w gminie Wyszaków – ich liczba w latach 2022-2024 ulegała wahaniom, aby ostatecznie przyjąć wartość równą 400. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje tabela poniżej.

Tabela 29. Liczba gospodarstw domowych w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	0	0	0
Długosiodło	0	0	0
Rząśnik	0	0	0
Somianka	0	0	0
Wyszaków	236	401	400
Zabrodzie	0	0	0
OGÓŁEM	236	401	400

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2024 roku bezdomność jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej nie znajdowało się w czołówce w przypadku żadnej z gmin wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego – zajmowało ono miejsca od szóstego (gmina Zabrodzie) do dziewiątego (gmina Brańszczyk), z kolei w gminie Rząśnik, nie odnotowano wówczas żadnego mieszkańca korzystającego z pomocy z tego tytułu.

W 2024 roku z powodu bezdomności w całym powiecie wyszkowskim udzielono pomocy 21 osobom, w tym 13 z gminy Wyszaków, po 3 mieszkańcom gminy Brańszczyk i Długosiodło oraz po 1 osobie z gmin Somianki i Zabrodzie. Jediną gminą, w której nie odnotowano osób korzystających z tego typu wsparcia była gmina Rząśnik. Na przestrzeni omawianych lat liczba osób, którym udzielono wsparcia z powodu bezdomności ulegała wahaniom – najwyższą wartość odnotowano w 2022 roku (31). Szczegółowe dane prezentuje kolejna tabela.

Tabela 30. Liczba osób, którym została udzielona materialna pomoc społeczna z powodu bezdomności w gminach powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	4	5	3
Długosiodło	4	3	3
Rząśnik	3	1	0
Somianka	0	0	1
Wyszków	18	8	13
Zabrodzie	2	2	1
OGÓŁEM	31	19	21

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Na terenie powiatu wyszkowskiego nie funkcjonuje schronisko dla osób z problemem bezdomności. Zadanie własne gmin w zakresie udzielania schronienia osobom tego pozbawionym jest realizowane poprzez kierowanie osób bezdomnych do placówek poza terenem Powiatu, na podstawie umów zawartych z podmiotami zewnętrznymi lub w trybie interwencyjnym w ramach współpracy z ośrodkami pomocy społecznej.

BEZROBOCIE, PROMOCJA ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJA NA LOKALNYM RYNKU PRACY

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia wpływają również na funkcjonowanie rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to

dzieci, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2024 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na czwartym miejscu w gminie Długosiodło, na piątym miejscu w takich gminach jak: Brańszczyk, Rząśnik, Wyszków i Zabrodzie, z kolei na szóstym miejscu w gminie Somianka.

W 2024 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie gmin powiatu wyszkowskiego z powodu bezrobocia, kształtowała się na poziomie 181. Na przestrzeni lat 2022-2024 odnotowano spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z tego powodu na poziomie 18,1%. Szczegółowe dane statystyczne dla poszczególnych gmin powiatu wyszkowskiego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 31. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc z powodu bezrobocia w gminach wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	40	39	28
Długosiodło	41	39	40
Rząśnik	18	13	14
Somianka	11	13	13
Wyszków	93	88	74
Zabrodzie	18	18	12
OGÓŁEM	221	210	181

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Kolejna tabela przedstawia liczbę zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wyszkanie mieszkańców powiatu wyszkowskiego oraz wchodzących w jego skład gmin. Z danych źródłowych wynika, że pod koniec 2024 roku w PUP zarejestrowanych było ogółem 979 mieszkańców powiatu wyszkowskiego, a największa liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkiwała teren gminy Wyszków – 501. Wśród

gmin, w których odnotowano stosunkowo niewielką liczbę zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia należy wyróżnić gminy Somianka (59 osób) i Zabrodzie (71 osób). Udział mieszkańców zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym poszczególnych gmin w 2024 roku kształtował się na stosunkowo zbliżonym poziomie. Najniższy udział osób pozostających bez pracy w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym dotyczy gmin Somianka (1,8%) oraz Zabrodzie (2,0%). Najmniej korzystna sytuacja pod względem bezrobocia mieszkańców występuje na obszarze gminy Długosiodło, w której osoby zarejestrowane w PUP stanowiły 3,2% populacji Gminy w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni ostatnich lat udział mieszkańców powiatu wyszkowskiego zarejestrowanych w PUP w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym ulegał wahaniom. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 32. Mieszkańcy powiatu wyszkowskiego i wchodzących w jego skład gmin zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (stan na koniec roku)

gmina	2022		2023		2024	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
Brańszczyk	97	2,1	93	2,0	99	2,1
Długosiodło	142	3,2	117	2,6	140	3,2
Rząśnik	108	2,6	107	2,6	109	2,7
Somianka	73	2,3	64	2,0	59	1,8
Wyszków	518	2,3	525	2,3	501	2,2
Zabrodzie	66	1,8	49	1,4	71	2,0
Powiat wyszkowski	1 004	2,3	955	2,2	979	2,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W kolejnej tabeli przedstawiona została liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wyszkowie, a które są w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych w PUP. Jak wynika z danych statystycznych na przestrzeni omawianych lat udział osób bezrobotnych będących przed 25 i 30 rokiem życia uległ wzrostowi, osiągając w 2024 roku kolejno 22,0% i 32,7%. Jednocześnie w 2024 roku w porównaniu do 2022 roku nieznacznie

spadł odsetek osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotnych. Warto zwrócić uwagę na fakt, że w powiecie wyszkowskim osoby długotrwale bezrobotne stanowią ponad ¼ wszystkich osób pozostających bez zatrudnienia – w 2024 roku ich udział wyniósł 28,6%. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 33. Mieszkańcy powiatu wyszkowskiego będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	183	18,2	196	20,5	215	22,0
do 30 roku życia	308	30,7	303	31,7	320	32,7
powyżej 50 roku życia	262	26,1	255	26,7	244	24,9
długotrwale bezrobotni	323	32,2	271	28,4	280	28,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

AKTYWIZACJA OSÓB BEZROBOTNYCH

Istotnym narzędziem służącym przeciwdziałaniu bezrobociu w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wyszkanie są instrumenty rynku pracy. W ich zakres wpisują się organizowanie przez PUP **aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu**, takie jak: staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, środki na podjęcie działalności gospodarczej, refundacja poniesionych kosztów doposażenia stanowiska pracy oraz wsparcie dla osób młodych – bon na zasiedlenie. W 2024 roku z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w Powiecie skorzystało łącznie 512 osób bezrobotnych, w tym najwięcej rozpoczęło staż (287 osób), realizowało prace interwencyjne (75 osób) lub skorzystało z pomocy w formie uzyskania środków na działalność (69 osób) lub. Na przestrzeni analizowanych lat można dostrzec postępujący spadek liczby osób objętych wyżej wspomnianymi formami wsparcia. Szczegółowe dane przedstawia kolejna tabela.

Tabela 34. Liczba osób objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu w powiecie wyszkowskim na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
staże	352	281	287
szkolenia	6	6	15
środki na działalność	91	82	69
prace interwencyjne	103	101	75
prace społecznie użyteczne	20	24	27
wyposażenie stanowiska pracy	38	21	19
bon na zasiedlenie	3	4	2
roboty publiczne	18	14	18
RAZEM	631	533	512

Źródło: Sprawozdanie z realizacji działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy w 2022, 2023 i 2024 roku.

Należy zaznaczyć, że w ramach przeciwdziałania bezrobociu PUP organizuje również **pośrednictwo pracy**. W 2024 roku doradcy pozyskali 1 525 ofert pracy, w tym na staże oraz prace społecznie użyteczne – oznacza to spadek na poziomie 2,5% względem roku poprzedniego, kiedy to pozyskano 1 564 oferty pracy²¹.

Innym narzędziem służącym wspieraniu aktywizacji zawodowej jest **poradnictwo zawodowe**, z którego w 2024 roku skorzystało łącznie 278 osób, w tym 40 osób uzyskało informacje zawodowe, 217 osób skorzystało z poradnictwa indywidualnego, natomiast 21 z poradnictwa grupowego²².

W 2024 roku PUP zorganizował 15 **szkoleń podnoszących kompetencje**, w tym 8 indywidualnych oraz 7 w ramach bonu szkoleniowego, w których wzięło udział 15 osób²³.

²¹ Sprawozdanie z realizacji działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy w 2024 roku

²² tamże

²³ tamże

Bezrobotni mieszkańcy powiatu wyszkowskiego mogą skorzystać z programów i projektów aktywizacyjnych oferowanych przez PUP. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych wspierana jest ze środków rezerwy Funduszu Pracy, będącej w dyspozycji Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Do tego rodzaju programów zaliczyć można m.in. **„Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych zamieszkujących na wsi”**, którego celem jest wsparcie tej grupy w powrocie na rynek pracy. Program będzie realizowany w okresie od lipca 2025 roku do lutego 2026 roku i przewiduje objęcie wsparciem 28 osób bezrobotnych. W ramach programu planowana jest realizacja staży zawodowych jako głównej formy aktywizacji.

Innym projektem skierowanym do bezrobotnych mieszkańców powiatu wyszkowskiego jest **„Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych do 30 roku życia”**. Program będzie realizowany w okresie od lipca 2025 roku do lutego 2026 roku i zakłada objęcie wsparciem 22 osób bezrobotnych. Podstawową formą aktywizacji przewidzianą w ramach programu są staże zawodowe.

Ponadto, Powiatowy Urząd Pracy w Wyszku realizuje projekt pn. **„Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w powiecie wyszkowskim (II)”**, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) w ramach programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027. Celem projektu jest poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizacyjnych dla osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, m.in. osób młodych, długotrwale bezrobotnych, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, kobiet oraz migrantów. Projekt realizowany jest w okresie od 3 stycznia 2025 roku do 30 czerwca 2026 roku, wsparciem objętych zostanie 135 osób bezrobotnych.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA ORAZ ZDROWIE PSYCHICZNE

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby z niepełnosprawnościami dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących dysfunkcji.

W 2024 roku niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia znalazła się na drugim miejscu w gminach: Rząśnik oraz Wyszków, na trzecim w przypadku gmin: Brańszczyk, Długosiodło i Zabrodzie, natomiast na czwartym miejscu w gminie Somianka.

W 2024 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie gmin powiatu wyszkowskiego z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 471. W stosunku do 2022 roku nastąpił spadek liczby rodzin na poziomie 7,3%. Szczegółowe dane statystyczne przedstawia kolejna tabela.

Tabela 35. Rodziny z terenu gmin wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego, którym została udzielona pomoc i wsparcie z ustawy o pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	74	71	65
Długosiodło	75	81	72
Rząśnik	30	34	44
Somianka	37	24	20
Wyszków	258	259	238
Zabrodzie	34	34	32
OGÓŁEM	508	503	471

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące liczby udzielonych świadczeń w postaci zasiłku pielęgnacyjnego dla niepełnosprawnego dziecka w gminach powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024. Łącznie we wszystkich gminach w 2022 roku przyznano 6 353 świadczenia, w 2023 roku – 6 710, natomiast w 2024 roku ich liczba kształtowała się na poziomie 7 028 świadczeń. Na przestrzeni omawianych lat liczba wypłaconych zasiłków uległa więc wzrostowi na poziomie 10,6%. Najwięcej świadczeń wypłacono w gminie Wyszów (4 153), natomiast najmniej w gminie Rząśnik (491).

Tabela 36. Liczba udzielonych świadczeń – zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	487	613	614
Długosiodło	674	726	732
Rząśnik	445	481	491
Somianka	534	580	547
Wyszów	3 729	3 848	4 153
Zabrodzie	484	462	491
OGÓŁEM	6 353	6 710	7 028

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok.

W 2024 roku długotrwała lub ciężka choroba jako powód udzielania pomocy i wsparcia znalazła się na pierwszym miejscu w gminach: Brańszczyk, Rząśnik, Wyszów oraz Zabrodzie, z kolei na drugim w gminach: Długosiodło i Somianka.

W 2024 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby kształtowała się na poziomie 747. Na przestrzeni lat 2022-2024 nastąpił ich spadek – najwyższą liczbę odnotowano w 2022 roku (784). Szczegółowe dane statystyczne dla poszczególnych gmin powiatu wyszkowskiego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 37. Liczba rodzin z terenu gmin wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	117	106	103
Długosiodło	80	86	85
Rząśnik	63	72	67
Somianka	42	29	28
Wyszków	429	435	419
Zabrodzie	53	52	45
OGÓŁEM	784	780	747

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności funkcjonuje jako jednostka organizacyjna Powiatu Wyszowskiego. Zespół realizuje zadania wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w szczególności w zakresie wydawania orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności dla dzieci i osób dorosłych. Powiatowy Zespół w ramach swoich kompetencji wydaje:

1. Orzeczenia o niepełnosprawności (dotyczy osób, które nie ukończyły 16 r.ż.).
2. Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (dotyczy osób powyżej 16 r.ż.).
3. Legitymacje dla osób z niepełnosprawnością.

Zespół pełni istotną funkcję w diagnozowaniu potrzeb mieszkańców z niepełnosprawnościami, a jego działalność stanowi punkt wyjścia do uzyskiwania szeregu świadczeń i form wsparcia. Dane generowane przez Zespół stanowią również podstawę do projektowania usług społecznych i działań strategicznych w obszarze dostępności, rehabilitacji i deinstytucjonalizacji.

REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Osoby z niepełnosprawnościami często czują się wykluczone z udziału w życiu społecznym. Ograniczenia utrudniające bądź wręcz uniemożliwiające korzystanie z przysługujących im praw do zaspokajania swoich potrzeb na równi z innymi, stanowią problem równie istotny, co trudności z rehabilitacją zawodową.

Wspieranie osób z niepełnosprawnością realizowane jest w dwóch podstawowych obszarach, tj. rehabilitacji społecznej i zawodowej. Rehabilitacją zawodową zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy, natomiast rehabilitacją społeczną – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Środki na realizację powyższych form aktywizacji pochodzą z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) oraz budżetu Powiatu.

Na rehabilitację społeczną składa się szereg działań, które zmierzają do ograniczenia niedogodności związanych z niepełnosprawnością, a w szczególności:

- umożliwienie uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej (WTZ),
- dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych osób niepełnosprawnych, zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz likwidacja barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych (zgodnie z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami).

W 2024 roku działaniami w zakresie aktywizacji osób pozostających bez pracy zostało objętych 18 osób z niepełnosprawnością. Na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej wydatkowano łącznie 183 036,07 zł, w tym ze środków:

- Funduszu Pracy,
- Europejskiego Funduszu Społecznego Plus,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych²⁴.

²⁴ Sprawozdanie z realizacji działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy w 2024 roku

W 2024 roku Powiat Wyszowski realizował zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami. Środki finansowe na realizację tych zadań pochodziły głównie z PFRON (2 478 542,00 zł). Powiatowy Urząd Pracy przeznaczył 70 000,00 zł na zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnościami. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszowie dysponowało 2 408 542,00 zł na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, w tym m.in.: dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów (189 302,00 zł), zakup sprzętu rehabilitacyjnego i przedmiotów ortopedycznych (841 850,89 zł), likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się (366 509,11 zł), a także wsparcie działania Warsztatów Terapii Zajęciowej (1 010 880,00 zł).

Tabela 38. Charakterystyka środków przyznanych z PFRON w 2024 roku.

Cel	Realizator	Kwota [zł]
Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osoby z niepełnosprawnością	PUP	70 000,00
Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	PCPR	189 302,00
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom z niepełnosprawnościami na podstawie odrębnych przepisów		841 850,89
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami		366 509,11
Dofinansowanie kosztów działania WTZ		1 010 880,00
Razem		2 478 542,00

Źródło: Sprawozdanie Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z działalności w 2024 roku.

W 2024 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszowie realizowało program PFRON pn. „**Aktywny samorząd**”, którego celem jest likwidacja barier utrudniających osobom z niepełnosprawnościami pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. W ramach Modułu I udzielano wsparcia w zakresie likwidacji barier transportowych, informacyjnych i komunikacyjnych, poruszania się, a także

w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki nad osobą zależną oraz w kontynuowaniu rehabilitacji w warunkach domowych. Moduł II obejmował pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. W tym samym roku do PCPR wpłynęły 82 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę 542 533,00 zł. Do 31 grudnia 2024 roku w ramach programu zawarto 48 umów dofinansowania na łączną kwotę 333 340,00 zł. Wsparcie obejmowało przede wszystkim likwidację barier transportowych, informacyjnych i komunikacyjnych, zakup i utrzymanie sprzętu wspomagającego poruszanie się, a także pomoc w zapewnieniu opieki nad osobą zależną i kontynuowaniu rehabilitacji w warunkach domowych. W ramach Modułu II przeznaczono 100 561,00 zł na wsparcie osób z niepełnosprawnościami w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym²⁵.

Osoby posiadające orzeczenia o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym lub znacznym, ze wskazaniem do terapii zajęciowej, mogą ubiegać się o rehabilitację w ramach **Warsztatu Terapii Zajęciowej**, w celu zdobycia samodzielności, umiejętności i kwalifikacji umożliwiających w efekcie podjęcie pracy. Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonuje jeden Warsztat Terapii Zajęciowej, prowadzony przez PSOUU Koło w Wyszowie. Placówka obejmuje wsparciem 30 dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną. Realizuje działania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej w pracowniach tematycznych, przygotowując uczestników do możliwego podjęcia aktywności zawodowej lub większej samodzielności życiowej. WTZ finansowany jest ze środków PFRON, Powiatu Wyszowskiego i PSOUU.

Według Bazy Przedsiębiorstw Lokalnych, prowadzonej przez Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej (DES), na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonują 3 tego typu podmioty: **Fundacja Dom z Sercem**, **Spółdzielnia Socjalna „Integracja”** oraz **Stowarzyszenie Tradycyjnie Nowoczesnych dla Wsi**. Tego rodzaju podmioty łączą

²⁵ Sprawozdanie Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z działalności w 2024 roku

cechy przedsiębiorstwa oraz organizacji pozarządowej, a co za tym idzie prowadzą równolegle działalność gospodarczą oraz reintegrację społeczną i zawodową.

Kluczowy element systemu edukacyjno-terapeutycznego, dedykowany kompleksowemu wsparciu dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, stanowią **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy (SOSW), Zespół Szkół Specjalnych w Brańszczyku** oraz **przedszkola integracyjne** funkcjonujące na terenie całego Powiatu. W ramach SOSW dostępne są różne typy szkół, w tym m.in. szkoła podstawowa, szkoła przysposabiająca do pracy oraz szkoła branżowa I stopnia. Placówki te współpracują z rodzicami i opiekunami, instytucjami pomocy społecznej, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz organizacjami pozarządowymi, dążąc do jak najpełniejszego włączenia swoich podopiecznych w życie społeczne, edukacyjne i zawodowe.

Szczególny wpływ na system wsparcia osób z niepełnosprawnością, w tym niepełnosprawnością intelektualną mają **środowiskowe domy samopomocy. Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy typu B (PŚDS)** w Wyszowie, którego prowadzenie Powiat Wyszowski powierzył PSOUU Koło w Wyszowie w drodze otwartego konkursu, to specjalistyczna placówka dziennego pobytu, świadcząca usługi wsparcia społecznego, terapeutycznego i rehabilitacyjnego dla 40 dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną. Działalność placówki koncentruje się na zwiększaniu samodzielności i aktywności uczestników poprzez realizację indywidualnych planów wsparcia, obejmujących treningi umiejętności życia codziennego, terapię zajęciową, wsparcie psychologiczne, zajęcia rozwijające kompetencje społeczne oraz integrację ze środowiskiem lokalnym. Placówka pełni kluczową rolę w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnościami na poziomie powiatowym, przeciwdziałając ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy (OREW) w Wyszowie to specjalistyczna placówka prowadzona przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym. Zapewnia kompleksowe wsparcie edukacyjne,

terapeutyczne i rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w wieku od 3 do 25 lat. Realizuje zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze oraz program wczesnego wspomaganie rozwoju. Działa w trybie dziennym, oferując indywidualne podejście, opiekę specjalistów oraz infrastrukturę dostosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W 2024 roku na terenie powiatu wyszkowskiego podjęto szereg zintegrowanych działań edukacyjnych i promocyjnych, których celem było budowanie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności, przeciwdziałanie stygmatyzacji oraz wzmacnianie pozytywnego postrzegania osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym. W ramach realizacji celu zorganizowano łącznie 23 wydarzenia o charakterze informacyjnym i integracyjnym. Działania te miały różnorodną formę – od wystaw, przez prelekcje i spotkania edukacyjne, po działania plenerowe – co świadczy o zróżnicowanym i dostosowanym do odbiorców podejściu. Wśród kluczowych inicjatyw należy wymienić działania zrealizowane w ramach Powiatowo-Gminnego Aliansu Przeciw Depresji, w tym wystawę prac uczniów szkół podstawowych i przysposabiających do pracy, prelekcję edukacyjną, a także happening w Brańszczyku z okazji Światowego Dnia Autyzmu, pod hasłem „Jesteśmy wśród WAS”. Działania te miały nie tylko walor edukacyjny, ale również integracyjny, angażując lokalną społeczność i podnosząc widoczność tematu niepełnosprawności w przestrzeni publicznej. Warto również odnotować cykl warsztatów pn. „Moje miejsce w grupie rówieśniczej”, poświęcony budowaniu pozytywnej komunikacji i relacji w środowisku szkolnym. W ramach tej inicjatywy przeprowadzono 9 spotkań, w których uczestniczyło łącznie około 250 uczniów. Jest to przykład skutecznego działania profilaktycznego, które wspiera proces włączania dzieci z trudnościami rozwojowymi lub społecznymi w życie grupy rówieśniczej.

W ramach podnoszenia świadomości mieszkańców powiatu wyszkowskiego w temacie potrzeb i sposobów funkcjonowania osób ze spektrum autyzmu, organizowany jest rokrocznie przez Stowarzyszenie Rodzin Dzieci z Zaburzeniami Rozwoju „Bądźmy w Kontakcie” Marsz „Niepełnosprawność + Integracja = Godnego Życia Gwarancja” .

Ponadto podejmowano intensywne działania edukacyjne w środowisku szkolnym, ukierunkowane na promowanie postaw akceptacji, empatii i zrozumienia wobec osób z niepełnosprawnościami. W 2024 roku zrealizowano łącznie 102 wydarzenia edukacyjne.

W 2024 roku zrealizowano również 15 inicjatyw służących promowaniu i prezentowaniu twórczości artystycznej oraz kulturalnej osób z niepełnosprawnością, przy czym część działań miała charakter cykliczny i była prowadzona przez cały rok. Działania te miały na celu integrację społeczną, zwiększanie widoczności OzN w przestrzeni publicznej oraz wzmacnianie ich poczucia sprawczości i uczestnictwa w życiu kulturalnym lokalnej społeczności. Wśród najważniejszych wydarzeń znalazły się m.in.: wernisaż wystawy „Czy zimą musi być zimno?” w Wyszowskim Ośrodku Kultury „Hutnik” oraz trzy wystawy prac plastycznych uczniów i absolwentów z niepełnosprawnością intelektualną i spektrum autyzmu w Miejskiej Bibliotece Publicznej.

W 2024 roku podejmowano również działania mające na celu tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób z niepełnosprawnościami poprzez sport i rekreację. W ramach tych działań zorganizowano dwa wydarzenia sportowe z bezpośrednim udziałem OzN. Wśród nich znalazł się Gminny Turniej Szachowy „Szach Mat” oraz wydarzenie sportowo-integracyjne pn. „Wyszowski apetyt na życie”, promujące zdrowy styl życia i aktywność fizyczną. Ponadto uczniowie z niepełnosprawnościami brali udział w wydarzeniach sportowych o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim.

W ramach działań sprzyjających integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami w 2024 roku zrealizowano m.in. jednodniową wycieczkę do Kuligowa w ramach projektu „Jedziemy na wycieczkę!”, Mazowiecki Dzień Treningu Aktywności Motorycznej oraz Powiatowy Dzień Dziecka. Uczniowie uczestniczyli także w wydarzeniach szkolnych takich jak Dzień Sportowy, Inauguracja Roku Sportowego, Święto Szkoły i Dzień Dziecka – łącznie wzięło w nich udział 299 uczniów z siedmiu klas. Dodatkowo odbyły się wydarzenia międzypokoleniowe i lokalne, m.in. plenerowe Jasełka, Bal Seniora z elementami profilaktyki, Noc Świętojańska, wycieczka do Gietrzwałdu oraz wyjazd sześćoosobowej grupy OzN do Powsina.

Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonuje pięć grup wsparcia, w tym **grupa wsparcia dla rodziców dzieci autystycznych**, która oferuje przestrzeń do rozmowy, wymiany doświadczeń oraz uzyskania praktycznego wsparcia – m.in. dzięki dyżurom wolontariuszki w Punkcie Informacji Obywatelskiej. Kolejna grupa zapewnia **wsparcie osobom chorym na stwardnienie rozsiane (SM)** – mimo że spotkania nie odbywają się regularnie ze względu na stan zdrowia uczestników, prowadzony jest bieżący monitoring, a osoby objęte są wsparciem socjalnym, w tym kierowane na turnusy rehabilitacyjne. **Grupa wsparcia dla osób po stracie bliskiej osoby** prowadzona przez psychologów umożliwia uczestnikom dzielenie się emocjami i przeżyciami w bezpiecznej przestrzeni – w 2024 roku zorganizowano 21 spotkań. **Grupa „PO MOCNI” zrzesza rodziny z problemem uzależnień**, oferując wsparcie w radzeniu sobie z konsekwencjami współuzależnienia – w minionym roku odbyło się 19 spotkań. Uzupełnieniem oferty wsparcia jest **grupa samopomocowa „Jesteśmy Razem”** dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami, która integruje, aktywizuje społecznie oraz przeciwdziała izolacji i wykluczeniu. Członkowie grupy uczestniczą w wydarzeniach lokalnych, wyjazdach oraz spotkaniach o charakterze integracyjnym²⁶.

²⁶ Sprawozdanie z realizacji „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2025” w roku 2024

Na terenie powiatu wyszkowskiego osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać ze wsparcia m.in.:

- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszowie,
- Ośrodków Pomocy Społecznej funkcjonujących w poszczególnych gminach wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego,
- Domu Pomocy Społecznej w Brańszczyku,
- Domu Pomocy Społecznej w Niegowie,
- Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci „Fiszor”,
- Warsztatu Terapii Zajęciowej w Wyszowie,
- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Wyszowie,
- Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Wyszowie,
- Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy typu B,
- Punktu Informacji Obywatelskiej,
- organizacji pozarządowych.

ZDROWIE PSYCHICZNE

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian²⁷.

²⁷ www.psychiatriapolska.pl

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminy należy organizacja i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym, a w wyjątkowych przypadkach dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi. W latach 2022-2024 ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi korzystali wyłącznie mieszkańcy dwóch gmin: Wyszkowa i Zabrodzia – przy czym najwięcej świadczeń realizowano w gminie Wyszków. W pozostałych gminach powiatu wyszkowskiego nie odnotowano żadnych przypadków przez cały analizowany okres, co może świadczyć o ograniczonej dostępności usług, braku rozpoznania potrzeb lub innych formach wsparcia poza systemem OPS. Łączna liczba osób objętych wsparciem na terenie Powiatu ulegała wahaniom – najwyższą wartość odnotowano w 2023 roku.

Tabela 39. Liczba mieszkańców korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	0	0	0
Długosiodło	0	0	0
Rząśnik	0	0	0
Somianka	0	0	0
Wyszków	16	18	13
Zabrodzie	1	1	1
OGÓŁEM	17	19	14

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 917), ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Art. 2 ust. 4 pkt. 1 ustawy mówi o tym, że do zadań własnych samorządów województw, powiatów i gmin należy „prowadzenie działań określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego”. Niniejsza ustawa nakłada obowiązek zapewnienia ochrony zdrowia psychicznego na organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane, jednakże w działaniach tych mogą również uczestniczyć podmioty sektora pozarządowego, kościoły i związki wyznaniowe, grupy samopomocowe, a także osoby fizyczne i prawne.

Powiaty jako jednostki administracyjne, odgrywają kluczową rolę w organizacji i realizacji programów ochrony zdrowia psychicznego na poziomie lokalnym. Do najważniejszych zadań powiatu w tym zakresie, wskazanych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego należą:

- tworzenie i realizacja lokalnych programów profilaktycznych,
- organizacja i koordynacja usług zdrowia psychicznego,
- wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin,
- monitorowanie i ocena stanu zdrowia psychicznego mieszkańców,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami.

UZALEŻNIENIA

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec jego rozprzestrzenianiu się. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia, natomiast trzeci

wskaźnik choroby stanowią zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny²⁸.

Napoje alkoholowe są bezsprzecznie najbardziej dostępną substancją psychoaktywną w każdej grupie wiekowej. Według Raportu opracowanego przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, od 2007 roku spożycie alkoholu na 1 mieszkańca w ciągu roku przekracza 9 litrów – w 2022 roku wyniosło ono 9,37 litrów, co jest wartością najniższą na przestrzeni ostatnich 5 analizowanych lat²⁹. Problem spożywania alkoholu dotyczy zarówno kobiet, jak i mężczyzn, jednak to właśnie mężczyźni stanowią grupę szczególnie narażoną na częstsze sięganie po tego typu substancje – spożywają oni alkohol niemal trzykrotnie częściej niż kobiety, tj. przez średnio 106 dni, podczas gdy kobiety piją alkohol średnio przez 37 dni w ciągu roku. Taka różnica może być związana nie tylko z czynnikami społecznymi i kulturowymi, ale także z odmiennymi preferencjami – mężczyźni częściej wybierają piwo, podczas gdy kobiety chętniej sięgają po wino³⁰.

Niepokojącym zjawiskiem jest również znaczne spożycie alkoholu wśród młodzieży, co może prowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych i społecznych w przyszłości. Według wyników ostatniej edycji europejskiego badania ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) z 2024 roku, prowadzonego na reprezentatywnej grupie młodzieży szkolnej w wieku 15-16 lat, odsetek uczniów w Polsce, którzy pili alkohol w ciągu ostatnich 30 dni, wyniósł 39,1%. W porównaniu z poprzednią edycją badań ESPAD, wartość ta uległa spadkowi o 7,5 pp.³¹

²⁸ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

²⁹ Szmidt J., i in., *Raport 2023 – Uzależnienia w Polsce*, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Warszawa 2023

³⁰ Szmidt J., i in., *Raport 2023 – Uzależnienia w Polsce*, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Warszawa 2023

³¹ *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną – Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024 r.*, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2024

Poniżej przedstawione zostały miejsca na terenie Powiatu, gdzie mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia:

- Punkty Informacyjno-Konsultacyjne,
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- placówki ochrony zdrowia,
- samopomocowe grupy wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin,
- Policja.

W 2024 roku alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia znalazł się na czwartym miejscu w gminie Zabrodzie, na siódmym miejscu w gminach: Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik oraz Somianka i na dziesiątym miejscu w gminie Wyszów.

W 2024 roku z powodu alkoholizmu z pomocy i wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej korzystało łącznie 40 rodzin, w tym najwięcej z gminy Zabrodzie (14 rodzin), z kolei najmniej z gminy Wyszów (3 rodziny). W latach 2022-2024 liczba rodzin, którym udzielono pomocy z omawianego powodu łącznie we wszystkich gminach należących do powiatu wyszkowskiego uległa spadkowi – w 2024 roku zmniejszyła się względem 2022 roku o 21,6%, z kolei w porównaniu do 2023 roku – o 14,9%.

Tabela 40. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej z powodu alkoholizmu w gminach należących do powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	8	9	6
Długosiodło	8	9	8
Rząśnik	11	6	4
Somianka	3	5	5
Wyszów	8	2	3
Zabrodzie	13	16	14
OGÓŁEM	51	47	40

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

W latach 2022-2024 problem narkomanii jako powód korzystania z pomocy ośrodków pomocy społecznej w powiecie wyszkowskim miał charakter incydentalny i ograniczony terytorialnie. W całym analizowanym okresie zarejestrowano łącznie 5 rodzin, które otrzymały wsparcie z tego tytułu. W 2022 roku pomoc udzielono 2 rodzinom z gminy Rząśnik. W 2023 roku nie odnotowano żadnych przypadków wsparcia w tym zakresie, natomiast w 2024 roku z pomocy skorzystały 3 rodziny z terenu gminy Wyszków.

Tabela 41. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej z powodu narkomanii w gminach należących do powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	0	0	0
Długosiodło	0	0	0
Rząśnik	2	0	0
Somianka	0	0	0
Wyszków	0	0	3
Zabrodzie	0	0	0
OGÓŁEM	2	0	3

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Dane dotyczące realizowanych zadań zawarte są w corocznym Sprawozdaniu z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Z uzyskanych danych wynika, że na terenie powiatu wyszkowskiego w omawianych latach członkowie Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadzili rozmowy m.in. z osobami uzależnionymi od alkoholu oraz członkami ich rodzin. W 2024 roku na pierwszym miejscu pod względem liczby przeprowadzonych rozmów z osobami uzależnionymi znalazła się gmina Wyszków, gdzie członkowie Komisji podjęli rozmowy z 60 uzależnionymi mieszkańcami oraz 29 członkami rodziny osoby uzależnionej. Szczegółowe dane z tego zakresu przedstawia kolejna tabela.

Tabela 42. Działania Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminach należących do powiatu wyszkowskiego wobec osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin w latach 2022-2024

gmina	podjęmowane działania	2022	2023	2024
Brańszczyk	liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	35	35	30
	liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	22	27	35
Długosiodło	liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	0	15	30
	liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	0	17	10
Rząśnik	liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	35	29	20
	liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	27	28	15
Somianka	liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	6	15	51
	liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	6	15	15
Wyszków	liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	25	41	60
	liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	33	23	29
Zabrodzie	liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	20	14	14
	liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	12	6	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok.

Na terenie powiatu wyszkowskiego w 2024 roku łącznie funkcjonowały 4 Punkty Informacyjno-Konsultacyjne, w tym po jednym w gminach: Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik oraz Somianka. Jedyną gminą, na której terenie nie zlokalizowano podobnego punktu jest gmina Zabrodzie³².

W zakresie działań Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych znajduje się także obszar profilaktyki zachowań ryzykownych. W 2024 roku na terenie gmin powiatu wyszkowskiego zostały poprowadzone następujące działania:

W gminie Brańszczyk zrealizowano programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE i IPiN. Należały do nich: *Program Unplugged*, *Deбата* oraz *Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej*, i wzięło w nich udział łącznie 440 uczniów, 9 nauczycieli oraz 90 rodziców. Ponadto przeprowadzono programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej, wychodzące poza zakres rekomendacji, tj. programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej, taki jak *Młode Głowy*, *Profilaktyka HIV* i *Żyj Dobrze*, przy udziale 80 uczniów i 2 nauczycieli. Ponadto prowadzone były również inne działania profilaktyczne, takie jak: jednorazowe prelekcje/pogadanki, festyny i inne imprezy plenerowe, imprezy sportowe oraz konkursy, w których łącznie wzięło udział 1 350 uczestników.

W gminie Długosiodło zrealizowano programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE i IPiN. Należały do nich: *Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej* oraz *Poruszające bajki o emocjach* i wzięło w nich udział 275 uczniów. Ponadto przeprowadzono także działania nie będące ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi, w tym m.in.: jednorazowe prelekcje i pogadanki, spektakle, festyny i inne imprezy plenerowe oraz konkursy, w których łącznie wzięło udział 610 uczestników.

³² Gmina Wyszów nie była brana pod uwagę podczas analizy z uwagi na brak danych za 2024 rok

W gminie Rząśnik w 2024 roku nie zrealizowano programów rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE i IPiN. Przeprowadzono natomiast programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej wykraczające poza katalog działań rekomendowanych, w tym *Cukierki*, w których uczestniczyło łącznie 225 uczniów. Prowadzono również inne działania, typu festyny i inne imprezy plenerowe, imprezy sportowe oraz konkursy, w których łącznie wzięło udział 248 uczestników.

W gminie Somianka nie zrealizowano programów rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE i IPiN. Przeprowadzono natomiast programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej wykraczające poza katalog działań rekomendowanych, w tym *Szkoła myślenia pozytywnego 2.0* oraz *Akcja „Człowiek-plasterek”*, w których uczestniczyło łącznie 133 uczniów i 25 nauczycieli. Prowadzono również inne działania, typu festyny i inne imprezy plenerowe i imprezy sportowe, w których łącznie wzięło udział 1 790 uczestników.

W gminie Zabrodzie zrealizowano program *Debata* rekomendowany w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE i IPiN. Wzięło w nim udział 87 uczniów. Przeprowadzono również programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej wykraczające poza katalog działań rekomendowanych, w tym *Dobre wychowanie* oraz *Umysł na wysokich obrotach*, w których uczestniczyło łącznie 389 uczniów. Prowadzono również inne działania nie będące ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi, typu jednorazowe prelekcje i pogadanki, spektakle oraz festyny i inne imprezy plenerowe, w których łącznie wzięło udział 1 940 uczestników.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Na przestrzeni lat 2022-2024 łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie Powiatu uległa wzrostowi aż o 39,0%. W analizowanym przedziale czasu wartość sprzedanego alkoholu uległa wzrostowi we wszystkich gminach powiatu wyszkowskiego. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 43. Łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie gmin powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024 (w złotych)

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	7 147 414,75	8 587 352,99	8 660 045,45
Długosiodło	7 298 107,19	8 423 201,84	9 567 717,95
Rząśnik	5 166 266,12	5 141 247,42	5 255 233,67
Somianka	4 946 609,48	6 642 908,23	6 390 240,91
Wyszków	40 206 407,74	62 786 512,60	62 388 838,10
Zabrodzie	6 792 688,39	7 625 623,24	7 210 716,89
Powiat wyszkowski	71 557 493,70	99 206 846,30	99 472 793

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok.

Kolejna tabela przedstawia liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminach należących do powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024. W 2024 roku na terenie Powiatu największa, łączna liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych znajdowała się w gminie Wyszków – 120 punktów, natomiast najmniejsza na terenie gminy Zabrodzie – 14 punktów. Na przełomie ostatnich trzech lat w większości gmin dostrzegalny jest systematyczny spadek liczby punktów sprzedaży alkoholu, wyjątek stanowią gminy Długosiodło, Somianka oraz Wyszków, gdzie odnotowano niewielkie wahania w tym zakresie.

Tabela 44. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminach należących do powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024

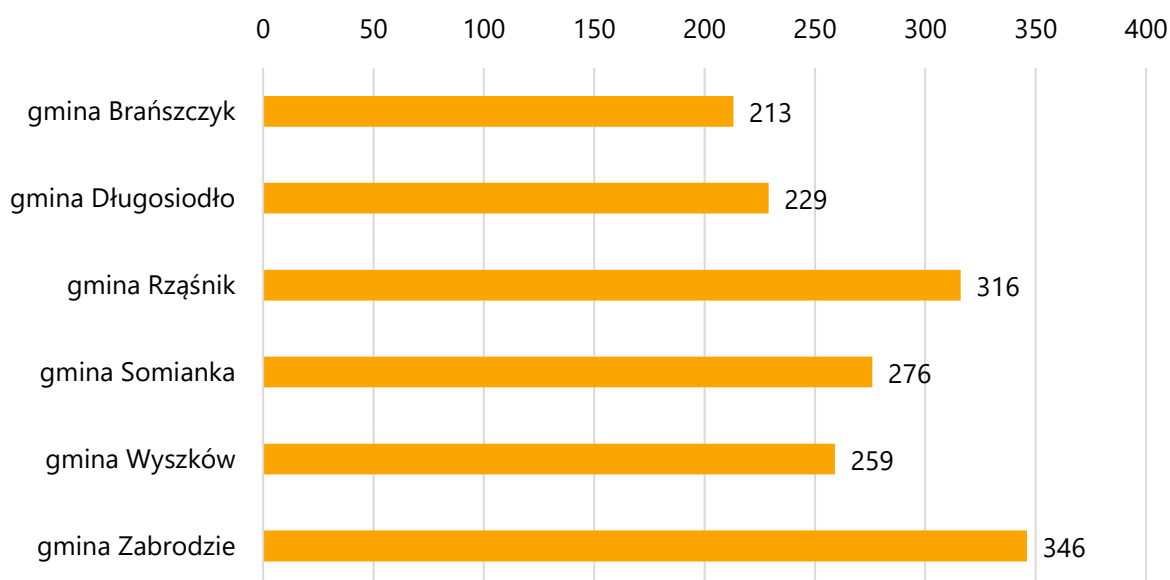
gmina	liczba punktów	2022	2023	2024
Brańszczyk	przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	24	25	24
	przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	7	6	6
	łącznie	31	31	30
Długosiodło	przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	21	20	19
	przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	5	5	7
	łącznie	26	25	26
Rząśnik	przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	17	15	15
	przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	2	2	2
	łącznie	19	17	17
Somianka	przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	12	14	14
	przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	3	3	2
	łącznie	15	17	16
Wyszków	przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	89	87	87
	przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	32	31	33
	łącznie	121	118	120
Zabrodzie	przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	15	15	13
	przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	2	2	1
	łącznie	17	17	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok.

Ostatnią analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego. W 2024 roku na terenie Powiatu liczba ta wyniosła średnio 273 osoby na 1 punkt sprzedaży alkoholu, największym

dostępem do podobnych punktów charakteryzuje się gmina Brańszczyk, natomiast najbardziej ograniczony jest on w gminie Zabrodzie, co świadczy o bardziej korzystnej sytuacji Gminy w zakresie polityki antyalkoholowej.

Wykres 40. Liczba dorosłych mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminach powiatu wyszkowskiego w 2024 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok oraz BDL GUS.

PRZEMOC DOMOWA

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy domowej według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej mówi, że: „przemoc domową należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia,

poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w gminach powiatu wyszkowskiego zajmują się Zespoły Interdyscyplinarne. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele m.in.:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych.

Celem działania Zespołu Interdyscyplinarnego jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Zespół realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie powiatu wyszkowskiego mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy domowej, wśród nich są m.in.:

- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Punkty Informacyjno-Konsultacyjne,
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- placówki ochrony zdrowia,
- Policja,

- Zespoły Interdyscyplinarne,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszku.

W 2024 roku przemoc domowa jako powód udzielania pomocy i wsparcia znalazła się na szóstym miejscu w gminie Zabrodzie, na ósmym miejscu w gminie Rząśnik oraz na dziewiątym miejscu w gminach Długosiodło i Wyszów. W przypadku gmin Brańszczyk i Somianka nie odnotowano wówczas żadnej rodziny korzystającej ze wsparcia z tego tytułu.

W 2024 roku z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu wyszkowskiego z powodu przemocy domowej skorzystało łącznie 9 rodzin, w 2023 roku – 11 rodzin, natomiast w 2022 roku – 8 rodzin. Na przestrzeni analizowanych lat w gminach Brańszczyk oraz Somianka nie odnotowano żadnej rodziny korzystającej z pomocy OPS z tego powodu. W ostatnich trzech latach liczba świadczeniobiorców materialnej formy pomocy społecznej w zakresie przemocy domowej ulegała wahaniom – przy czym najwyższą liczbę odnotowano w 2023 roku. Należy jednak zaznaczyć, że przedstawione dane dotyczą wyłącznie pomocy udzielonej w ramach ustawy o pomocy społecznej, a rzeczywista skala zjawiska przemocy w Powiecie może być zdecydowanie wyższa, o czym świadczą m.in. dane dotyczące liczby NK oraz informacje pochodzące z prac grup diagnostyczno-pomocowych.

Tabela 45. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy domowej w gminach należących do powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	0	0	0
Długosiodło	1	2	2
Rząśnik	0	1	1
Somianka	0	0	0
Wyszów	4	5	5
Zabrodzie	3	3	1
Powiat wyszkowski	8	11	9

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy domowej.

GMINA BRAŃSZCZYK

W 2024 roku w Gminie funkcjonowało 37 grup diagnostyczno-pomocowych, które odbyły 74 spotkania. W omawianym roku wszczęto 3 procedury poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, które doświadczyły przemocy wynosiła 52, w tym: 33 kobiety, 5 mężczyzn i 14 dzieci.

GMINA DŁUGOSIODŁO

W 2024 w Gminie funkcjonowało 27 grup diagnostyczno-pomocowych, które odbyły 65 spotkań. W tym samym roku wszczęto 24 procedury „Niebieskie Karty”. Łączna liczba osób w rodzinach doświadczających przemocy, objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” wynosiła 35, w tym: 18 kobiet, 5 mężczyzn i 12 dzieci.

GMINA RZAŚNIK

W 2024 roku 24 grupy diagnostyczno-pomocowe, które funkcjonowały na terenie Gminy odbyły 108 spotkań. W omawianym roku uzupełniono 19 formularzy „Niebieska Karta – A”. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” z uwagi na doświadczanie przemocy wynosiła 29, w tym 10 kobiet, 9 mężczyzn oraz 10 dzieci.

GMINA SOMIANKA

W 2024 roku na terenie Gminy funkcjonowało 30 grup diagnostyczno-pomocowych, które odbyły 60 spotkań. W przedmiotowym roku uruchomiono 14 procedur „Niebieskie Karty”. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” z uwagi na doświadczanie przemocy wynosiła 20, w tym 9 kobiet, 1 mężczyzna oraz 10 dzieci.

GMINA WYSZKÓW

W 2024 roku na terenie Gminy funkcjonowało 188 grup diagnostyczno-pomocowych, które odbyły łącznie 879 spotkań. W tym samym roku wszczęto 200 procedur poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” z uwagi na doświadczanie przemocy wynosiła 264, w tym 105 kobiet, 17 mężczyzn i 142 dzieci.

GMINA ZABRODZIE

W 2024 roku na terenie Gminy funkcjonowało 25 grup diagnostyczno-pomocowych, które zrealizowały łącznie 299 spotkań. W tym samym roku wszczęto 29 procedur poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”, z uwagi na doświadczanie przemocy, wynosiła 60, w tym 21 kobiet, 10 mężczyzn i 29 dzieci.

Polityka antyprzemocowa na poziomie powiatu wyszkowskiego jest regulowana m.in. za sprawą *Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030*, który został przyjęty uchwałą nr LXXV/421/2024 Rady Powiatu w Wyszku z dnia 27 marca 2024 roku. Realizowany jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszku, we współpracy z administracją rządową, samorządową, lokalnym wymiarem sprawiedliwości, służbą zdrowia, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi na rzecz przeciwdziałania przemocy. Celem głównym Programu jest *zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie wyszkowskim*. Równolegle, w każdej z gmin Powiatu opracowywane i przyjmowane są gminne programy przeciwdziałania przemocy domowej, które stanowią uzupełnienie i wsparcie działań podejmowanych na szczeblu powiatowym.

Do zadań własnych Powiatu należy prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej. **Ośrodek Interwencji Kryzysowej** w Wyszku jest prowadzony przez Stowarzyszenie MONAR, któremu w ramach otwartego konkursu ofert Zarząd Powiatu Wyszowskiego powierzył realizację tego zadania. Ośrodek świadczy całodobową pomoc psychologiczną, socjalną i prawną osobom w sytuacjach kryzysowych, w tym osobom doznającym przemocy. W ramach działalności OIK zapewniane jest wsparcie w postaci m.in. tymczasowego schronienia – hostel interwencyjny dysponuje 5 miejscami noclegowymi. W 2024 roku ze wsparcia OIK skorzystało 7 osób.

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Powiatu w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny.

Na poziomie gmin głównymi jednostkami organizacyjnymi zajmującymi się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny są Ośrodki Pomocy Społecznej, które służą pomocą rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzą działania zmierzające do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb i umożliwiają życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Kolejna tabela prezentuje liczbę udzielonych świadczeń rodzinom w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego z podziałem na liczbę dzieci w 2024 roku. Jak wynika z przedstawionych danych, w Powiecie najwięcej świadczeń zostało przyznanych

rodzinom, w których wychowuje się troje dzieci (22 849), natomiast najmniej rodzinom z jednym dzieckiem (4 036).

Tabela 46. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w gminach należących do powiatu wyszkowskiego w 2024 roku (liczba świadczeń)

typ rodziny	jedno dziecko	dwoje dzieci	troje dzieci	czworo i więcej dzieci
Brańszczyk	477	4 040	7 475	4 203
Długosiodło	1 084	2 174	2 264	3 911
Rząśnik	276	1 659	2 916	5 461
Somianka	160	622	2 173	2 244
Wyszków	2 037	4 788	6 494	4 759
Zabrodzie	2	911	1 527	2 114
Powiat wyszkowski	4 036	14 194	22 849	22 692

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok.

W przypadku, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W 2024 roku z omawianych świadczeń w całym Powiecie skorzystało łącznie 368 osób. W stosunku do 2022 roku oznacza to spadek o 6,1%. Najwięcej osób objętych wsparciem zamieszkiwało gminę Wyszków (57,6% wszystkich świadczeniobiorców). Warto zwrócić uwagę na to, że w porównaniu do 2022 roku liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w większości gmin uległa zmniejszeniu – wyjątek stanowi gmina Zabrodzie, gdzie odnotowano niewielki wzrost. Szczegółowe dane z tego zakresu prezentuje kolejna tabela.

Tabela 47. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2022-2024 z podziałem na poszczególne gminy należące do powiatu wyszkowskiego

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	42	38	34
Długosiodło	55	55	54
Rząśnik	34	35	32
Somianka	24	21	19
Wyszków	222	217	212
Zabrodzie	15	15	17
Powiat wyszkowski	392	381	368

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok.

Na przestrzeni lat 2022-2024 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ulegała wahaniom w gminach powiatu wyszkowskiego. Łączna liczba świadczeniobiorców w ciągu omawianych lat zmniejszyła się z 214 w 2022 roku do 195 w 2024 roku, czyli o 8,9%. Rozpatrując liczbę rodzin, którym udzielona została pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego z podziałem na poszczególne gminy można stwierdzić, że największy spadek nastąpił w gminie Zabrodzie, gdzie liczba rodzin zmniejszyła się o 30,0% oraz w gminie Brańszczyk – o 25,0%. Wyjątek stanowi gmina Somianka, gdzie odnotowano wzrost (o 11,8%).

W 2024 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego pomoc z Ośrodków Pomocy Społecznej otrzymało łącznie 195 rodzin zamieszkujących powiat wyszkowski. Należy zauważyć, iż w żadnej z gmin bezradność opiekuńczo-wychowawcza nie była jednym z głównych powodów korzystania ze wsparcia OPS – w gminach Wyszaków i Zabrodzie znajdowała się na czwartym miejscu, w gminach Długosiodło i Somianka – na piątym miejscu, natomiast w gminach Brańszczyk i Rzęśnik – na szóstym miejscu.

Tabela 48. Rodziny, którym zostało udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego we wszystkich gminach należących do powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	20	22	25
Długosiodło	27	35	32
Rzęśnik	13	15	13
Somianka	17	17	19
Wyszaków	117	114	92
Zabrodzie	20	15	14
Powiat wyszkowski	214	218	195

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Ośrodki Pomocy Społecznej realizują zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy ekonomicznym.

W 2024 roku na terenie całego powiatu wyszkowskiego pracowało 10 asystentów rodziny, w tym 5 w gminie Wyszów i po 1 w pozostałych gminach. W omawianym roku asystenci objęli wsparciem łącznie 93 rodziny z terenu Powiatu, w tym najwięcej, bo 34 rodziny z gminy Wyszów. Najmniej rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny zamieszkiwało gminę Zabrodzie (7). W stosunku do 2022 roku łączna liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta uległa zmniejszeniu o 6,1%.

Tabela 49. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024

gmina	2022		2023		2024	
	liczba asystentów rodziny	liczba rodzin	liczba asystentów rodziny	liczba rodzin	liczba asystentów rodziny	liczba rodzin
Brańszczyk	1	9	1	13	1	12
Długosiodło	1	15	1	16	1	17
Rząśnik	1	12	1	10	1	14
Somianka	1	7	1	7	1	9
Wyszów	3	44	4	39	5	34
Zabrodzie	2	12	1	9	1	7
Powiat wyszkowski	9	99	9	94	10	93

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok.

Rodziny z terenu powiatu wyszkowskiego mogą uzyskać specjalistyczną pomoc psychologiczną w **Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Wyszowie**. W ramach działalności Poradni prowadzone są działania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a pomoc kierowana jest do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców, a także pracowników placówek oświatowych.

Zorganizowaną działalność w celach zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży prowadzą wszystkie gminy na terenie powiatu wyszkowskiego. Na ich obszarze działają świetlice wiejskie oferujące działalność edukacyjną i wychowawczą.

Świetlice środowiskowe pełnią ważną rolę w systemie wsparcia dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym. Są to placówki działające najczęściej przy szkołach, ośrodkach pomocy społecznej lub przy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Głównym celem ich działalności jest zapewnienie opieki wychowawczej, pomocy w nauce oraz organizacji czasu wolnego, a także wsparcia socjoterapeutycznego. **Świetlica Środowiskowa „Słoneczna”** stanowi jedyną tego typu placówkę w powiecie wyszkowskim. Świetlica świadczy bezpłatne wsparcie dzienne dla dzieci w trudnej sytuacji społecznej, oferując m.in. pomoc w nauce, zajęcia integracyjne i edukacyjne oraz opiekę wychowawczą.

Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonują trzy domy pomocy społecznej. Dwa z nich prowadzone są przez Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Samarytanek Krzyża Chrystusowego na zlecenie Powiatu Wyszowskiego, a celem jest wsparcie dzieci i młodzieży. **Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci „Fiszor”** to placówka całodobowej opieki zlokalizowana w miejscowości Gaj (gmina Zabrodzie). DPS oferuje 85 miejsc dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną, zapewniając wsparcie terapeutyczne i rehabilitacyjne. **Dom Pomocy Społecznej w Niegowie** zapewnia całodobową opiekę dla 100 dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną. Placówka oferuje opiekę, rehabilitację i terapię zajęciową w nowoczesnie wyposażonych pracowniach.

PROBLEMY ZWIĄZANE Z ZAPEWNIENIEM OPIEKI DZIECIOM POZBAWIONYM OPIEKI RODZICÓW

Podstawowym celem działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest udzielanie pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym: dzieciom, rodzinom, osobom starszym, chorym i z niepełnosprawnością, a także zabezpieczenie dzieciom pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49) system pieczy zastępczej to *zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców*. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Rodzina zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Może być także ustanowiona dla dziecka niedostosowanego społecznie. Rodzina zastępcza w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw.

Celem głównym (strategicznym) *Trzyletniego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wyszowskim na lata 2024-2026* przyjętego Uchwałą Nr LXXIV/413/2024 Rady Powiatu w Wyszowie z dnia 28 lutego 2024 roku jest *rozwój i wspieranie systemu pieczy zastępczej*. Cel ten uzupełniają siedem celów szczegółowych (operacyjnych):

1. Wspieranie działań na rzecz powstania profesjonalnych form rodzinnej pieczy zastępczej, w tym rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domów dziecka.
2. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości i znaczenia rodzicielstwa zastępczego.

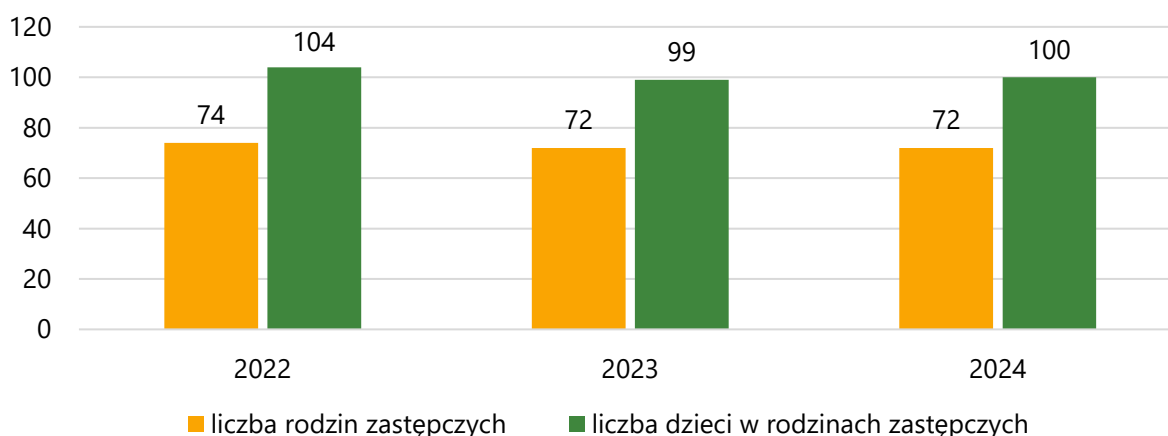
3. Budowanie zintegrowanego systemu pomocy na rzecz dziecka pozbawionego właściwej opieki i wsparcia z uwzględnieniem rozwoju pieczy zastępczej.
4. Rozwój specjalistycznego wsparcia dla osób sprawujących pieczę zastępczą oraz dzieci w niej umieszczonych.
5. Inicjowanie działań zmierzających do minimalnego okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej.
6. Rozwój skutecznego systemu pomocy dla osób usamodzielnianych.
7. Zapewnienie miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodziców, które z różnych powodów nie mogą być umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2024 roku na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonowały 72 rodziny zastępcze, w których przebywało 100 dzieci (stan na 31.12.2024 r.), w tym:

- 55 w spokrewnionych rodzinach zastępczych,
- 28 w niezawodowych rodzinach zastępczych,
- 17 w rodzinach zawodowych.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat odnotowano niewielki spadek liczby rodzin zastępczych oraz liczby dzieci w nich przebywających, co szczegółowo obrazuje kolejny wykres.

Wykres 41. Liczba rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach 2022-2024

Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszowie za 2023 i 2024 rok.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkowie corocznie prowadzi nabór i kampanię promocyjną zachęcającą kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W 2024 roku utworzono 14 nowych rodzin zastępczych, w tym 9 rodzin zastępczych spokrewnionych oraz 5 rodzin niezawodowych³³.

W przypadku wyczerpania możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej lub braku możliwości umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej jest kierowane do instytucjonalnej pieczy zastępczej w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego lub rodzinnego. Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonują 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze: **Dom dla Dzieci Nr 1** oraz **Dom dla Dzieci Nr 2**. Obie placówki funkcjonują jako nowoczesne domy jednorodzinne, każdy przeznaczony dla maksymalnie 14 dzieci. Realizują zadania placówek socjalizacyjnych, zapewniając całodobową opiekę i wychowanie. Placówki są koedukacyjne i zapewniają dzieciom warunki odpowiednie do wieku i możliwości rozwojowych. Na dzień 31.12.2024 r. w placówkach przebywało łącznie 28 dzieci.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyszczególnia rodzaje świadczeń przysługujących na każde dziecko umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Łączny koszt środków finansowych przyznanych rodzinom zastępczym w 2024 roku wyniósł 1 820 658,17 zł³⁴.

Od dnia 1 kwietnia 2016 roku rodzinom zastępczym na każde umieszczone dziecko do ukończenia 18 roku życia przysługuje świadczenie wychowawcze w wysokości 800 zł miesięcznie (do 1 stycznia 2024 roku wynosił on 500 zł miesięcznie), który w całości finansowany jest z dotacji celowej z budżetu państwa.

³³ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkowie za 2024 rok

³⁴ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkowie za 2024 rok

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszowie zgłasza potrzebę wzmocnienia systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zwiększenie zatrudnienia o terapeutę i pedagoga w pełnym wymiarze czasu pracy, co pozwoli na zapewnienie kompleksowego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla rodzin zastępczych oraz wychowanków. Konieczne jest również utworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób opuszczających pieczę zastępczą, celem przygotowania ich do samodzielnego funkcjonowania w dorosłości. Istotnym elementem rozwoju systemu pieczy jest także zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych, w tym utworzenie rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzinnego domu dziecka.

STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem społeczności lokalnej.

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji osób starszych.

W 2024 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 21,4% wszystkich mieszkańców powiatu wyszkowskiego, co oznacza wzrost w stosunku do 2022 roku o 0,9 pp. Największy odsetek seniorów zamieszkiwał w 2024 roku gminę Brańszczyk (22,3%), natomiast najmniejszy gminę Rząśnik (19,6%). Szczegółowe dane prezentuje kolejna tabela.

Tabela 50. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Powiecie i gminach do niego należących na przestrzeni lat 2022-2024 (w procentach)

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	22,2	22,3	22,3
Długosiodło	20,4	20,7	21,0
Rząśnik	18,6	19,0	19,6
Somianka	20,9	21,2	21,6
Wyszków	20,6	21,2	21,7
Zabrodzie	19,4	20,0	20,3
Powiat wyszkowski	20,5	21,0	21,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Łączna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia pomocy społecznej we wszystkich gminach powiatu wyszkowskiego kształtowała się w 2024 roku na poziomie 319. Na przestrzeni omawianych lat dostrzegalny jest spadek łącznej liczby wypłaconych świadczeń w tym zakresie, który w 2024 roku względem roku 2022 ukształtował się na poziomie 8,9%.

Tabela 51. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w gminach powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024 (według liczby wypłaconych świadczeń)

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	80	72	70
Długosiodło	33	31	27
Rząśnik	13	9	7
Somianka	18	10	9
Wyszków	191	206	193
Zabrodzie	15	13	13
RAZEM	350	341	319

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok.

W 2024 roku łącznie w pięciu gminach powiatu wyszkowskiego (za wyjątkiem gminy Rząśnik) przyznano 222 zasiłki pielęgnacyjne osobom, które ukończyły 75 lat. Liczba świadczeń przyznawanych osobom po 75 roku życia w porównaniu do 2022 roku zmniejszyła się o 8,3%. Najwięcej zasiłków pielęgnacyjnych w 2024 roku przyznano mieszkańcom gminy Wyszaków (109). W porównaniu do 2022 roku spadek przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych osobom, które ukończyły 75 lat można zauważyć w większość gmin powiatu wyszkowskiego – wyjątek stanowią gminy Somianka oraz Zabrodzie, gdzie odnotowano wzrost. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 52. Liczba zasiłków pielęgnacyjnych przyznanych osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2022-2024 w gminach powiatu wyszkowskiego

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	49	36	29
Długosiodło	61	52	48
Rząśnik	0	0	0
Somianka	10	12	12
Wyszaków	110	124	109
Zabrodzie	12	18	24
Powiat wyszkowski	242	242	222

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok.

Jedną z form wsparcia osób starszych jest Korpus Wsparcia Seniorów, tj. forma usług społecznych adresowana do osób powyżej 65. roku życia, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub samotność potrzebują wsparcia w codziennym życiu. Program zakłada m.in. świadczenie usług opiekuńczych i towarzyszących, pomoc w zakupach, załatwianiu spraw urzędowych, czy utrzymaniu kontaktów społecznych. W ramach programu możliwe jest także wyposażenie seniorów w tzw. opaski bezpieczeństwa, które pozwalają na szybkie wezwanie pomocy w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia. Jest to usługa realizowana w dwóch gminach na terenie powiatu wyszkowskiego, w tym w gminie Brańszczyk oraz Wyszaków. W 2024 roku opieką objęto łącznie 86 osób, w tym 18 mieszkańców gminy Brańszczyk i 68 seniorów z obszaru gminy Wyszaków.

Ponadto instrumentem wsparcia dedykowanym osobom starszym jest funkcjonująca w gminie Wyszków **Wyszowska Karta Seniora**. Oferuje ona dostęp do preferencyjnych warunków korzystania z instytucji publicznych i usług partnerów lokalnych – m.in. zniżki na pływalię, zajęcia sportowe, imprezy kulturalne. W 2024 roku wydano 359 kart.

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej (DPS). Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70,0% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą małżonkowie, zstępni przed wstępnymi, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi gmina. Liczbę osób przebywających w nich w analizowanym okresie czasu oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. W latach 2022-2024 liczba mieszkańców, za których pobyt w DPS poniosły odpłatność gminy z terenu powiatu wyszkowskiego wzrosła o 9 osób. W 2024 roku gmina Wyszków ponosiła odpłatność za największą liczbę osób przebywających w Domu pomocy społecznej (57), natomiast gminy Długosiodło i Rząśnik poniosły odpłatność za najmniejszą liczbę osób – po 4 osoby. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 53. Liczba osób, za których pobyt w Domu Pomocy Społecznej poszczególne gminy powiatu wyszkowskiego poniosły odpłatność na przestrzeni lat 2022-2024

gmina	2022	2023	2024
Brańszczyk	17	18	18
Długosiodło	4	6	4
Rząśnik	3	3	4
Somianka	9	4	6
Wyszków	48	53	57
Zabrodzie	5	5	6
Powiat wyszkowski	86	89	95

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022, 2023 i 2024.

Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonują 3 placówki, które świadczą pomoc osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu niepełnosprawności, wieku lub choroby, a jedną z nich jest **Dom Pomocy Społecznej w Brańszczyku**. DPS jest placówką przeznaczoną dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną. Placówka dysponuje 194 miejscami i zapewnia całodobową opiekę, rehabilitację oraz zajęcia terapeutyczne i integracyjne.

Dom Dziennego Pobytu „Senior” w Wyszkanie jest placówką, która zapewnia codienne wsparcie osobom starszym poprzez organizację zajęć aktywizujących, integracyjnych i edukacyjnych. Celem działalności jest przeciwdziałanie izolacji społecznej oraz wspieranie samodzielności i aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu lokalnej społeczności. Dom funkcjonuje w dni powszednie i oferuje m.in. warsztaty tematyczne, spotkania okolicznościowe oraz dostęp do podstawowych usług socjalnych.

Uniwersytety Trzeciego Wieku, czyli uczelnie dla osób starszych powstały na gruncie idei *lifelong learning*, czyli uczenia się przez całe życie. Głównym celem powstawania UTW przy uczelniach wyższych i gminach jest ogólne kształcenie seniorów, a tematyka oferowanych zajęć jest różnorodna i zależy od specyfiki podmiotu prowadzącego oraz lokalnych potrzeb. W ramach wykładów, lektoratów językowych, warsztatów, a także wycieczek seniorom umożliwia się wieloaspektowy rozwój w szybko zmieniającym się otoczeniu. Ponadto uczestnicy zajęć zdobywają nowe, praktyczne umiejętności, które mają za zadanie ułatwić im codzienne funkcjonowanie w społeczności, a także są niezbędne do wykonywania pracy zawodowej. Na terenie Powiatu funkcjonuje **Wyszowski Uniwersytet Trzeciego Wieku** w Wyszkanie, działający od 2010 roku jako organizacja pożytku publicznego. W ramach oferty programowej WUTW zapewnia słuchaczom dostęp do zajęć edukacyjnych, artystycznych i prozdrowotnych, w tym m.in. kursów językowych, komputerowych i fotograficznych, warsztatów plastycznych oraz aktywności fizycznych – takich jak gimnastyka, aerobik w wodzie czy Nordic Walking – dostosowanych do potrzeb i możliwości osób starszych.

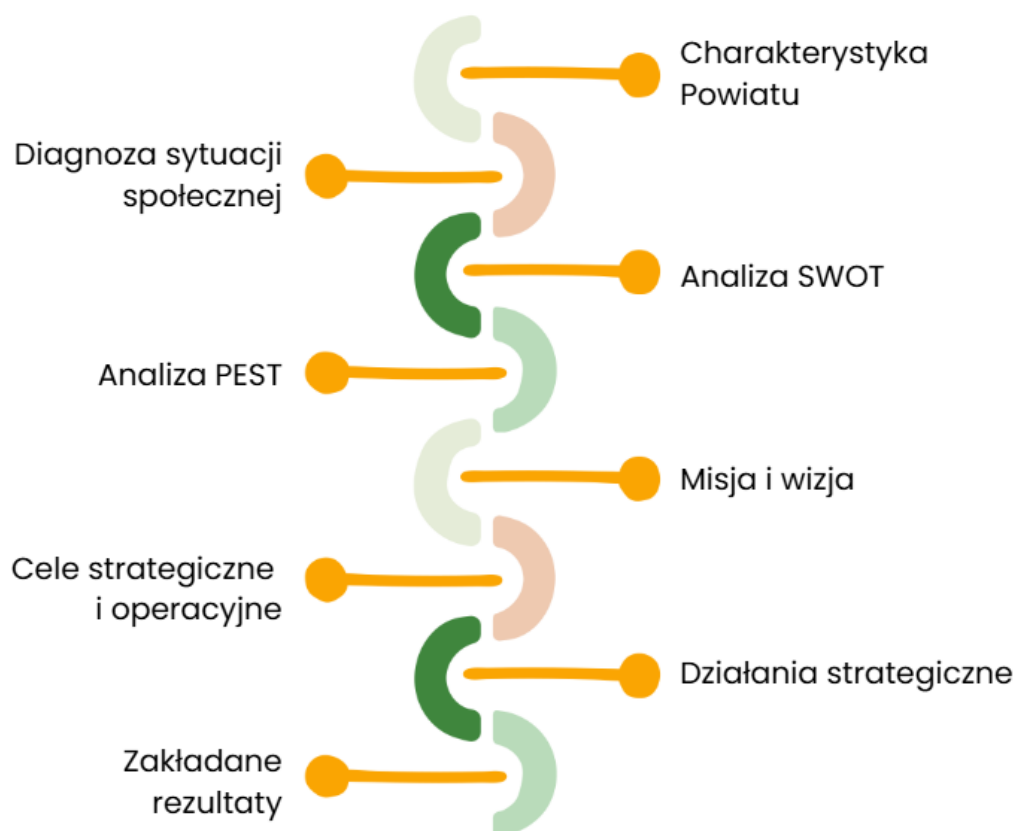
Dodatkowo na terenie Powiatu funkcjonuje **9 klubów seniora**, których celem jest aktywizacja osób starszych, organizowanie życia kulturalno-towarzyskiego oraz sportowego – znajdują się one w gminach Brańszczyk oraz Długosiodło, są to:

- Klub Seniora przy Kole Gospodyń Wiejskich w Brańszczyku,
- „Turzyńska Seniorada” w Turzynie,
- Akademia Aktywnych Seniorów w Blochach,
- Bosewskie Starszaki,
- Strażnicy Tradycji Chrzczanka Włóściańska,
- Niezapominajka Długosiodło,
- Złota Jesień Długosiodło,
- Jutrzenka Jaszczuły,
- Zosieńka Sieczychy.

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: analizy SWOT i PEST, misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów monitorowania i ewaluacji oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 8. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: Opracowanie własne.

ANALIZA SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu Strategii jest **analiza SWOT**, która polega na zbadaniu silnych i słabych stron podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

1. Położenie w strefie oddziaływania aglomeracji warszawskiej, zapewniające dostęp do rynku pracy, edukacji i usług.
2. Niższa niż w całej Polsce i w województwie mazowieckim stopa bezrobocia rejestrowanego.
3. Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
4. Obecność dużych przedsiębiorstw zatrudniających od 250 do 999 pracowników oraz powyżej 999 osób na terenie Powiatu.
5. Rozwinięta infrastruktura kulturalna i sportowo-rekreacyjna we wszystkich gminach.
6. Funkcjonowanie na terenie Powiatu placówek opieki nad dziećmi do lat 3.
7. Działalność dwóch Uniwersytetów Dziecięcych, z szeroką ofertą zajęć skierowanych do dzieci w wieku wczesnoszkolnym.
8. Obecność placówek opieki medycznej na terenie wszystkich gmin w Powiecie.
9. Funkcjonowanie licznych organizacji zrzeszających mieszkańców Powiatu Wyszowskiego, w tym organizacji pozarządowych.
10. Spadek wskaźnika deprywacji lokalnej (liczby pobierających świadczenia pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców).
11. Spadek liczby osób długotrwale pobierających świadczenia pomocy społecznej.

SŁABE STRONY

1. Spadek liczby mieszkańców na terenie Powiatu na przestrzeni lat.
2. Utrzymujący się ujemny przyrost naturalny oraz wewnętrzne saldo migracji.
3. Uzależnienia wśród osób dorosłych jako największy problem społeczny na terenie Powiatu, w opinii mieszkańców.
4. Niedostateczna liczba wykwalifikowanych pracowników w obszarze pomocy społecznej, powodująca przeciążenie kadry i ograniczenie możliwości realizacji pełnego zakresu działań.
5. Niewystarczające środki finansowe do realizacji planowanych projektów i inwestycji, ograniczając rozwój oferty wsparcia i jakości świadczonych usług.
6. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni ostatnich lat.
7. Brak schroniska dla osób znajdujących się w kryzysie bezdomności.
8. Znaczący udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób pozostających bez pracy.
9. Wzrost udziału osób bezrobotnych będących przed 25 i 30 rokiem życia w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy.
10. Niskie kompetencje wychowawcze rodziców i związana z tym konieczność umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

12. Rozbudowana oferta edukacyjna, kulturalna i prozdrowotna dla osób starszych dzięki działalności Wyszowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz klubów seniora, sprzyjająca aktywizacji, integracji i poprawie jakości życia seniorów.13. Dostępność placówek zapewniających całodobową opiekę i aktywizację osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.14. Działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej, Środowiskowego Domu Samopomocy, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego oraz Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego.15. Spadek liczby osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej.16. Prowadzenie aktywnych działań profilaktycznych i edukacyjnych, włączających dzieci z trudnościami rozwojowymi lub społecznymi w życie grupy rówieśniczej.17. Rozwinięta sieć grup wsparcia sprzyjająca integracji, aktywizacji i pomocy mieszkańcom w trudnych sytuacjach życiowych.18. Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu w większości gmin Powiatu Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych.19. Spadek liczby mieszkańców Powiatu dotkniętych problemem ubóstwa, bezrobocia i alkoholizmu.20. Wzrost wskaźnika wykrywalności przestępstw.21. Spadek liczby przestępstw w Powiecie.	11. Niewystarczająca liczba miejsc w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.12. Zmniejszająca się liczba rodzin zastępczych.13. Wzrost liczby osób umieszczanych w Domach Pomocy Społecznej.14. Długi czas oczekiwania na wizyty u specjalistów.15. Brak zapewnienia dowozu dorosłych osób z niepełnosprawnościami w części gmin powiatu wyszkowskiego.16. Niski poziom korzystania z pomocy w zakresie zdrowia psychicznego, wynikający m.in. z uwarunkowań lokalizacyjnych oraz zjawiska stygmatyzacji chorób psychicznych.17. Łatwy dostęp do napojów alkoholowych jako czynnik sprzyjający wzrostowi przestępczości i przemocy domowej.18. Niewystarczająca liczba spółdzielni socjalnych, wpływająca na ograniczone możliwości wsparcia zatrudnienia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.19. Niedostateczny poziom komunikacji publicznej na terenach wiejskich.20. Nasilający się problem zjawiska przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.21. Wzrastający niepokój mieszkańców związany z bezpieczeństwem w środowisku wielokulturowym.22. Powszechność alkoholu w życiu rodzinnym sprzyjająca obniżeniu świadomości ryzyka i utrwalaniu niewłaściwych wzorców w środowisku społecznym.

- 22.** Realizacja projektów i programów na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych i ich integracji w środowisku lokalnym, w tym Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej.
- 23.** Wsparcie opiekunów osób zależnych w postaci opieki wytchnieniowej.
- 24.** Szeroka i zróżnicowana sieć instytucji i organizacji wspierających osoby z niepełnosprawnością, zapewniająca dostęp do usług opiekuńczych, edukacyjnych, terapeutycznych i społecznych na terenie całego Powiatu.
- 25.** Działalność samopomocowych grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.
- 26.** Realizacja programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE, IPiN, programów z obszaru profilaktyki uniwersalnej oraz działań nie będących ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi.
- 27.** Działalność Stowarzyszenia MONAR zapewniającego wsparcie osobom z problemem uzależnień oraz ich rodzinom, wzmacniając lokalny system pomocy społecznej i profilaktyki.
- 28.** Realizacja programów i organizacja wydarzeń aktywizujących mieszkańców Powiatu pozostających bez pracy.
- 23.** Brak zdeinstytucjonalizowanej oferty dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami w zakresie mieszkalnictwa (nie o charakterze treningowym lecz ciągłym, np. Zespół Mieszkań Wspomaganych), zastępujących pobyt w placówkach typu DPS.

- 29.** Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
- 30.** Wsparcie rodzin poprzez działalność Asystentów Rodziny.
- 31.** Funkcjonowanie Świetlicy Środowiskowej „Słoneczna”, udzielającej wsparcia dla dzieci w trudnej sytuacji społecznej.
- 32.** Dostępność świetlic wiejskich na terenie każdej Gminy, realizujących zadania edukacyjne i wychowawcze.
- 33.** Działalność Domów Pomocy Społecznej zapewniających całodobową opiekę dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych.
- 34.** Działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej, prowadzonego przez Stowarzyszenie MONAR.
- 35.** Szeroka działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, w tym Szkoły dla Rodziców i Wychowawców.

SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Dostęp do funduszy europejskich i krajowych umożliwiający pozyskiwanie dodatkowych środków na projekty społeczne oraz rozwój lokalnej infrastruktury. 2. Zmiany w polityce społecznej na szczeblu krajowym, sprzyjające przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i bezrobociu oraz wspierające intensyfikację działań lokalnych. 3. Rozwój procesu deinstytucjonalizacji, pozwalający na tworzenie bardziej zintegrowanych i zindywidualizowanych form wsparcia, podnoszących jakość życia mieszkańców. 4. Wzrost przedsiębiorczości w regionie, generujący nowe miejsca pracy i wspierający rozwój gospodarczy. 5. Dostęp do programów ogólnopolskich i międzynarodowych oferujących wsparcie społeczne dla różnych grup mieszkańców. 6. Możliwość realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych finansowanych ze źródeł krajowych i unijnych, skierowanych do dzieci, młodzieży i rodzin. 7. Programy podnoszenia kwalifikacji zawodowych finansowanych ze środków zewnętrznych, sprzyjające rozwojowi kompetencji mieszkańców.	1. Odpływ młodych mieszkańców i depopulacja, prowadzące do spowolnienia rozwoju demograficznego i gospodarczego Powiatu. 2. Starzenie się społeczeństwa, zwiększające obciążenie systemów opieki zdrowotnej i społecznej oraz osłabiające stabilność gospodarczą. 3. Rozpad więzi rodzinnych w wyniku zmian społeczno-cywilizacyjnych, skutkujący m.in. eurosieroctwem, uzależnieniami behawioralnymi i problemami wychowawczymi. 4. Ograniczony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania, utrudniający realizację projektów społecznych i inwestycyjnych. 5. Niedostateczna dostępność szkoleń podnoszących kwalifikacje kadr instytucji publicznych. 6. Trudności we współpracy międzyinstytucjonalnej na szczeblu krajowym i międzynarodowym. 7. Rosnące zapotrzebowanie na placówki opiekuńcze dla osób starszych i z niepełnosprawnościami. 8. Izolacja społeczna i samotność osób starszych, negatywnie wpływające na ich zdrowie i jakość życia. 9. Łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych. 10. Wzrost uzależnień behawioralnych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. 11. Niskie zainteresowanie rodzin pełnieniem funkcji rodziny zastępczej. 12. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

- 8.** Postęp technologiczny i rozwój cyfryzacji, zwiększający dostęp do edukacji, pracy zdalnej i usług społecznych.
- 9.** Wzrost świadomości i zaangażowania obywatelskiego, wzmacniający działania na rzecz społeczności lokalnej.
- 10.** Rosnące znaczenie dialogu międzypokoleniowego, sprzyjającego wymianie wiedzy i budowaniu solidarności społecznej.
- 11.** Zwiększająca się świadomość zdrowego stylu życia i potrzeby działań profilaktycznych.
- 12.** Większa obecność tematyki dotyczącej osób z niepełnosprawnościami w mediach, wpływająca na pozytywną zmianę postrzegania tej grupy.
- 13.** Rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i fundacjami krajowymi oraz międzynarodowymi, oferującymi granty i wsparcie projektów społecznych.
- 14.** Zmieniające się trendy w edukacji i na rynku pracy, generujące zapotrzebowanie na nowe kwalifikacje i sprzyjające aktywizacji mieszkańców.
- 15.** Wzrost wsparcia dla inicjatyw ekologicznych i klimatycznych, stwarzający nowe możliwości zatrudnienia i projektów społecznych.
- 16.** Rosnące znaczenie zdrowia psychicznego i fizycznego, otwierające szanse na wdrażanie programów wsparcia w tych obszarach.

17. Rosnąca dostępność i przejrzystość informacji o źródłach pomocy w zakresie problemów społecznych, sprzyjająca skuteczniejszemu korzystaniu z dostępnych form wsparcia.

18. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.

ANALIZA PEST

Analiza PEST to jedno z najczęściej stosowanych narzędzi służących do oceny uwarunkowań politycznych, ekonomicznych, społecznych i technologicznych w otoczeniu instytucji publicznych, prywatnych i pozarządowych. Regularne diagnozowanie oraz monitorowanie makrootoczenia umożliwia identyfikację zmian zachodzących w otoczeniu, reagowanie na nie oraz minimalizowanie ryzyka zakłóceń w funkcjonowaniu.

CZYNNIKI POLITYCZNE

obejmują uwarunkowania polityczne, działalność wewnętrzną i międzynarodową Państwa oraz kierunki polityczno-legislacyjne administracji centralnej. Czynniki te wyznaczają ramy i kierunki polityki społecznej, w tym działań realizowanych przez instytucje lokalne. Sprawna współpraca z otoczeniem politycznym jest kluczowa dla skutecznej realizacji zadań statutowych.

CZYNNIKI EKONOMICZNE

odnoszą się do sytuacji gospodarczej, rynku pracy, warunków zatrudnienia, poziomu inflacji i stopy bezrobocia. Kondycja gospodarki wpływa na możliwości rozwoju społeczno-zawodowego mieszkańców. Trudna sytuacja ekonomiczna może sprzyjać utrwalaniu nierówności społecznych oraz postaw bierności zawodowej.

CZYNNIKI SPOŁECZNE

dotyczą uwarunkowań demograficznych, stylu życia, trendów społecznych oraz kondycji zdrowotnej społeczeństwa. Zmiany społeczne kształtują relacje międzyludzkie, postawy wobec państwa oraz systemu wsparcia. Ważnym elementem jest przeciwdziałanie stygmatyzacji i marginalizacji poprzez promowanie postaw inkluzywnych.

CZYNNIKI TECHNOLOGICZNE

obejmują poziom innowacyjności, rozwój badań oraz wdrażanie nowych technologii. Nowoczesne rozwiązania sprzyjają zwiększeniu dostępności usług społecznych i zdrowotnych, w tym w geriatric, pediatrii czy rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami. Innowacje społeczne umożliwiają skuteczniejsze wsparcie osób wymagających pomocy z uwagi na wiek, stan zdrowia lub sytuację materialną.

P
E
S
T

CZYNNIKI POLITYCZNE

Wysoki poziom integracji europejskiej wyznacza kluczowe kierunki ponadnarodowej działalności Państwa oraz zapewnia dostęp do strumieni finansowania polityk publicznych, co sprzyja tworzeniu spójnego systemu pomocy społecznej w ramach UE.

Spadek zaufania społecznego do władz oraz narastające napięcia na linii obywatele – władza, mogą skutkować biernością beneficjentów i ograniczoną akceptacją oferowanych form wsparcia.

Niestabilna sytuacja geopolityczna (m.in. konflikty na Bliskim Wschodzie, w Ukrainie i na Białorusi) przyczynia się do wzrostu migracji międzynarodowych oraz nasilania zjawiska handlu ludźmi, co wymaga podejmowania działań w obszarze wsparcia imigrantów.

Rosnące zagrożenie terroryzmem oraz działalność ugrupowań ekstremistycznych generują nowe wyzwania dla instytucji pomocy społecznej, wymuszając rozszerzanie zakresu działań o kwestie związane z bezpieczeństwem publicznym.

Polityka wyrównywania poziomu rozwoju regionów mniej uprzywilejowanych oraz kierowanie dodatkowych środków finansowych na te obszary pozytywnie wpływają na funkcjonowanie instytucji pomocy społecznej, poprawiając jakość życia mieszkańców i sprzyjając wymianie dobrych praktyk pomiędzy regionami.

Niedostateczna partycypacja społeczna, przejawiająca się m.in. brakiem konsultacji społecznych i referendum w sprawach istotnych dla mieszkańców, może prowadzić do spadku zaufania do władz lokalnych i instytucji pomocowych. Wymaga to zwiększenia zaangażowania obywateli w proces decyzyjny.

Brak stabilności prawnej oraz częste reformy w obszarze prawa, edukacji, zatrudnienia i systemu podatkowego (zwłaszcza w odniesieniu do sektora MŚP) utrudniają mieszkańcom osiągnięcie stabilności życiowej i negatywnie wpływają na postrzeganie instytucji publicznych.

CZYNNIKI EKONOMICZNE

Utrzymujący się wzrost gospodarczy kraju zwiększa pulę środków publicznych kierowanych do powiatu wyszkowskiego, umożliwiając realizację nowych programów wsparcia i włączenia społecznego przez administrację rządową.

Atrakcyjność inwestycyjna Polski i Mazowsza sprzyja rozwojowi dużych przedsiębiorstw, w których zatrudnienie znajdują mieszkańcy Powiatu. Środki uzyskane z podatków i opłat od inwestorów umożliwiają realizację projektów społecznych oraz nowych inicjatyw wspierających lokalną społeczność.

Wysokie obciążenia podatkowe ograniczają rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Wysokie koszty prowadzenia działalności i zatrudnienia pracowników zniechęcają do zakładania firm i współtworzenia lokalnego rynku pracy.

Zmniejszająca się liczba publicznych zakładów pracy i spółek Skarbu Państwa ogranicza możliwości tworzenia miejsc pracy chronionej dla osób wymagających wsparcia. Wymusza to ścisłą współpracę Powiatu z prywatnymi przedsiębiorstwami w celu zwiększenia zatrudnienia, m.in. osób z niepełnosprawnościami.

Niedostateczne wsparcie dla przedsiębiorstw społecznych ogranicza potencjał włączenia społeczno-zawodowego osób wykluczonych i z niepełnosprawnościami. Rozwój tego sektora mógłby przeciwdziałać marginalizacji społecznej wynikającej z przyczyn ekonomicznych.

Rozwój sektora usług i produkcji przy spadku zatrudnienia w rolnictwie podnosi poziom wynagrodzeń mieszkańców oraz konkurencyjność regionu, co przekłada się na spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej ze względów ekonomicznych.

Wysoka inflacja i niski poziom dochodów powodują, że świadczenia z pomocy społecznej są niewystarczające w stosunku do rzeczywistych potrzeb mieszkańców.

Rozbudowana sieć komunikacyjno-tranzytowa sprzyja handlowi międzynarodowemu, rozwojowi regionu, zwiększeniu zatrudnienia i poprawie jakości życia mieszkańców.

CZYNNIKI SPOŁECZNE

Starzenie się społeczeństwa wymusza rozwój usług opiekuńczych, wsparcia seniorów oraz tworzenie przestrzeni do integracji międzypokoleniowej.

Wzrost znaczenia wartości demokratycznych, szczególnie wśród młodych osób, sprzyja kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego, oddolnym inicjatywom i rozwojowi wolontariatu.

Podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców zwiększa ich szanse na rynku pracy, wzmacnia postawy prospołeczne oraz sprzyja tworzeniu środowiska wolnego od przemocy i uzależnień.

Rosnąca świadomość profilaktyki zdrowotnej wspiera kształtowanie pożądanых postaw społecznych i jest kluczowa w kontekście starzenia się populacji.

Aktywna polityka prorodzinna wpływa na konieczność dostosowywania lokalnych programów wsparcia do zmieniających się potrzeb rodzin i podnoszenia kompetencji kadr.

Wzrost popytu na produkty krajowe stwarza możliwości rozwoju lokalnych przedsiębiorstw oraz powstawania inicjatyw w ramach ekonomii społecznej.

Rosnące zainteresowanie rolnictwem ekologicznym i produkcją *less waste* daje szanse na wzrost dochodów rolników, dostęp do dotacji oraz ograniczenie potrzeby korzystania z pomocy społecznej.

Silna solidarność międzypokoleniowa wspiera rozwój form pomocy i uwrażliwia społeczność na potrzeby osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Wzrost odpowiedzialności społecznej i dbałość o skutki działań w przyszłości (m.in. w obszarze ekologii) sprzyja wdrażaniu długofalowych działań opartych na zasobach lokalnych.

Konsumpcyjny styl życia obniża jakość funkcjonowania rodzin, zwiększa zapotrzebowanie na dobra i usługi oraz nasila problemy wychowawcze.

Wysoka mobilność młodych osób umożliwia zdobywanie wykształcenia i doświadczeń poza regionem, lecz jednocześnie powoduje odpływ specjalistów i osłabia lokalny potencjał społeczno-gospodarczy.

Niska stabilność życiowa i ograniczone zaufanie społeczeństwa do systemu wsparcia sprzyjają pracy nierejestrowanej i rezygnacji z korzystania z instytucjonalnej pomocy.

Polaryzacja postaw i aspiracji społecznych nasila różnice w wizjach rozwoju społecznego i funkcjonowania systemu wsparcia, co może prowadzić do destabilizacji polityki społecznej.

Roszczeniowe postawy osób nieaktywnych zawodowo zwiększają zapotrzebowanie na pomoc finansową i mogą przekroczyć możliwości zasobowe lokalnego systemu wsparcia.

CZYNNIKI TECHNOLOGICZNE

Współpraca z ośrodkami badawczymi i uczelniami wyższymi w zakresie wdrażania nowych technologii stwarza możliwość wykorzystania innowacji społecznych na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami, wspierając rozwój form pomocy i wzmacniając ich potencjał.

Rozwój odnawialnych źródeł energii sprzyja powstawaniu nowych przedsiębiorstw w regionie, zwiększając jakość życia mieszkańców i tworząc nowe miejsca pracy.

Innowacje w sektorze transportowo-przemysłowym (m.in. przemysł ciężki, lotnictwo) umożliwiają tworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy.

Powszechne korzystanie z urządzeń telekomunikacyjnych niesie ryzyko dla zdrowia i prywatności mieszkańców oraz sprzyja rozwojowi nowych zagrożeń, takich jak uzależnienia behawioralne czy cyberprzemoc.

MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Powiatu w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej i pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Powiat zmierza.

Powiat wyszkowski dąży do skutecznej realizacji zadań publicznych, koncentrując się na poprawie jakości życia mieszkańców, rozwiązywaniu problemów społecznych oraz wspieraniu lokalnych inicjatyw z wykorzystaniem dostępnych zasobów.

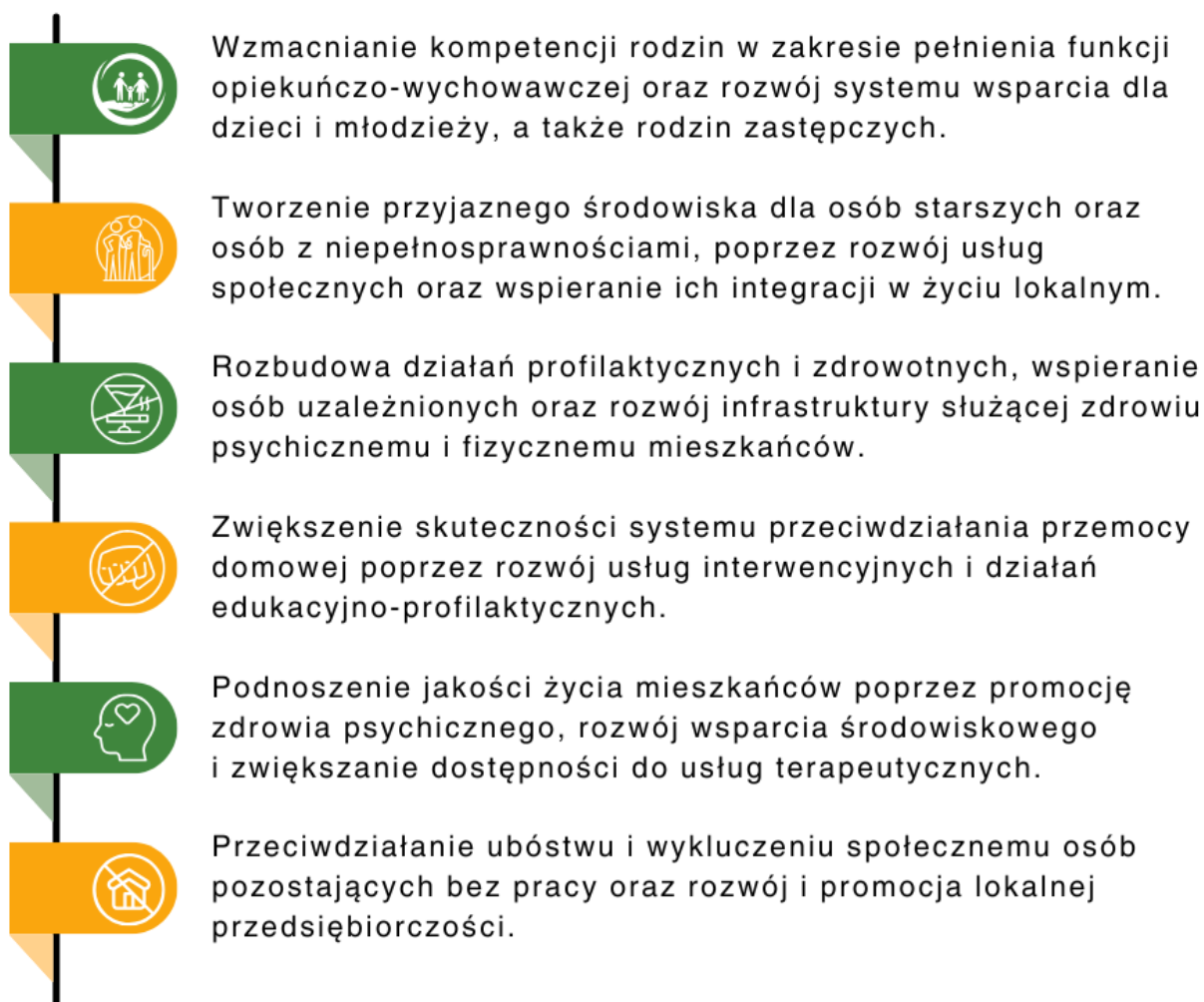

Powiat wyszkowski buduje przyjazne warunki do rozwoju mieszkańców, wspiera integrację społeczną i międzypokoleniową oraz dąży do zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego, wpływając tym samym na trwałą poprawę jakości życia lokalnej społeczności.

KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

Rysunek 9. Cele strategiczne

Źródło: Opracowanie własne.

I CEL STRATEGICZNY

Wzmacnianie kompetencji rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz rozwój systemu wsparcia dla dzieci i młodzieży, a także rodzin zastępczych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
I.1. Wspomaganie rodzin w rozwijaniu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych oraz prawidłowym wypełnianiu ich funkcji.				
Prowadzenie działań w zakresie rozpoznawania problemów opiekuńczo-wychowawczych, deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku rówieśniczym i szkolnym.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem z powodu problemów opiekuńczo-wychowawczych. Liczba działań podjętych w celu wsparcia rodzin z terenu Powiatu.	PPP, GOPS, OPS, placówki oświatowe	Budżety gmin, budżet Powiatu
Organizowanie kampanii informacyjnych dla rodzin na temat dostępnego poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz możliwości uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Powiatu.	Liczba kampanii informacyjnych na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego.	PCPR, GOPS, OPS, PPP, placówki oświatowe	Budżety gmin, budżet Powiatu
Organizowanie warsztatów i szkoleń dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Powiatu.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	GOPS, OPS, PPP, PCPR, placówki oświatowe	Budżety gmin, budżet Powiatu

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Zwiększenie liczby miejsc w publicznych przedszkolach i żłobkach, funkcjonujących na terenie Powiatu.	Zapewnienie dostępu do nieodpłatnej edukacji i wychowania dla dzieci z terenu Powiatu.	Liczba miejsc w publicznych przedszkolach. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w publicznych przedszkolach.	samorządy gminne	Budżety gmin
Organizowanie działań i aktywności mających na celu integrację rodzin zastępczych, w tym konkursów dla dzieci, festynów i pikników rodzinnych.	Podniesienie poziomu integracji rodzin zastępczych z terenu Powiatu.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin zastępczych.	samorząd powiatowy, PCPR	Budżet Powiatu
Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodzin zastępczych.	Wzrost liczby działań skierowanych do rodzin zastępczych z terenu Powiatu, przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	PCPR, NGO	Budżet Powiatu
Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego, psychologicznego i pedagogicznego.	Poprawa psycho-społecznego funkcjonowania rodzin.	Liczba rodzin objętych specjalistycznym poradnictwem.	PCPR, GOPS, OPS, PPP	Budżety gmin, budżet Powiatu
I.II. Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci i młodzieży oraz poszerzenie działań rozwijających ich zainteresowania.				
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę.	samorząd powiatowy, samorządy gminne, placówki oświatowe	Brak kosztów

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Powiatu.	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.	samorządy gminne, samorząd powiatu, placówki oświatowe, placówki sportowe i kulturowe, NGO	Budżety gmin, budżet Powiatu, budżet Państwa
Wspieranie prawidłowego rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży.	Podnoszenie poziomu funkcjonowania psycho-społecznego dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologa/ pedagoga.	PPP, placówki oświatowe	Budżet Powiatu, budżety gmin
Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Powiatu.	Przeciwdziałanie podejmowaniu przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych.	Liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	GOPS, OPS, NGO, GKRPA, placówki oświatowe, placówki kulturalne, samorządy gminne, samorząd powiatowy	Budżet Powiatu, budżety gmin
I.III. Rozwój systemu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz udzielanie kompleksowego wsparcia wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą.				
Organizowanie szkoleń i warsztatów podnoszących kompetencje rodziców zastępczych i osób prowadzących rodzinną pieczę zastępczą.	Podniesienie poziomu jakości funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej.	Liczba osób biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje.	PCPR	Budżet Powiatu
Udzielanie pomocy i wsparcia w usamodzielnieniu się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.	Zapewnienie wychowankom pieczy zastępczej odpowiednich warunków do samodzielnego funkcjonowania.	Liczba wychowanków objętych pomocą i wsparciem w usamodzielnieniu się.	PCPR	Budżet Powiatu

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Zainicjowanie utworzenia mieszkania treningowego dla dorosłych wychowanków pieczy zastępczej.	Zapewnienie dorosłym wychowankom pieczy zastępczej wsparcia i schronienia.	Liczba osób korzystających z mieszkania treningowego.	samorząd powiatowy, PCPR	Budżet Powiatu, budżet Państwa
Podejmowanie współpracy międzyinstytucjonalnej w celu powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.	Wzmocnienie więzi rodzinnych.	Liczba działań podjętych we współpracy na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych.	PCPR, GOPS, OPS, Sąd Rejonowy, kuratorzy, samorząd powiatowy, samorządy gminne	Brak kosztów
Zapewnianie rodzinom zastępczym i dzieciom przebywającym w rodzinach zastępczych pomocy specjalistycznej oraz pomocy ze strony koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.	Ogólna poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających.	Liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych, którym udzielono pomocy specjalistycznej.	PCPR	Budżet Powiatu
Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych.	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego dla rodzin zastępczych.	Liczba utworzonych grup wsparcia.	PCPR	Budżet Powiatu
Pozyskiwanie oraz szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.	Rozwój pieczy zastępczej.	Liczba kandydatów biorących udział w szkoleniu do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.	PCPR	Budżet Powiatu

II CEL STRATEGICZNY

Tworzenie przyjaznego środowiska dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, poprzez rozwój usług społecznych oraz wspieranie ich integracji w życiu lokalnym.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
II.1. Zabezpieczenie potrzeb i oczekiwań osób starszych oraz umożliwienie im aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturowym.				
Wsparcie i inicjowanie działań mających na celu aktywizację społeczną i integrację osób starszych.	Poprawa społecznego funkcjonowania osób starszych z terenu Powiatu.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach.	GOPS, OPS, WUTW, kluby seniora, DPS, świetlice wiejskie	Budżety gmin, budżet Powiatu
Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Uzyskanie rzetelnych informacji odnośnie sytuacji i potrzeb seniorów.	Liczba zrealizowanych diagnoz (badania ankietowe, wywiady, sprawozdania itp.)	GOPS, OPS, DPS	Budżety gmin, budżet Powiatu
Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Wzrost kompetencji opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.	GOPS, OPS	Budżety gmin, Fundusze Europejskie
Rozwój miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone są różnorodne aktywności.	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna.	Liczba miejsc, w których prowadzone są zajęcia dla seniorów.	GOPS, OPS, DPS, WUTW, NGO, kluby seniora	Budżety gmin, budżet Powiatu
Współpraca i podejmowanie inicjatyw na rzecz rozwoju Wyszowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz promowanie jego działalności wśród osób starszych.	Poszerzenie działalności WUTW oraz jego promocja.	Liczba osób uczęszczających na zajęcia WUTW.	WUTW, NGO, samorządy gminne	Budżety gmin
Udzielanie pomocy i wsparcia osobom starszym w pełnieniu obowiązków domowych w formie wolontariatu i solidarności międzypokoleniowej.	Częściowe odciążenie osób starszych w zakresie codziennych czynności życiowych.	Liczba osób działających na rzecz osób starszych w formie wolontariatu.	GOPS, OPS, NGO, placówki oświatowe	Budżety gmin, budżet Powiatu

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Zapewnienie osobom starszym, w szczególności zamieszkującym obszary wiejskie, dostępu do usług opiekuńczych.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa i funkcjonowania osób starszych z terenu Powiatu.	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.	GOPS, OPS, samorządy gminne	Budżety gmin
Rozwój działalności domów pomocy społecznej.	Zapewnienie całodobowej opieki.	Liczba miejsc w DPS.	samorząd powiatowy, DPS	Budżety gmin, budżet Powiatu
Rozwijanie oferty Domu Dziennego Pobytu „Senior” w Wyszowie, w tym poprzez warsztaty międzypokoleniowe.	Zwiększenie dostępności dziennych form wsparcia i aktywizacji społecznej osób starszych.	Liczba osób starszych objętych wsparciem. Liczba zrealizowanych form aktywizacji.	OPS, PCPR, samorządy gminne, organizacje senioralne	Budżety gmin, środki UE
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez wspieranie organizacji zajęć edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży.	Zwiększenie poziomu integracji międzypokoleniowej.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych. Liczba zorganizowanych zajęć.	GOPS, OPS, WUTW, DPS, placówki oświatowe, kluby seniora	Budżety gmin, budżet Powiatu
Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poziomu bezpieczeństwa osób starszych z terenu Powiatu.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ warsztatów dla osób starszych.	GOPS, OPS, KPP, WUTW, DPS, kluby seniora	Budżety gmin, budżet Powiatu
II.II. Zapewnienie dostępu do usług pomocowych osobom z niepełnosprawnościami.				
Podniesienie jakości i dostępności specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami.	Poprawa jakości specjalistycznych usług opiekuńczych i stopnia ich dostępności.	Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi.	GOPS, OPS	Budżet Państwa
Rozwój lokalnego systemu mieszkalnictwa treningowego i wspomagane	Zwiększenie samodzielności i integracji społecznej osób potrzebujących wsparcia.	Liczba mieszkań treningowych i wspomaganych na terenie Powiatu	PCPR, OPS, GOPS, samorządy gminne, samorząd powiatowy	Budżety gmin, budżet Powiatu

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Zapewnienie dostatecznej liczby miejsc w domach pomocy społecznej.	Poprawa dostępności do całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców Powiatu przebywających w domach pomocy społecznej.	samorząd powiatowy	Budżet Powiatu, budżet Państwa
Udzielanie pomocy osobom z niepełnosprawnościami (turnusy rehabilitacyjne, sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych i in.).	Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych pomocą.	GOPS, OPS, PCPR	Budżety gmin, budżet Powiatu, PFRON
Rozszerzenie oferty zajęć terapeutycznych i rehabilitacyjnych w OREW dla dzieci z niepełnosprawnościami oraz uruchomienie dodatkowych form wczesnego wspomagania rozwoju.	Wzrost dostępności usług terapeutycznych dla dzieci i młodzieży wymagających specjalistycznego wsparcia.	Liczba dzieci objętych wsparciem OREW.	OREW	PFRON, budżet Powiatu, fundusze UE, środki własne PSOUU
Rozwijanie bazy środowiskowego wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami.	Poprawa społecznego i zawodowego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami.	Liczba działań wspierających rozwój istniejących placówek wsparcia.	PCPR, GOPS, OPS, NGO, WTZ, samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu, PFRON
Organizowanie opieki wytchnieniowej oraz wsparcia Asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów.	Odciążenie opiekunów nieformalnych oraz zapewnienie profesjonalnej opieki osobom z niepełnosprawnościami.	Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej.	GOPS, OPS, NGO, samorządy gminne, samorząd powiatowy	Budżety gmin, budżet Powiatu, budżet Państwa

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Organizowanie szkoleń dla pracowników instytucji publicznych z zakresu obsługi i wsparcia osób z niepełnosprawnościami.	Podniesienie kompetencji zawodowych kadry pomocy społecznej zajmującej się obsługą tej grupy osób.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.	GOPS, OPS samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu, PFRON, Fundusze Europejskie
Organizowanie usług poradnictwa prawnego, psychologicznego i rodzinnego dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami.	Poprawa sytuacji opiekunów osób z niepełnosprawnościami.	Liczba osób, którym udzielono porad.	GOPS, OPS, PCPR, samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu, PFRON, Fundusze Europejskie
Organizowanie oraz dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych skierowanych do osób z niepełnosprawnościami.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla osób z niepełnosprawnościami.	Liczba zorganizowanych imprez dla osób z niepełnosprawnościami.	samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu, PFRON, Fundusze Europejskie
Rozwój podmiotów ekonomii społecznej na terenie Powiatu oraz inicjowanie powstawania kolejnych.	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym.	Liczba nowo utworzonych podmiotów ekonomii społecznej.	NGO, PES, samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu, PFRON
Pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz wspieranie ich działalności.	Zwiększenie działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba podjętych działań na rzecz wspierania i rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnościami we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	NGO, samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu, PFRON, Fundusze Europejskie

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Likwidowanie barier transportowych, poprzez dostosowywanie pojazdów komunikacji publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz organizowanie dowozu dla dorosłych osób z ograniczoną mobilnością, w szczególności na terenach wiejskich.	Poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w przestrzeni publicznej. Zwiększenie ich samodzielności.	Liczba środków transportu przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżet Powiatu, Fundusze Europejskie, PFRON
Dostosowywanie ciągów komunikacyjnych, małej architektury oraz budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym słabowidzących.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnościami po obiektach infrastruktury powiatowej i gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury powiatowej i gminnej dostosowanych do potrzeb tej grupy osób.	samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżet Powiatu, PFRON, Fundusze Europejskie
Przeciwdziałanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy poprzez ich aktywizację zawodową, tworzenie miejsc pracy chronionej, popularyzację wśród pracodawców zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.	Wyrównanie szans osób z niepełnosprawnościami na płaszczyźnie społecznej i zawodowej.	Liczba zrealizowanych projektów i działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.	PCPR, PUP, samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu, PFRON, Fundusze Europejskie
Organizowanie doradztwa zawodowego dla uczniów z niepełnosprawnościami w formie ogólnych zajęć edukacyjnych i zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznych.	Zwiększenie szans uczniów z niepełnosprawnościami na podjęcie dalszej edukacji lub zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych zajęć doradztwa zawodowego.	PCPR, PUP, PPP, placówki oświatowe	Budżet Powiatu, budżety gmin, PFRON, Fundusze Europejskie
		Liczba uczniów objętych wsparciem.		
Organizowanie szkoleń, staży, kursów zawodowych i prac interwencyjnych dla osób z niepełnosprawnościami.	Podniesienie kwalifikacji zawodowych osób z niepełnosprawnościami.	Liczba zorganizowanych szkoleń, kursów i staży.	PUP, PCPR, NGO	Budżet Powiatu, PFRON, Fundusze Europejskie

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Inicjowanie działań w zakresie tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.	Zwiększenie liczby miejsc pracy dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	Liczba utworzonych miejsc pracy. Liczba pracodawców włączonych we współpracę.	PUP, PCPR, NGO, lokalni pracodawcy, samorządy gminne, samorząd powiatowy	Budżet Powiatu, budżety gmin, PFRON, Fundusze Europejskie
Prowadzenie badań i ekspertyz w zakresie potrzeb lokalnego rynku pracy i dostosowywanie kursów i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami poszukujących zatrudnienia.	Lepsze dopasowanie oferty szkoleniowej do realnych potrzeb rynku pracy.	Liczba zrealizowanych badań/analiz.	PUP, PCPR, NGO, samorząd powiatowy	Budżet Powiatu, PFRON, Fundusze Europejskie
Wspieranie różnorodnych form mieszkalnictwa, w tym tworzenie warunków do powstawania m.in. mieszkań treningowych, mieszkań wspomaganych i centrów opiekuńczo - mieszkalnych.	Poprawa warunków do samodzielnego życia osób potrzebujących wsparcia.	Liczba istniejących mieszkań treningowych, wspomaganych, centrów opiekuńczo – mieszkalnych.	NGO, samorządy gminne, samorząd powiatowy	Budżety gmin, budżet Powiatu, środki własne NGO, PFRON, budżet Państwa, Fundusze Europejskie

III CEL STRATEGICZNY

Rozbudowa działań profilaktycznych i zdrowotnych, wspieranie osób uzależnionych oraz rozwój infrastruktury służącej zdrowiu psychicznemu i fizycznemu mieszkańców.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
III.1. Rozwój systemu wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.				
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	GOPS, OPS	Budżety gmin
Kontynuowanie działalności istniejących Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych oraz tworzenie nowych w gminach na terenie Powiatu.	Dostęp do pomocy i wsparcia rodzinom z problemem uzależnienia.	Liczba funkcjonujących PIK na terenie Powiatu.	samorządy gminne, GOPS, OPS, GKRPA	Budżety gmin, budżet Powiatu
		Liczba udzielonych porad.		
Tworzenie i rozwijanie grup samopomocowych skierowanych osób uzależnionych, współuzależnionych oraz Dorosłych Dzieci Alkoholików.	Zapewnienie wsparcia osobom uzależnionym oraz członkom ich rodzin.	Liczba utworzonych grup samopomocowych.	GOPS, OPS, GKRPA, NGO	Budżety gmin, budżet Powiatu
		Liczba osób uczestniczących w spotkaniach grup samopomocowych.		
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	GKRPA	Budżety gmin
Monitorowanie skali problemu uzależnienia od substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców Powiatu poprzez działania GKRPA.	Pozyskanie informacji służących zaprojektowaniu odpowiednich działań w zakresie problemu uzależnień.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.	GKRPA	Budżety gmin

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
III.II. Prowadzenie działań profilaktycznych wśród mieszkańców i uczniów oraz wzrost ich świadomości w zakresie zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu.				
Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez KCPU, ORE i IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień i rozwoju psychospołecznego.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	GKRPA, GOPS, OPS, placówki oświatowe	Budżety gmin, budżet Powiatu
Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Podejmowanie odpowiedzialnych wyborów przez mieszkańców Powiatu.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.	samorząd powiatowy, samorządy gminne, NGO, KPP, GKRPA	Budżety gmin, budżet Powiatu
Podejmowanie współpracy z Komendą Powiatową Policji w Wyszowie oraz działającymi w jej ramach posterunkami Policji, w zakresie organizowania spotkań, pogadek i lekcji profilaktycznych na temat zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu.	Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie uzależnień.	Liczba zorganizowanych spotkań/lekcji/pogadek.	samorząd powiatowy, samorządy gminne, KPP, placówki oświatowe	Budżety gmin, budżet Powiatu
Wspieranie działalności Świetlicy Środowiskowej „Słoneczna” i inicjowanie tworzenia świetlic opiekuńczo-wychowawczych w pozostałych gminach Powiatu.	Zapobieganie podejmowaniu przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych, związanych z sięganiem po substancje psychoaktywne.	Liczba funkcjonujących świetlic środowiskowych. Liczba uczestników zajęć w świetlicach środowiskowych.	NGO, samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu
Kreowanie polityki antyalkoholowej, m.in. poprzez ograniczenie nocnej sprzedaży alkoholu, zwiększenie liczby szkoleń dla sprzedawców itp.	Zmniejszenie fizycznej dostępności do napojów alkoholowych w Powiecie.	Liczba działań podjętych w zakresie kształtowania polityki antyalkoholowej.	samorządy gminne, GKRPA	Budżety gmin

IV CEL STRATEGICZNY

Zwiększenie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy domowej poprzez rozwój usług interwencyjnych i działań edukacyjno-profilaktycznych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
IV.I. Pobudzanie społecznej odpowiedzialności wśród społeczności lokalnej Powiatu wobec problemu przemocy domowej oraz prowadzenie szerokiej działalności profilaktycznej.				
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy domowej.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przemocy domowej.	Liczba działań informacyjnych.	PCPR, GOPS, OPS, ZI	Budżety gmin, budżet Powiatu
Organizowanie spotkań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej dla pracowników instytucji publicznych.	Poszerzenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach oraz szkoleniach.	PCPR, GOPS, OPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżety gmin, budżet Powiatu
Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej na rzecz przeciwdziałania przemocy.	Zapewnienie wielostronnego wsparcia w zakresie przemocy domowej na terenie Powiatu.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy przy współpracy.	PCPR, GOPS, OPS, GKRPA, ZI, NGO, KPP, PPP, PIK, OIK, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżety gmin, budżet Powiatu
Prowadzenie zajęć dla rodziców wzmacniających kompetencje w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych bez użycia przemocy.	Stosowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców biorących udział w zajęciach. Liczba zrealizowanych zajęć.	PCPR, PPP, GOPS, OPS	Budżety gmin, budżet Powiatu

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
IV.II Prowadzenie specjalistycznego wsparcia dla osób doświadczających przemocy oraz skutecznych oddziaływań wobec osób ją stosujących.				
Udzielanie wsparcia osobom dotkniętym przemocą domową, w tym interwencji kryzysowej, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Wzrost liczby osób doświadczających przemocy domowej objętych opieką.	Liczba osób doświadczających przemocy domowej, którym zostało udzielone wsparcie.	PCPR, GOPS, OPS, GKRPA, ZI	Budżety gmin, budżet Powiatu
Monitorowanie i analiza skali oraz form przemocy domowej na terenie Powiatu, z uwzględnieniem danych z instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu.	Liczba raportów/ zbiorczych analiz dot. problemu przemocy domowej opracowanych w roku.	PCPR, GOPS, OPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżety gmin, budżet Powiatu
Zapewnienie dzieciom doświadczającym przemoc miejsc w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych.	Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży doświadczającym przemocy domowej.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w związku z przemocą domową.	PCPR	Budżety gmin, budżet Powiatu
Zobowiązanie osób stosujących przemoc do podejmowania działań zmierzających do jej zatrzymania, w tym do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i/lub psychologiczno-terapeutycznych.	Resocjalizacja osób stosujących przemoc.	Liczba osób stosujących przemoc, biorących udział w programach. Liczba osób stosujących przemoc domową uczestniczących w grupach diagnostyczno-pomocowych.	samorządy gminne, samorząd powiatowy, ZI	Budżety gmin, budżet Powiatu
Tworzenie i rozwijanie grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej.	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego osobom doświadczającym przemocy domowej.	Liczba grup wsparcia. Liczba uczestników.	GKRPA, GOPS, OPS	Budżety gmin

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy.	Możliwość uzyskania specjalistycznej pomocy na terenie Powiatu.	Liczba zrealizowanych szkoleń i superwizji.	PCPR, GKRPA, GOPS, OPS, ZI, OIK, KPP, PPP	Budżety gmin, budżet Powiatu
Kontynuowanie działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej.	Wzrost liczby osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie problemu przemocy domowej.	Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia OIK.	PCPR	Budżet Powiatu

V CEL STRATEGICZNY

Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez promocję zdrowia psychicznego, rozwój wsparcia środowiskowego i zwiększanie dostępności do usług terapeutycznych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
V.I. Poprawa dostępności do pomocy dla osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi oraz zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego.				
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań.	GOPS, OPS, NGO, PPP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżety gmin, budżet Powiatu, budżet Państwa
		Liczba osób korzystających ze wsparcia.		
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/warsztatów.	samorządy gminne, samorząd powiatowy, placówki oświatowe	Budżety gmin, budżet Powiatu, budżet Państwa
		Liczba uczestników.		
Udzielanie pomocy psychologicznej i psychiatrycznej dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym.	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Powiatu.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej i psychiatrycznej.	GOPS, OPS, PIK, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżety gmin, budżet Powiatu, budżet Państwa

VI CEL STRATEGICZNY

Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu osób pozostających bez pracy oraz rozwój i promocja lokalnej przedsiębiorczości.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
VI.1. Podejmowanie działań na rzecz poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców Powiatu.				
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia rodzinom zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Powiatu.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	GOPS, OPS	Budżety gmin
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej, tj. posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie pieniężnej i niepieniężnej.	GOPS, OPS	Budżety gmin
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu, budżet Państwa
Udzielanie wsparcia osobom bezdomnym w celu ochrony ich życia i zdrowia, w postaci schronienia oraz posiłku.	Zapewnienie osobom bezdomnym podstawowych warunków do egzystencji.	Liczba osób bezdomnych korzystających z pomocy społecznej, w tym ze schronienia i posiłku.	GOPS, OPS, samorządy gminne	Budżety gmin
Inicjowanie powstania schroniska/ noclegowni dla osób bezdomnych na terenie Powiatu.	Zapewnienie osobom bezdomnym podstawowych warunków do egzystencji.	Liczba osób bezdomnych korzystających ze schroniska/ noclegowni na terenie Powiatu.	samorządy gminne	Budżety gmin

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
VI.II. Włącznie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w społeczność lokalną i zwiększenie ich aktywności w życiu społecznym.				
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	GOPS, OPS, samorząd powiatowy, samorządy gminne, placówki oświatowe	Budżety gmin, budżet Powiatu, budżet Państwa
Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Wychodzenie osób i rodzin z ubóstwa oraz włączanie ich w społeczność lokalną.	Liczba osób objętych pracą socjalną.	GOPS, OPS	Budżety gmin
VI.III. Wspieranie zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.				
Kontynuowanie udzielania pomocy w znalezieniu pracy poprzez pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Powiecie.	Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą w znalezieniu pracy.	PUP	Budżet powiatu, budżet Państwa, Fundusze Europejskie
Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników PUP w zakresie udzielania aktywnych form wsparcia osobom bezrobotnym.	Wyższa jakość udzielanego wsparcia w zakresie wychodzenia z bezrobocia.	Liczba pracowników PUP biorących udział w szkoleniach z zakresu aktywnych form wsparcia osób bezrobotnych.	PUP, samorząd powiatowy	Budżet powiatu, budżet Państwa, Fundusze Europejskie
Rozwój działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych oraz osób nieaktywnych zawodowo, poprzez dystrybucję ulotek, plakatów i materiałów informacyjno-edukacyjnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych oraz osób nieaktywnych zawodowo na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	PUP, GOPS, OPS, samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Rozwijanie współpracy z przedsiębiorcami oraz jednostkami oświatowymi w celu dostosowania oferty edukacyjnej do lokalnego rynku pracy.	Zapewnienie realnych warunków do zatrudnienia na powiatowym rynku pracy.	Liczba podjętych działań we współpracy z jednostkami oświatowymi. Liczba podjętych działań we współpracy z przedsiębiorcami.	samorząd powiatowy, samorządy gminne, placówki oświatowe	Budżety gmin, budżet Powiatu
Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 umożliwiającej, szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci, podjęcie zatrudnienia.	Aktywizacja kobiet na rynku pracy.	Liczba dostępnych na terenie Powiatu miejsc w żłobkach lub klubach dziecięcych.	samorządy gminne	Budżety gmin
Prowadzenie diagnozy stanu lokalnego rynku pracy, monitorowanie zawodów nadwyżkowych i deficytowych.	Uzyskanie rzetelnych informacji na temat rynku pracy w Powiecie.	Liczba opracowanych diagnoz i monitoringów.	PUP	Budżet Powiatu
Włączenie kontraktów socjalnych jako narzędzia motywującego bezrobotnych beneficjentów pomocy społecznej do podjęcia zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby bezrobotnych beneficjentów pomocy społecznej.	Liczba podpisanych kontraktów socjalnych.	GOPS, OPS	Budżety gmin
Inicjowanie powstania Klubu Integracji Społecznej/Centrum Aktywności Lokalnej.	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia.	Liczba uczestników Klubu Integracji Społecznej/ Centrum Aktywności Lokalnej.	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, GOPS, OPS, NGO	Budżety gmin, budżet Powiatu
Prowadzenie doradztwa zawodowego w placówkach oświatowych na terenie Powiatu.	Wsparcie uczniów i ich rodziców w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru dalszej ścieżki kształcenia i zawodowej.	Liczba uczniów korzystających z doradztwa zawodowego.	PUP, placówki oświatowe, samorządy gminne	Budżety gmin, budżet Powiatu

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę lokalnej sytuacji społecznej i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem,
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami,
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji,
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców oraz organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia,
- wzrost atrakcyjności powiatu wyszkowskiego jako przyjaznego zarówno dla rodzin z dziećmi, jak i seniorów miejsca do życia,
- wzrost aktywności obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia,
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej,
- poprawę dostępu do usług dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także wynikającym z niej ewentualnym modyfikacjom.

Strategia zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Powiecie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami.

Tabela 54. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Powiatu w Wyszowie o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035”.	IV kwartał 2025 r.
Etap II	Koordynacja realizacji działań objętych Strategią.	I kwartał 2026 r. – IV kwartał 2035 r.
Etap III	Monitoring Strategii.	III kwartał począwszy od 2027 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	III kwartał 2036 r.

Źródło: Opracowanie własne.

SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie, jako iż mogą pojawić się nowe wyzwania dla polityki regionalnej i lokalnej. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Zespół ds. wdrażania Strategii oraz Dyrektor PCPR jako osoba koordynująca prace Zespołu, przy wyborze zadań do realizacji będą brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji

dokumentu Strategii, Zespół powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć.

MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będą na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działań w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych. Podstawowym celem wyżej wymienionych działań będzie dostarczenie praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji. Wdrażanie Strategii będzie podlegało bieżącemu nadzorowi, a ocena stopnia jej realizacji oraz osiągniętych efektów będzie prowadzona corocznie, w terminie do końca III kwartału danego roku. Osobą odpowiedzialną za przygotowanie sprawozdania z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 będzie Dyrektor PCPR w Wyszowie.

WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

Celem oceny wdrażanych działań, wykorzystane zostaną wskaźniki społeczne odzwierciedlające ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju, w tym m.in.:

- dane statystyczne w obszarze dotyczącym ludności – liczba osób korzystających z różnorodnych form wsparcia ze strony jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu Powiatu,
- w obszarze dotyczącym rynku pracy – liczba osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w poszczególnych latach,
- wskaźniki społeczne: liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, liczba inicjatyw społecznych w obszarze aktywizacji i integracji

społecznej i zadań zleconych w tym zakresie (grupy wsparcia, rodzinne formy opieki nad dziećmi),

- wskaźniki ekonomiczne: stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu i wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja prowadzone będą w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów, w tym o dodatkowe wskaźniki przypisane do konkretnych działań, zapewniając przestrzeń do elastycznego dostosowywania działań do potrzeb i możliwości operacyjnych.

Wartości bazowe oznaczają dane dla roku 2024, natomiast przedstawiony trend określa pożądany kierunek zmian w najbliższych latach.

Tabela 55. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Trend zmian
1.	Wzmacnianie kompetencji rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz rozwój systemu wsparcia dla dzieci i młodzieży, a także rodzin zastępczych.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	93	wzrost
		Liczba asystentów rodziny.	10	wzrost
		Liczba placówek wsparcia dziennego.	1	wzrost
		Liczba rodzin zastępczych.	72	wzrost
		Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.	100	spadek
		Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w Powiecie.	2	wzrost
2.	Tworzenie przyjaznego środowiska dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, poprzez rozwój usług	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności.	471	spadek
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	747	spadek

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Trend zmian
	społecznych oraz wspieranie ich integracji w życiu lokalnym.	z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby.		
		Liczba podmiotów realizujących rehabilitację społeczno-zawodową.	2	wzrost
		Liczba osób objętych wsparciem WTZ	30	wzrost
		Liczba podmiotów ekonomii społecznej.	3	wzrost
		Liczba osób w DPS, za których gminy powiatu wyszkowskiego ponoszą odpłatność.	95	spadek
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	21,4	stabilizacja
		Liczba miejsc w DPS w Brańszczyku.	194	wzrost
3.	Rozbudowa działań profilaktycznych i zdrowotnych, wspieranie osób uzależnionych oraz rozwój infrastruktury służącej zdrowiu psychicznemu i fizycznemu mieszkańców.	Liczba Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych.	4	wzrost
		Liczba gmin powiatu wyszkowskiego, realizujących programy profilaktyczne rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE i IPIŃ.	3	wzrost
		Liczba mieszkańców Powiatu przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych.	276	wzrost
4.	Zwiększenie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy domowej poprzez rozwój usług interwencyjnych i działań edukacyjno-profilaktycznych.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej.	9	spadek
		Liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieskie Karty” łącznie w gminach powiatu wyszkowskiego.	289	spadek
5.	Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez promocję zdrowia psychicznego, rozwój	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	15	stabilizacja

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Trend zmian
	wsparcia środowiskowego i zwiększanie dostępności do usług terapeutycznych.	Liczba zrealizowanych programów wśród dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego ³⁵ .	6	wzrost
6.	Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu osób pozostających bez pracy oraz rozwój i promocja lokalnej przedsiębiorczości.	Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc GOPS/OPS z powodu ubóstwa.	449	spadek
		Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe.	400	wzrost
		Liczba mieszkańców Powiatu objętych wsparciem w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa.	2 240	stabilizacja
		Liczba osób korzystających z materialnej pomocy społecznej z powodu bezdomności.	21	spadek
		Liczba schronisk/noclegowni dla osób bezdomnych na terenie Powiatu.	0	wzrost
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.	181	spadek
		Liczba osób bezrobotnych, objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu.	512	stabilizacja
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców gmin powiatu wyszkowskiego w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców (%).	28,6	spadek

Źródło: Opracowanie własne.

³⁵ Rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE, IPiN – liczba przedstawia łączną liczbę programów zrealizowanych we wszystkich gminach powiatu wyszkowskiego.

OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyka, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wyszowskiego na lata 2026-2035 zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych. Będzie ona podlegać okresowym weryfikacjom oraz niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami

mieszkańców powiatu wyszkowskiego i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

1. Podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
2. dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
3. podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych oraz podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
4. wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
5. promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
6. doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
7. zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
8. interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Powiatu.

Zgodnie z celami strategicznymi i głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców Powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Powiatu, natomiast niniejsza Strategia stanowi wybór priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie powiatu wyszkowskiego na tle sąsiednich powiatów, województwa i kraju	18
Rysunek 2. Lokalizacja poszczególnych gmin powiatu wyszkowskiego w odniesieniu do jego siedziby – Miasta Wyszków.....	19
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie powiatu wyszkowskiego według klas wielkości (stan na koniec 2024 roku).....	27
Rysunek 4. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej	38
Rysunek 5. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej	39
Rysunek 6. Etapy przeprowadzenia badania diagnozującego problemy społeczne.....	55
Rysunek 7. Płeć uczestników badania $N=455$	60
Rysunek 8. Elementy procesu planowania strategicznego.....	139
Rysunek 9. Cele strategiczne	154

SPIS TABEL

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	11
Tabela 2. Przyrost naturalny w powiecie wyszkowskim w latach 2022-2024.....	22
Tabela 3. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminach powiatu wyszkowskiego w 2024 roku	22
Tabela 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w powiecie wyszkowskim w latach 2022-2024 (w procentach)	23
Tabela 5. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w powiecie wyszkowskim w latach 2022-2024	24
Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024	27
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w powiecie wyszkowskim w latach 2022-2024.....	28

Tabela 8. Jednostki działające w zakresie kultury i sportu na terenie poszczególnych gmin powiatu wyszkowskiego	29
Tabela 9. Wykaz placówek oświatowych i wychowawczych, dla których organem prowadzącym są poszczególne gminy powiatu wyszkowskiego	31
Tabela 10. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w powiecie wyszkowskim z podziałem na gminy w 2024 roku.....	35
Tabela 11. Liczba przestępstw stwierdzonych i wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w powiecie wyszkowskim w latach 2022-2024.....	36
Tabela 12. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w powiecie wyszkowskim na przestrzeni lat 2022-2024	42
Tabela 13. Łączna liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024....	43
Tabela 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminach należących do powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024.....	46
Tabela 15. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2022-2024 w gminach należących do powiatu wyszkowskiego (w procentach)	47
Tabela 16. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2022-2024 w gminach należących do powiatu wyszkowskiego	47
Tabela 17. Liczba osób, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2022-2024 w gminach należących do powiatu wyszkowskiego	48
Tabela 18. Wskaźnik pracy socjalnej w gminach należących do powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024 (w procentach).....	49
Tabela 19. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=455.....	74
Tabela 20. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=452	75
Tabela 21. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=98	76

Tabela 22. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=378.....	80
Tabela 23. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=378	80
Tabela 24. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=45	83
Tabela 25. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=43	84
Tabela 26. Co wpływa na Pana/i brak poczucia bezpieczeństwa na terenie Powiatu? N=70	87
Tabela 27. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa w gminach wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024	89
Tabela 28. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2022-2024 w gminach powiatu wyszkowskiego.....	90
Tabela 29. Liczba gospodarstw domowych w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2022-2024	91
Tabela 30. Liczba osób, którym została udzielona materialna pomoc społeczna z powodu bezdomności w gminach powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024	92
Tabela 31. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc z powodu bezrobocia w gminach wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024	93
Tabela 32. Mieszkańcy powiatu wyszkowskiego i wchodzących w jego skład gmin zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (stan na koniec roku)	94
Tabela 33. Mieszkańcy powiatu wyszkowskiego będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP na przestrzeni lat 2022-2024	95
Tabela 34. Liczba osób objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu w powiecie wyszkowskim na przestrzeni lat 2022-2024	96

Tabela 35. Rodziny z terenu gmin wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego, którym została udzielona pomoc i wsparcie z ustawy o pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024.....	98
Tabela 36. Liczba udzielonych świadczeń – zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2022-2024.....	99
Tabela 37. Liczba rodzin z terenu gmin wchodzących w skład powiatu wyszkowskiego, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2022-2024.....	100
Tabela 38. Charakterystyka środków przyznanych z PFRON w 2024 roku.	102
Tabela 39. Liczba mieszkańców korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2022-2024	109
Tabela 40. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej z powodu alkoholizmu w gminach należących do powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024.....	112
Tabela 41. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej z powodu narkomanii w gminach należących do powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024.....	113
Tabela 42. Działania Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminach należących do powiatu wyszkowskiego wobec osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin w latach 2022-2024	114
Tabela 43. Łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie gmin powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024 (w złotych).....	117
Tabela 44. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminach należących do powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024.....	118
Tabela 45. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy domowej w gminach należących do powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024...	121
Tabela 46. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w gminach należących do powiatu wyszkowskiego w 2024 roku (liczba świadczeń)	126

Tabela 47. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2022-2024 z podziałem na poszczególne gminy należące do powiatu wyszkowskiego	126
Tabela 48. Rodziny, którym zostało udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego we wszystkich gminach należących do powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024	127
Tabela 49. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem w poszczególnych gminach powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024..	128
Tabela 50. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Powiecie i gminach do niego należących na przestrzeni lat 2022-2024 (w procentach)	134
Tabela 51. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w gminach powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024 (według liczby wypłaconych świadczeń)	134
Tabela 52. Liczba zasiłków pielęgnacyjnych przyznanych osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2022-2024 w gminach powiatu wyszkowskiego	135
Tabela 53. Liczba osób, za których pobyt w Domu Pomocy Społecznej poszczególne gminy powiatu wyszkowskiego poniosły odpłatność na przestrzeni lat 2022-2024..	136
Tabela 54. Harmonogram wdrażania Strategii	175
Tabela 55. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	177

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Powiat na przestrzeni lat 2022-2024	21
Wykres 2. Liczba mieszkańców powiatu wyszkowskiego w podziale na gminy w 2024 roku	21

Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie wyszkowskim na przestrzeni lat 2022-2024 w porównaniu do województwa mazowieckiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	24
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2022-2024 w powiecie wyszkowskim.....	26
Wykres 5. Liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców w latach 2022-2024 w powiecie wyszkowskim, województwie mazowieckim oraz kraju	29
Wykres 6. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w powiecie wyszkowskim, województwie mazowieckim i kraju w latach 2022-2024	30
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie powiatu wyszkowskiego, województwa mazowieckiego i kraju (w procentach) na przestrzeni lat 2022-2023.....	33
Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z terenu powiatu wyszkowskiego w latach 2022-2024.....	34
Wykres 9. Liczba stwierdzonych przestępstw na 1 000 ludności w powiecie wyszkowskim, województwie mazowieckim oraz w kraju na przestrzeni lat 2022-2024	36
Wykres 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców powiatu wyszkowskiego na przestrzeni lat 2022-2024.....	42
Wykres 11. Liczba pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszku na przestrzeni lat 2022-2024.....	51
Wykres 12. Wiek: N=455.....	61
Wykres 13. Wykształcenie: N=455	61
Wykres 14. Miejsce zamieszkania: N=455	62
Wykres 15. Jakie Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Powiatu? N=455.....	63
Wykres 16. Jakie działania należałoby podjąć, aby skutecznie przeciwdziałać problemom społecznym występującym na terenie Powiatu? N=455	65

Wykres 17. Jakie trudności najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Powiatu? N=455	67
Wykres 18. Czy Pana/i zdaniem kierunki szkół ponadpodstawowych są dostosowane do aktualnych potrzeb rynku pracy na terenie Powiatu? N=455	68
Wykres 19. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające zasoby finansowe? N=455	68
Wykres 20. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Powiatu? N=455	69
Wykres 21. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Powiecie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=455	70
Wykres 22. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Powiecie? N=455	71
Wykres 23. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Powiecie? N=455	72
Wykres 24. Proszę ocenić wymienione aspekty w zakresie opieki zdrowotnej na terenie Powiatu: N=455.....	73
Wykres 25. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=455	75
Wykres 26. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=455.....	76
Wykres 27. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń zaznaczając X w odpowiednim miejscu. N=455	77
Wykres 28. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa, alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności	

(np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=455.....	78
Wykres 29. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=455.....	79
Wykres 30. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=455.....	80
Wykres 31. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=455	81
Wykres 32. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=455	82
Wykres 33. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy domowej? N=455	82
Wykres 34. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy domowej? N=455.....	83
Wykres 35. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc? N=455.....	84
Wykres 36. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) jest metodą wychowawczą, która: N=455.....	85
Wykres 37. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=455.....	86
Wykres 38. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania?.....	86
Wykres 39. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin objętych wsparciem w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa w 2024 roku.....	89
Wykres 40. Liczba dorosłych mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminach powiatu wyszkowskiego w 2024 roku	119
Wykres 41. Liczba rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach 2022-2024	131

BIBLIOGRAFIA

1. Barometr zawodów w powiecie wyszkowskim w 2025 roku.
2. Czajkowska-Majewska D., *Człowiek globalny*, Warszawa 2009.
3. Gryffin R.W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, Warszawa: PWN, 2004.
4. Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.
5. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*.
6. Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, Uniwersytet Warszawski, 2006.
7. Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019.
8. Muszalik M., Biercewicz M., *Problemy opiekuńcze u osób w starszym wieku*.
9. Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok.
10. Oniszczyk J., *Współczesne państwo w teorii i praktyce*. Wybrane elementy.
11. Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa, 2003.
12. Przewłocka J., *CAWI – specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju* [w:] Agnieszka Haber, Maciej Szałaj (red.), *Ewaluacja wobec wyzwań stojących przed sektorem finansów publicznych*, Warszawa.
13. Raporty o stanie poszczególnych gmin powiatu wyszkowskiego.
14. Sprawozdanie Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z działalności w 2024 roku.
15. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień za 2022, 2023 i 2024 rok.
16. Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszku za 2023 i 2024 rok.
17. Sprawozdanie z realizacji działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy w 2022, 2023 i 2024 roku.

18. Sprawozdanie z realizacji „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2025” w roku 2024.
19. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
20. Szatur-Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, Warszawa 2005.
21. Szmidt J., i in., Raport 2023 – Uzależnienia w Polsce, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Warszawa 2023
22. Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 2005.
23. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.).
24. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1939).
25. Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną – Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024 r., Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2024.
26. Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, Warszawa 2000.
27. Żukrowska K. (red.), *Słownik Pojęć z Zakresu Bezpieczeństwa Narodowego*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011.

Źródła internetowe:

1. <http://www.niebieskalinia.info>
2. <https://mapa.wyniki.edu.pl/>
3. <https://bdl.stat.gov.pl>
4. <https://www.psychiatriapolska.pl>
5. <https://www.bip.gov.pl>